

PEKKA BORG

YKSINASUVIEN HELSINKILÄISTEN KOKEMA HYVINVOINTI

3

TUTKIMUKSIA 2015

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Pekka Borg, p. – tel. 09 310 43728
etunimi.sukunimi@hel.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarenkatu 18-20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

**INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/**

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYyntI
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarenkatu 18-20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmsgatan 18-20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts Library
Siltasaarenkatu 18-20 A, tel. +358 09 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

YKSINASUVIEN HELSINKILÄISTEN KOKEMA HYVINVOINTI

PEKKA BORG

TUTKIMUKSIA
UNDERSÖKNINGAR
RESEARCH SERIES

2015:3

KÄÄNNÖKSET
ÖVERSÄTTNING
TRANSLATIONS
Magnus Gräsbeck

KUVIOT JATAITTO
FIGURER OCH OMBRYTTNING
GRAPHS AND GENERAL LAYOUT
Pirjo Lindfors

KANSI
PÄRM
COVER
Tarja Sundström-Alku
Kansikuva | Pärmbild | Cover picture
Visit Helsinki / Jussi Hellsten, Sakke Somerma,
Jouni Rousku

PAINO
TRYCKERI
PRINT
Paintek Pihlajamäki Oy, Helsinki 2015

PAINETTU
ISSN 1455-724X
ISBN 978-952-272-946-0

VERKOSSA
ISSN 1796-7228
ISBN 978-952-272-947-7

SISÄLLYS

Esipuhe	5
Förord	6
Preface	7
1 Johdanto	9
2 Tutkimuksen toteutuksesta	12
2.1 Tutkimuskysymykset	12
2.2 Tutkimusaineisto	13
3 Yksinasuvien helsinkiläisten kokema hyvinvointi	15
3.1 Tyytyväisyys hyvinvoinnin tekijöihin ja niiden merkitys	15
3.2 Toimeentulo.....	18
3.3 Koettu terveys ja psyykinen hyvinvointi	25
3.4 Asuminen ja turvallisuus asuinalueella.....	35
3.5 Onnellisuus.....	40
4 Pohdintaa	46
Diskussion	50
Discussion	54
Lähteet	58
Liite 1 Kyselylomake	60
Liite 2 Vastaajakunnan kuvaus	68
Liite 3 Hyvinvoinnin tekijöihin tyytymättömien yksinasuvien prosenttiosuus vastaajista	71
Liite 4 Hyvinvoinnin summamuuttajat	73

ESIPUHE

Yksinasuminen ja erityisesti sen vaikutus henkilön hyvinvointiin on yksi julkisen keskustelun merkittävistä teemoista nykyisin. Tämä johtunee siitä, että esimerkiksi Helsingissä joka toisessa asunnossa on vain yksi asukas.

Hyvinvoinnin kokemuksiin vaikuttavat monenlaiset seikat kuten ihmissuhteet, asuminen, työ, terveys, harrastukset ja osallistuminen. Tutkimuksen aineistona on vuoden 2008 pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely, joka kattaa nämä eri ulottuvuudet.

Sen lisäksi, että yksinasuvien hyvinvointia on verrattu muihin asumismuotoihin, on tutkittu myös yksinasuvien eri ryhmien välisiä hyvinvointieroja. Yksinasuvathan eivät ole yhtenäinen ryhmä. Yksinelävien elämäntilanteet voivat olla hyvin erilaisia: On nuoria, iäkkäitä, naimattomia, eronneita tai leskiä. Osa on omasta halustaan ja toiset tahtomattaan yksineläviä. Erityisen paljon on pienituloisia mutta jonkin verran myös rikkaita yksineläviä.

Tietokeskuksen tutkija Pekka Borgin tämän tutkimuksen kohteena on ollut, millaiseksi helsinkiläiset yksinasuvat kokevat hyvinvointinsa, eli on haluttu selvittää yksinasuvien omaa arviota hyvinvoinnistaan.

Valtaosa helsinkiläisistä yksinasuvista oli hyvinvointiinsa tyytyväisiä, mutta verrattuna perheellisiin yksinasuvat olivat lähes kaikkien tekijöiden suhteen hieman tyytymättömpämpiä.

Yksinasuville tärkeitä ovat samat asiat kuin perheellisille. Ihmissuhteet ja terveys ovat merkittävimpiä hyvinvoinnin tekijöitä, mutta myös ympäristö ja luonto ovat oleellisia

Hyvinvoinnin kannalta keskeiseksi yhteiseksi tekijöiksi osoittautuivat terveys, työllisyys ja toimeentulo. Huono terveys, köyhyys ja työttömyys merkitsivät useimmiten huonoa hyvinvointia kaikilla ulottuvuuksilla.

Helsingissä kesäkuussa 2015

Eila Ratasvuori
va. tutkimuspäällikkö

FÖRORD

Att bo ensam och i synnerhet vad det innebär för folks välfärd är ett betydande tema i den offentliga debatten idag. Detta torde bero på att till exempel i Helsingfors varannan bostad har bara en invånare.

Upplevd välfärd beror på många faktorer, såsom människorelationer, boende, arbete, hälsa, fritidssysslor och deltagande. Materialet för föreliggande studie är hämtat ur en välfärdsenkät gjord i Huvudstadsregionen år 2008 som omfattar dessa faktorer.

Förutom att välfärden bland de ensamboende har jämförts med välfärden i övriga boendeformer har välfärdsskillnader mellan olika grupper av ensamboende granskats. De ensamboende är ju ingen enhetlig grupp. Deras livssituationer kan vara mycket olika: unga eller gamla, ogifta eller skilda, änkor eller änklingar. En del bor ensamma av fri vilja, andra mot sin vilja. Särskilt många är låginkomsttagare, men i någon mån finns också rika ensamboende.

Syftet med Faktacentralens forskare Pekka Borgs arbete denna gång har varit att undersöka hur ensamboende i Helsingfors upplever sin välfärd, dvs. man har velat klarlägga de ensamboendes egen syn på sin välfärd.

Flertalet ensamboende i Helsingfors var nöjda med hur de mådde, men jämfört med dem som hade familj var de ensamboende lite missnöjdare i förhållande till nästan alla välfärdsfaktorer.

Samma saker är viktiga för de ensamboende som för dem som bor i familj. Människorelationer och hälsa är de viktigaste välfärdsfaktorena, men även miljön och naturen är väsentliga.

De gemensamma faktorer som visade sig vara centrala för välfärden var hälsa, sysselsättning och utkomst. Dålig hälsa, fattigdom och arbetslöshet betydde oftast dåligt välmående på alla dimensioner.

Helsingfors, juni 2015

Eila Ratasvuori
tf. forskningschef

PREFACE

Living alone – and particularly its implications to a person’s wellbeing – is an important theme in today’s public debate. This relates to the fact that in Helsinki, for example, every second dwelling has just one resident.

Perceived wellbeing is influenced by many factors such as human relationships, housing, work, health, hobbies and participation. The present study is based on the data of the Helsinki Metropolitan Area Welfare Survey, which was conducted in 2008 and which covers all these dimensions of wellbeing.

Besides comparing the welfare of people living alone to those in multioccupancy households, the study also looks at welfare differences between various groups of solo dwellers. There are, of course, different kinds of solo dwellers with very different life situations: young and old, unmarried, divorced or widowed. Some live alone of their own free will, others unwillingly. Many have low incomes, but there is also a certain number of rich solo dwellers.

The objective of the research at hand is to study the perceived welfare of those living alone; in other words to find out how they assess their personal wellbeing.

The majority of solo dwellers in Helsinki felt quite satisfied with their own wellbeing; but compared with families, people who live alone were slightly more discontented with almost all welfare factors.

The same things are important to solo dwellers as to those living in families. Human relationships and health are the most important welfare factors, but also environment and nature are essential.

Health, employment and livelihood were discovered to be key welfare factors for all groups. Poor health, poverty and unemployment usually implied poor wellbeing on all dimensions.

Helsinki, June 2015

Eila Ratasvuori
Acting Research Director

1 JOHDANTO

Yksinasumisesta on tullut mediaa kiinnostava aihe. Se ei ole yllättävää, sillä joka toisessa helsinkiläisasunnossa on vain yksi asukas. Yksinasuvien määrä on Helsingissä lähes kolminkertaistunut 1970-luvun alusta, kun yli kahden hengen asuntokuntien määrä on vähentynyt samalla ajanjaksolla. Tosin yksinasuvien osuus asuntokunnista ei ole viime vuosina enää kasvanut.

Yksin asumisesta tai ilman parisuhdetta yksin elämisestä on tullut myös kiinnostava tutkimuksen kohde. Usein esitetään yleistettyjä käsityksiä siitä, minkälaisia ihmisiä yksineläjät ovat. Yksinasuvat tai -elävät eivät kuitenkaan ole mikään yhtenäinen ryhmä. Nuorten ja iäkkäiden yksinelävien elämäntilanteet voivat olla hyvin erilaisia ja samoin naimattomien, eronneiden tai leskien. On rikkaita yksinasujia, mutta erityisen paljon heitä on pienituloisten keskuudessa. Osa on omasta halustaan yksinelävänä, mutta toiset ovat tahtomattaan ajautuneet sellaiseen elämäntilanteeseen.

Tässä tutkimuksessa teemana on, miten erilaiset yksinasuvien helsinkiläisten ryhmät kokevat hyvinvointinsa ja miten ne poikkeavat perheellisten kokemasta hyvinvoinnista.

Suomalaisten kokema hyvinvointi

Toimivassa yhteiskunnassa kansalaiset voivat hyvin. Se, että suomalaiset, ruotsalaiset ja tanskalaiset olivat vuonna 2013 elämänsä tyytyväisimpiä EU-kansalaisia (Eurostat 2015, 10), kertoo jotain pohjoismaisen hyvinvointivaltion vahvuuksista. Myös useimmat helsinkiläiset kokevat pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen mukaan voivansa hyvin.

Monet kansainväliset vertailut osoittavat, että hyvinvointierot ovat Suomessa edelleen keskimääräistä pienempiä eivätkä ole suurentuneet viime vuosien taloudellisesta tilanteesta huolimatta (Vaarama ym. 2014, 325). Vuosikymmenen alkuvuosina monien perusturvaetuuksien taso on jopa nostettu. Silti taso on arvioitu edelleen kohtuulliseen minimikulutukseen riittämättömäksi (Perusturvan riittävyyden II arviointiryhmä 2015, 110–111). On kuitenkin ryhmiä, kuten vuosia työttömänä olleet, jotka voivat selvästi huonommin kuin muu väestö. Erityisesti terveyden suhteen sosioekonomisten ryhmien väliset erot ovat Suomessa suuria.

Valtaosa yksinasuvistakin voi Suomessa hyvin, vaikka yksinasuvat kokevat enemmän hyvinvoinnin puutteita kuin yhdessä asuvat. Muun muassa työttömyys on heillä yleisempää, toimeentulo niukempaa, terveydentila heikompaa ja yksinäisyydestä kärsiminen yleisempää kuin väestöllä keskimäärin. Lisäksi yksinasuvien kesken on tuntuvia hyvinvointieroja (Kauppinen ym. 2014, 41)

Sosiaalipolitiikan perinteisinä tavoitteina on ollut turvata kohtuulliset elämisen edellytykset taloudellisilta ja muilta resursseiltaan huonoimmassa asemassa oleville sekä edistää yhteiskunnallisesti oikeudenmukaista resurssien jakoa. Siten sosiaalipolitiikan onnistuneisuuden mittarina on keskimääräisen hyvinvoinnin rinnalla se, kuinka hyvin huonoimmassa asemassa olevat väestöryhmät voivat.

Hyvinvoinnin tutkimuksen lähtökohtia

Hyvinvointitutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää kansalaisten hyvinvoinnin parantamiseen. Hyvinvointia tutkitaan erilaisista lähtökohdista, joista tässä voi mainita objektiivisen ja subjektiivisen, koetun hyvinvoinnin tutkimuksen sekä toimintakykylähtöisen tutkimuksen. Myös onnellisuuden tutkimus on saavuttanut jalansijaa. (Hyvinvointitutkimuksen teorioista esim. Simpura & Uusitalo 2011, Saari 2011)

Pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa perinteinen lähtökohta on ollut objektiivinen elinolojen mittaaminen. Kiistatta hyvinvointi edellyttää resursseja. Taloudellinen toimeentulo pitää olla turvattu ainakin kohtuullisella tasolla. Terveys on keskeinen resurssi ja koulutus luo edellytyksiä hyvinvoinnin parantamiselle. Resursseihin kuuluvat myös sosiaaliset suhteet niin perheenjäsenten kanssa kuin laajemmassa sosiaalisessa verkostossa. Henkilön kannalta työ ja mielekäs toiminta ovat myös hyvinvoinnin lähteitä.

Objektiivisesti mitattavat resurssit ovat kuitenkin vain yksi puoli hyvinvoinnista. Henkilön subjektiivisesti kokeman hyvinvoinnin tutkimus nostaa esiin toista puolta. Jos henkilö ei koe itseään hyvinvoivaksi, ei hänen voi sanoa voivan hyvin, vaikka elämänresurssit olisivat kunnossa. Joku voi kokea itsensä hyvinvoivaksi niukankin toimeentulon oloissa samalla kun toinen henkilö kokee tilanteensa huonoksi hyvistä resursseista huolimatta.

Simpura ja Uusitalo (2011, 132) toteavat, että subjektiivisemmin painottunut elämänlaadun, tyytyväisyyden ja onnellisuuden tutkimus on vallannut alaa yhteiskunnallisista ongelmista lähtevältä hyvinvointitutkimukselta. Taustalla on politiikan puhetapojen ja käytäntöjen muuttuminen. Kun ennen keskityttiin tuottamaan kaikille samaa perusturvallista hyvinvointia, uudelta maailmalta odotetaan henkilökohtaisia hyvinvointielämyksiä.

Viime aikoina hyvinvoinnin ja elämänlaadun tutkimuksessa, varsinkin kansainvälisissä vertailuissa, on nostettu esiin toimintakyvyn näkökulmaa. Sen mukaan resurssit sellaisenaan eivät takaa elämänlaatua. Siihen tarvitaan henkilön kykyä hyödyntää resurssejaan ja mahdollisuuksia valita toimintavaihtoehtojen välillä siten, että hänen hyvinvointinsa lisääntyy. Resurssien ja palvelujen merkitys on siinä, että ne edistävät valinnan mahdollisuuksia. Hyvinvointipolitiikan tehtävänä on valtaistaa ihmisiä toimijoina. Toimintakykyteoria korostaa yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisuuden merkitystä. (Simpura & Uusitalo 2011, 106-107, Stiglitz ym. 2009, 151-153)

Hyvinvointitutkimuksen haasteena on saada tietoa myös niiden henkilöiden kokemuksista, jotka eivät voi erityisen hyvin. Väestökyselyissä asunnottomat, laitoksissa asuvat ja vangit on yleensä rajattu kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle. Kyselytutkimusten ongelmana on, että huono-osaisimmat väestöryhmät vastaavat huomattavasti vähemmän kyselyihin kuin paremmin toimeentulevat. (Niemelä & Saari 2013, 8) Yleiset väestökyselyt antavat tietoa väestön keskimäärin kokemasta hyvinvoinnista, mutta huono-osaisimpien ryhmien kokemusten esiin saaminen edellyttää toisenlaisia menetelmiä, joissa mennään tutkittavien luo kuulemaan, minkälaiseksi he vointinsa kokevat.

Pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen 2008 lähtökohdista

Pääkaupunkiseudun osaamiskeskus Soccan tekemän pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen lähtökohdista on asukkaiden kokeman hyvin- tai pahoinvoinnin selvittäminen. Kunnilla on melko paljon tietoa asukkaidensa objektiivisesta hyvinvoinnista. Pääkaupunkiseudun tutkimus laajentaa kokonaisvaltaista käsitystä kuntalaisten hyvinvoinnista antamalla hyvinvointitietoa kuntalaisen omasta näkökulmasta. (Turunen ym. 2010, 17)

Hyvinvointi koostuu monista ulottuvuuksista, joita ovat muun muassa perhesuhteet ja muut sosiaaliset suhteet, terveys, taloudellinen toimeentulo, työ, koulutus, asuminen, turvallisuus ja osallisuus. Tärkeätä on myös ihmisen mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ja kokea se mielekkääksi. Hyvinvointikyselyn lomakkeella on pyritty kattamaan mahdollisimman monipuolisesti kaikki nämä ulottuvuudet. Lomake on liitteenä 1.

Vaikka tutkimuslomakkeella kysytään ensisijaisesti vastaajan kokemaa hyvinvointia, on joukossa myös faktakysymyksiä, joilla halutaan tietoa henkilön objektiivisesta hyvinvoinnista. On kysytty esimerkiksi tulojen määrää. Kokemusta samaan asiaan on mitattu kysymällä, kuinka hyvin henkilö on tullut toimeen tuloillaan tai kuinka tyytyväinen hän on kulutusmahdollisuuksiinsa.

Jotkin kysymykset sisältävät myös toimintakyvynäkökulman. Toimintakyvyn kannalta oleellista on, että on resursseja ja kykyjä, jotka mahdollistavat valintojen tekemisen. Lomakkeella kysytään henkilön tyytyväisyyttä mahdollisuuksiinsa harrastaa, osallistua erilaisiin toimintoihin ja kuulua yhteisöön. Oleellinen toimintakykykysymys on myös, kuinka paljon henkilö kokee voivansa vaikuttaa omaan elämänkulkuunsa, arjen hallintaan ja terveyteensä.

Pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen tavoitteena oli saada esiin niin hyvin kuin huonosti voivien kokemukset. Huono-osaisimpien ryhmien ääni on kuitenkin ali-edustettuna, mikä pitää ottaa huomioon tuloksia arvioitaessa. Kysely kattaa vain asuntoväkeen kuuluvat ja lomakkeen saaneiden pitkäaikaistyöttömien ja muiden huonossa asemassa olevien vastausaktiivisuus jäi huomattavan alhaiseksi.

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUKSESTA

Yksinasuvien hyvinvointi on ollut melko vähän tutkimuksen erityisenä kohteena. Pääkaupunkiseudun vuoden 2008 hyvinvointitutkimuksen raportissakaan ei tarkasteltu hyvinvointia erilaisten asuntokuntien näkökulmasta. Kun uuden laajan kyselyn tekeminen on huomattavan kallista ja kun Soccan kyselyaineistossa on vielä paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia, päätettiin tämä yksinasuvien hyvinvointitutkimus toteuttaa Soccan kyselyaineistolla.

Vielä yksi peruste useamman vuoden takaisen kyselyn käyttämiselle tutkimuksen aineistona on se, että hyvinvointikokemuksissa ei yleensä tapahdu muutamassa vuodessa suuria muutoksia. Esimerkiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) useaan kertaan toistama laaja Hyvinvointi ja palvelut -tutkimus (HYPA) osoittaa kansalaisten arvion kokemastaan hyvinvoinnista pysyneen vakaana ja arviot ovat jopa hie-man parantuneet (Vaarama ym. 2014, 325).

Pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely on jäänyt ainutkertaiseksi, joten sen perusteella ei voi tehdä ajallista muutosten vertailua. Kyselyssä on kuitenkin käytetty paljon samoja kysymyksiä kuin muissa hyvinvointitutkimuksissa, joten tulokset ovat osittain vertailtavissa muihin tutkimuksiin.

Tässä raportissa on tutkimuksen kohteeksi rajattu helsinkiläisten yksinasuvien kokema hyvinvointi. Kiinnostavaa olisi tutkia myös yksinelävien hyvinvointia, mutta aineisto ei sisällä kysymyksiä pari- tai seurustelusuhteista. Asuntokunnan koostumuksen ja siviilisäädyn perusteella ei vielä voi sanoa, elääkö yksinasuva parisuhteessa muualla asuvan henkilön kanssa.

Jatkossa kun tässä raportissa puhutaan vain hyvinvointitutkimuksesta tai hyvinvointikyselystä, sillä tarkoitetaan tätä pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimusta.

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kysymyksinä ovat:

- millaiseksi yksinasuvat itse kokevat hyvinvointinsa
- mitkä tekijät ovat yksinasuvien mielestä merkittäviä hyvinvoinnille
- mitä eroja on yksinasuvien erilaisten ryhmien kokemassa hyvinvoinnissa
- miten yksinasuvien kokema hyvinvointi poikkeaa muunlaisten asuntokuntien kokemasta hyvinvoinnista

2.2 Tutkimusaineisto

Aineistona on pääkaupunkiseudun osaamiskeskus Soccan vuonna 2008 tekemä hyvinvointikysely, johon vastasi lähes 4 000 asukasta (vastausprosentti 41 %). Heistä helsinkiläisiä oli 1 677 (vastausprosentti 42 %) ja kohderyhmään kuuluvia yksinasuvia helsinkiläisiä oli 523.

Taulukossa 1 on verrattu Helsingin väestön ja helsinkiläisten kyselyyn vastaajien sukupuoli- ja ikärakennetta. Naisten osuus vastaajista ylittää 10 prosenttiyksiköllä heidän väestöosuutensa. Nuoret alle 26-vuotiaat ovat osallistuneet kyselyyn passiivisesti, mutta sen sijaan seuraavan ikäluokan nuoret (26–34-vuotiaat) ovat vastanneet aktiivisemmin kuin heidän väestöosuutensa edellyttäisi. Vanhemmat työikäiset (36–64-vuotiaat) ovat aineistossa aliedustettuja.

Taulukko 1. 18–80-vuotias väestö vuodenvaihteessa 2007/2008 ja hyvinvointikyselyn vastaajat ikäryhmittäin, erotus prosenttiyksikköinä

Sukupuoli ja ikäryhmät	18–80-vuotias väestö	N vastaajat	% 18–80-vuotiaasta väestöstä	% vastaajista	%-yksikköä väestön ja vastaajien ikäryhmittäinen erotus
Naiset					
18-25	36 919	97	8,1	5,9	-2,3
26-34	45 393	377	10,0	22,8	12,8
35-64	122 157	346	26,9	21,0	-6,0
65-80	36 653	225	8,1	13,6	5,5
<i>Yhteensä</i>	<i>241 122</i>	<i>1 045</i>	<i>53,2</i>	<i>63,3</i>	<i>10,1</i>
Miehet					
18-25	31 368	51	6,9	3,1	-3,8
26-34	45 134	192	10,0	11,6	1,7
35-64	111 456	236	24,6	14,3	-10,3
65-80	24 347	127	5,4	7,7	2,3
<i>Yhteensä</i>	<i>212 305</i>	<i>606</i>	<i>46,8</i>	<i>36,7</i>	<i>-10,1</i>
Kaikki yhteensä	453 427	1 651	100,0	100,0	

Kaikki asukasryhmät eivät ole tasapuolisesti edustettuna vastaajakunnassa. Matalasti koulutettuja ja työttömiä on vastaajien keskuudessa selvästi vähemmän kuin väestöosuuden mukaan pitäisi olla. Vastaajakunnan tarkempi kuvaus on liitteenä 2.

Yksinasuvia koskevan tutkimuksen kannalta on hyvä, että yksinasuvien vastausprosentti (32,6 %) on lähes sama kuin heidän osuutensa 15–79-vuotiaasta asuntoväestöstä (32,1 %). (Tilastokeskuksen perheasematilasto 2008)

Yksinasuvat muuttujamuunnoksella

Kyselylomakkeelta ei saa yksiselitteisesti tietoa siitä, kuka on yksinasuva. Lomakkeella selvitettiin kotitalouksien rakennetta kahdella kysymyksellä: 1. ”keitä kuuluu talouteen itsenne lisäksi”, joka sisältää viimeisenä vaihtoehdon ”asun yksin”. 2. kysymykseen ”montako henkeä perheessänne asuu” pyydetään henkilöiden yhteismäärää sekä eritellen eri-ikäisten kotona asuvien lasten määrät. Asuntokuntatyyppit on saatu yhdistelemällä talouteen kuuluvaksi ilmoitettuja henkilöitä luokkiin 1) yksinasuva, 2) yksinhuoltaja (alle 18-v. lapsia), 3) pariskunta ilman lapsia, 4) pariskunta ja lapsia (alle 18-v. lapsia) ja 5) muut. Useimmissa taulukoissa luokkaan muut kuuluvat vastaajat on jätetty pois, koska luokka on niin heterogeeninen.

Kuten laajemmissa kyselyissä yleensä, on osa vastauksista puutteellisia. Kaikki eivät ole vastanneet molempiin edellisistä kysymyksistä. Jos näitä tietoja yhdistelemällä voi loogisesti päätellä perhetyypin, olen täydentänyt noin 30 vastaukseen kotitaloustietoja. Jos kysymykseen talouteen kuuluvista henkilöistä ei ole vastattu, mutta perheessä asuvien määräksi on merkitty 1, olen täydentänyt ensimmäiseen kysymykseen vastaukseksi yksinasuvan. Jos henkilömääräksi on merkitty 2, joista yksi lapsi, olen täydentänyt talouden yksinhuoltajaksi. Kotitaloustieto jäi edelleen puuttumaan 60 helsinkiläiseltä vastaajalta, jotka siten rajautuivat analyseistä ulos.

Painokertoimen käyttö

Vastausjakauman vinoutumaa on raportissa korjattu sukupuolen ja iän suhteen käytämällä painokertoimia. Taulukoissa prosenttiosuudet on esitetty painokertoimilla korjattuna, mutta henkilöiden lukumäärät on esitetty vastaajien todellisen määrän mukaisesti.

3 YKSINASUVIEN HELSINKILÄISTEN KOKEMA HYVINVOINTI

Tässä luvussa on ensin selvitelty, mistä tekijöistä hyvinvoinnin kokemus muodostuu. Mitkä tekijät ovat vastaajan mielestä merkittäviä omalle hyvinvoinnille ja kuinka tyytyväisiä he ovat näihin hyvinvoinnin tekijöihin elämässään? Sen jälkeen on tarkasteltu erillisesti joitakin hyvinvoinnin keskeisiä ulottuvuuksia. Taloudellisella toimeentulolla on huomattava vaikutus siihen, millaiseksi henkilö kokee hyvinvointinsa muilla ulottuvuuksilla. Toinen keskeinen hyvän elämän edellytys on koettu terveys. Kolmantena teemana on käsitelty vastaajien tyytyväisyyttä asumiseensa ja erityisesti tekijöitä, jotka lisäävät tai vähentävät halua asua pääkaupunkiseudulla.

Viimeisenä teemana käsitellään vastaajien kokemaa onnellisuutta. Onnellisuudella on paikkansa subjektiivisen hyvinvoinnin mittarina, sillä se kuvaa yleistä tyytyväisyyttä elämään kokonaisuutena.

3.1 Tyytyväisyys hyvinvoinnin tekijöihin ja niiden merkitys

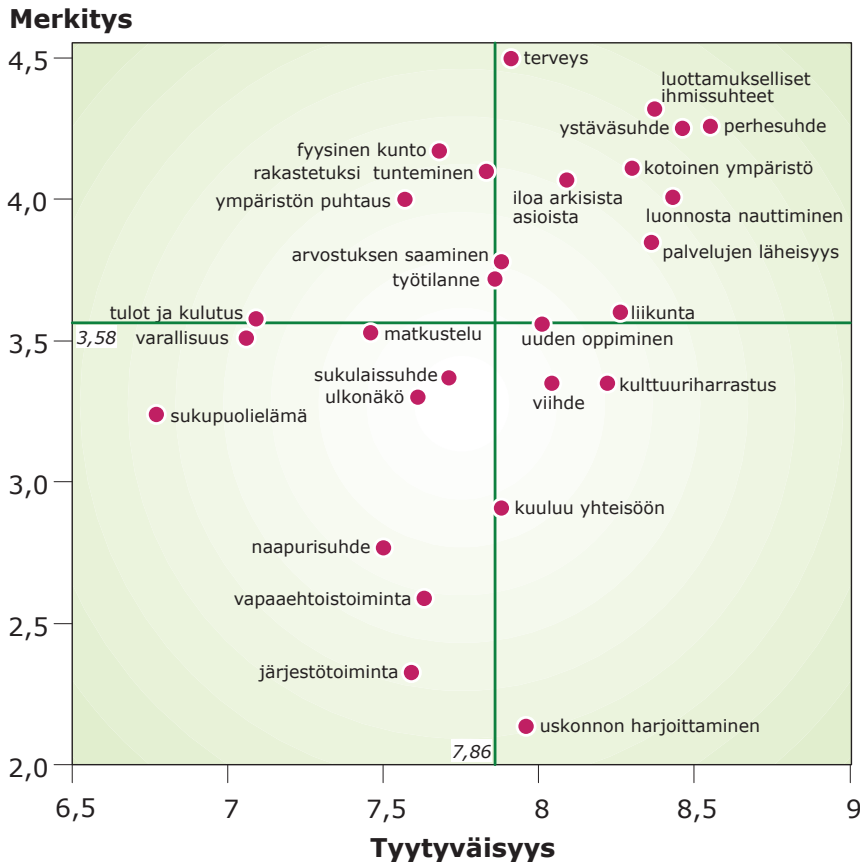
Kyselyyn vastanneiden hyvinvoinnin tärkeimmiksi tekijöiksi osoittautuivat perhe- ja ihmissuhteet, luonto ja terveys. Eniten tyytymättömyyttä liittyi taloudellisiin resursseihin ja sukupuolielämään. Järjestöihin ja vastaavaan toimintaan osallistuminen sekä uskonnon harjoittaminen koettiin keskimäärin vähiten merkittäviksi tekijöiksi, mutta toimintaan osallistuneille ne olivat tärkeitä hyvinvoinnin tekijöitä.

Asukkaiden tyytyväisyyttä elämäntilanteeseensa mitattiin kyselyssä 24 kysymyksellä, jotka kuvaavat hyvinvoinnin eri puolia. Vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyyttään kysymyskohtaisesti kouluasteikolla 4–10 ja lisäksi kunkin kysymyksen kohdalla pyydettiin vastaajaa arvioimaan asteikolla 1–5, kuinka merkittäviä nämä asiat ovat omalle hyvinvoinnille. (Kuvio 1)

Keskiarvojen taakse piiloutuu suurtakin arvioiden hajontaa. Siksi liitetaulukossa 1 on esitetty tyytymättömien vastaajien prosenttiosuudet yksinasuvien eri ryhmissä. Tyytymättömiksi luokiteltiin kaikki, jotka antoivat tyytyväisyydestä kouluarvosanan 4–6. Lähes kaikkien hyvinvoinnin tekijöiden suhteen yksinasuvat olivat tyytymättömämpiä kuin perheelliset vastaajat.

Kuviossa 1 on esitetty horisontaalisella akselilla vastaajien keskimääräinen tyytyväisyys kuhunkin hyvinvointitekijään ja pystyakselilla kunkin tekijän merkitys vastaajille keskimäärin. Kaikkien hyvinvointitekijöiden tyytyväisyyden keskiarvo oli 7,86 ja merkityksen keskiarvo 3,58. Nämä keskiarvoviivat jakavat kuvion neljään kenttään.

Kuvio 1. Yksinasuvien tyytyväisyys hyvinvoinnin tekijöihin ja niiden merkitys omalle hyvinvoinnille

Läheisistä ihmissuhteista ja hyvästä ympäristöstä eniten tyytyväisyyttä

Oikealla ylänurkassa ovat tekijät, joiden suhteen vastaajat ovat olleet keskimääräistä tyytyväisempiä ja joilla on suuri merkitys vastaajan hyvinvoinnille. Kaikkein tyytyväisimpiä yksinasuvat olivat suhteisiin perheenjäsenien ja ystävien kanssa. Yksinasuvat arvioivat yleisesti luottamukselliset ihmissuhteet vielä merkittävämmäksi kuin perhesuhteet. Naapurisuhteita he pitivät vähemmän tyydyttävinä ja merkittävinä kuin muita ihmissuhteita ja yli viidesosa oli naapurisuhteisiinsa tyytymättömiä. Eläkeikäiset kuitenkin arvostivat ihmissuhteita ja erityisesti naapurisuhteita enemmän kuin nuoremmat yksinasuvat.

Yksinasuvista vain harvat olivat tyytymättömiä suhteeseensa ystäviin (6 %) ja perheenjäseniin (8 %). Miehistä (14 %) useampi oli tyytymätön perhesuhteisiin kuin naisista (6 %). Yksinasuvista 19 prosenttia oli tyytymättömiä muihin sukulaissuhteisiin ja 23 prosenttia naapureihin.

Läheisten ihmissuhteiden ohella yksinasuvat olivat erityisen tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa nauttia luonnosta ja elää ympäristössä, jossa tuntee olevansa kotonaan.

He pitivät elinympäristön puhtautta yhtä merkittävänä tekijänä kuin muita luontotekijöitä, mutta olivat tyytymättömämpiä tilanteeseen kuin perheelliset. Alle 26-vuotiaista yksinasuvista jopa kolmasosa oli tyytymättömiä elinympäristön puhtauteen.

Terveys, arvostus ja arkiset asiat tärkeitä

Kaikista merkittävimpänä hyvinvoinnin tekijänä yksinasuvat pitivät omaa terveyttään, mutta tyytyväisyys terveydentilaan jäi keskimääräiselle tasolle. Myös fyysinen kunto oli merkittävä tekijä, johon vastaajat olivat keskimääräistä vähemmän tyytyväisiä. Odotusten mukaisesti iäkkäillä terveyden merkitys kasvoi ja tyytyväisyys terveydentilaan laski. Sukupuolten välillä ei ollut eroja.

Mielihyvä arkisista asioista sekä itsensä tunteminen arvostetuksi ja rakastetuksi olivat hyvinvoinnin tekijöitä, jotka yksinasuvat kokivat merkittäviksi ja joihin he olivat vähintään keskimääräisen tyytyväisiä. Miehistä kuitenkin useampi oli näihin asioihin tyytymätön kuin naisista. Joka neljäs yksinasuva mies (25 %) ei kokenut itseään rakastetuksi kun naisilla osuus oli 16 prosenttia.

Sekä merkityksen että tyytyväisyyden kannalta lähellä keskiarvoa olivat arviot omasta työtilanteesta ja mahdollisuuksista oppia uusia asioita. Eläkeikäiset arvioivat tyytyväisyytensä näihin tekijöihin huomattavasti alhaisemmaksi kuin työikäiset, mutta harva eläkeläinen oli enää työssäkään. Uuden oppiminen voi olla ikääntyneellekin nyky-yhteiskunnassa tarpeen, mutta ilmeisesti ikääntyneet kokevat yleisesti, että heidän oppimiskykynsä on alentunut.

Talouden ja sosiaalisen osallistumisen merkitys jakautunutta

Kuvion 1 oikeassa alanurkassa sijaitsevat keskimääräistä vähämerkityksellisemmät, mutta enemmän tyytyväisyyttä herättävät tekijät, joita oli melko vähän. Näihin kuuluvat monet harrastamiseen liittyvät tekijät kuten mahdollisuus harrastaa kulttuuria ja viihdettä. Liikunta edisti vielä enemmän hyvinvointia ja nousi merkitykseltään keskivertotasolle. Iäkkäät olivat selvästi useammin tyytymättömiä harrastusmahdollisuuksiinsa kuin nuoret.

Tähän ruutuun sijoittuvista tekijöistä ristiriitaisimmat arviot liittyivät mahdollisuuden harjoittaa uskontoa. Se oli keskimäärin vastaajille kaikista vähiten merkittävä tekijä, johon oltiin kuitenkin keskimääräistä tyytyväisempiä. Tulos selittyy sillä, että uskon asioista kiinnostuneita oli melko vähän, mutta kiinnostuneet olivat useimmiten hyvin tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa harjoittaa uskontoa.

Kuvion 1 vasemmassa alanurkassa ovat tekijät, joiden merkitys oli keskimääräistä pienempi ja joihin oltiin vähemmän tyytyväisiä. Varallisuuden, tulojen ja kulutusmahdollisuuksien merkitystä yksinasuvat pitivät keskitasoisena, mutta tyytyväisyys taloudellisiin resursseihin oli heikkoa. Yksinasuvista 29 prosenttia oli tyytymättömiä kulutusmahdollisuuksiinsa ja eläkeikäisistä tyytymättömiä oli jopa 37 prosenttia, ja eronneista yksinasujista 39 prosenttia.

Osallistumisella yhteisölliseen toimintaan kuten järjestöihin ja vapaaehtoistoimintaan katsottiin keskimäärin olevan vain vähän merkitystä hyvinvoinnille. Tyyty-

väisyys osallistumiseen korreloi kuitenkin merkityksen kanssa siten, että toimintaan osallistuneet olivat yleensä myös siihen tyytyväisiä (ikä ja sukupuoli vakioitunakin).

Vastaajat olivat vähiten tyytyväisiä sukupuolielämäänsä, mutta keskimäärin asian merkityskin arvioitiin vähäisimmäksi. Yksinasuvien keskuudessa oli 15 prosenttiyksikköä enemmän sukupuolielämäänsä tyytymättömiä kuin kaikissa vastaajissa. Lähes puolet eronneista ja leskistä sekä yli 45-vuotiaista yksinasuvista olivat sukupuolielämäänsä tyytymättömiä.

3.2 Toimeentulo

Taloudellinen toimeentulo on keskeisimpiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Yksinasuvien käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohti alittavat muiden kotitaloustyyppien tulotason. Kun vuonna 2012 Suomen väestöstä 12 prosenttia oli pienituloisia, oli heitä yksinasuvista 31 prosenttia ja alle 35-vuotiaista yksinasuvista jopa 38 prosenttia. Pienituloiseksi on määritelty kotitalous, jonka käytettävissä olevat rahatulot kulutusyksikköä kohti ovat alle 60 prosenttia kotitalouksien mediaanituloista. (Kauppinen ym. 2014, 17–18 ja 52) Hyvinvointikyselyssä ei ole käytettävissä tarkkoja kotitalouden tulotietoja pienituloisten määrän laskemiseksi, mutta kyselyyn vastanneet yksinasuvat ja yksinhuoltajat kokivat selviytyvänsä tuloillaan huomattavasti heikommin kuin kahden aikuisen perheet.

3.2.1 Tulotaso

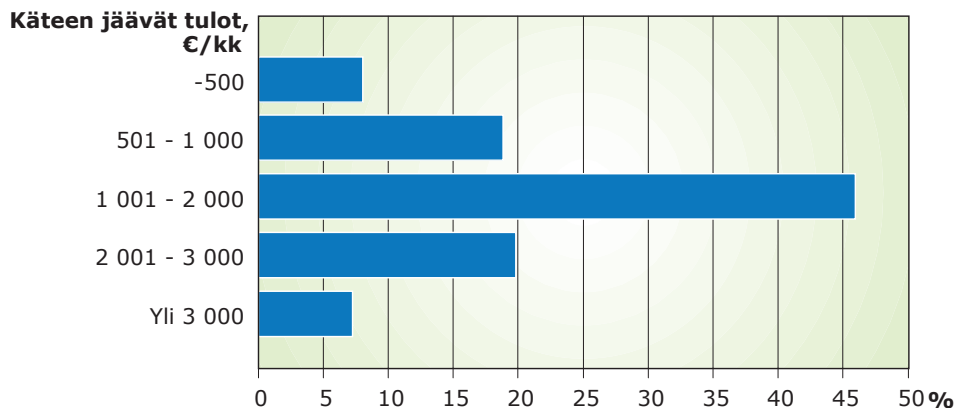
Vastaajia pyydettiin ilmoittamaan verojen jälkeen käteen jäävien kuukausitulonsa määriteltyjen tuloluokkien mukaan. Vastaajien tuloarvioita voi pitää suuntaa-antavina ja ainakin alle 500 euron tuloluokassa osalta mahdollisesti puuttuu luvusta asumistuki tai jokin muu etuus.

Lähes puolella hyvinvointikyselyyn vastanneista yksinasuvista käteen jäävät tulot olivat 1 000–2 000 euroa kuukaudessa. Runsaalla neljäsosalla tulot olivat yli 2000 euroa ja yhtä monella alle 1 000 euroa kuukaudessa. (Kuvio 2)

Siviilisäätysten välillä ei ollut merkitseviä tuloeroja, kuten ei sukupuolittainkaan. Iän mukaan parhaassa työiässä olevilla olivat myös parhaat tulot. Eläkeläisistä yli puolet oli keskimmaisessa tuloluokassa. Alle 1000 euroa ansaitsevien joukossa heitä oli keskimääräisesti ja korkeimmissa tuloluokissa keskimääräistä enemmän. Nuoret sijoituivat alimpiin tuloluokkiin.

Työttömistä vastaajista (N= vain 20) sai 40 prosenttia kuukaudessa tuloja alle 500 euroa ja vain joka neljännellä tulot ylittivät 1 000 euroa. Myös opiskelijoista kolmelle neljäsosalle jäi alle 1000 euroa kuukaudessa käteen. Eläkkeellä olevista vajaa kolmasosa sai alle 1 000 euroa tuloja, mutta yli puolella heistä tulot olivat 1 000 ja 2 000 euron välissä. Ansiotyössä käyvistä tai yrittäjistä harvoilla (12 %) oli alle 1 000 euron kuukausitulot. Yli 40 prosentilla heistä ansiot olivat yli 2000 euroa ja 11 prosentilla yli 3 000 euroa kuukaudessa.

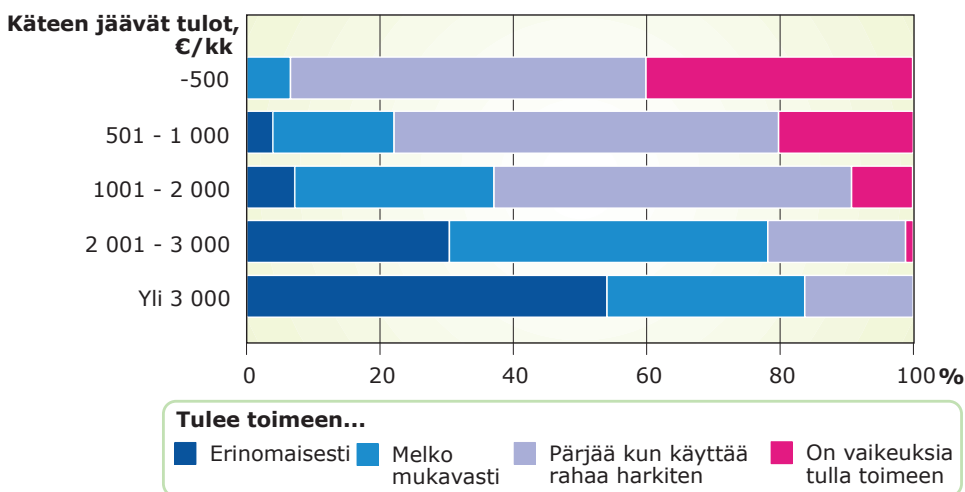
Kuvio 2. Yksinasuvien vastaajien käteen jäävät tulot kuukaudessa (verojen jälkeen yht. ansio- ja pääomatulot ja etuudet)

3.2.2 Koettu toimeentulo nykyisillä tuloilla

Koettu toimeentulo paranee lineaarisesti käytettävissä olevien tulojen kasvaessa. Alle 500 eurolla kuukaudessa elävistä 40 prosentilla on vaikeuksia tulla toimeen ja vain 7 prosenttia arvioi pärjäävänsä edes melko mukavasti. Yleisimmässä yksinasuvien tulo-ryhmässä (1 000–2 000 €/kk) joka kymmenennellä on vaikeuksia tulla toimeen ja puolet pärjää käyttämällä rahaa harkiten. Yli 2000 euron kuukausituloilla neljä viidesosaa arvioi tulevansa toimeen vähintään melko hyvin. (Kuvio 3)

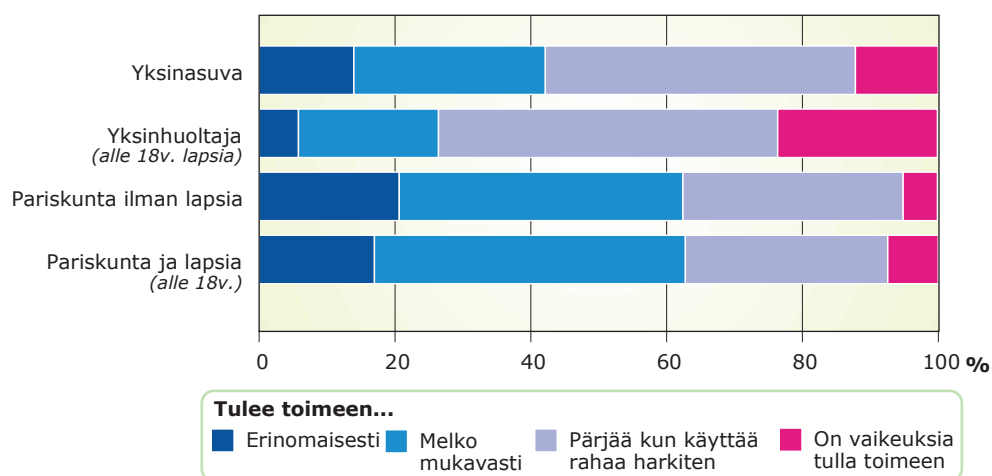
Kuvio 3. Yksinasuvien kokema toimeentulo käteen jäävien tulojen mukaan, euroa kuukaudessa

Pearson khiin neliö, arvo 180,873 p <.001 df=12

Runsat puolet kaikista vastaajista katsoo tulevansa vähintään melko mukavasti tuloillaan toimeen. Asuntokunnan tyyppien kesken on kuitenkin huomattavia eroja. Parhaiten toimeen tulivat pariskunnat ilman lapsia (63 %). Heistä vain 5 prosentilla oli vaikeata tulla toimeen tuloillaan. Kahden huoltajan lapsiperheistäkin vain 7 prosentilla oli toimeentulovaikeuksia. Toisessa päässä olivat yksinhuoltajat, joista vähintään melko mukavasti toimeen tuli 27 prosenttia, mutta lähes yhtä monella (24 %) oli toimeentulovaikeuksia. Siinä välissä olivat yksinasuvat, joista 42 prosenttia tuli vähintään melko mukavasti toimeen ja 12 prosentilla oli vaikeuksia tulla toimeen. (Kuvio 4)

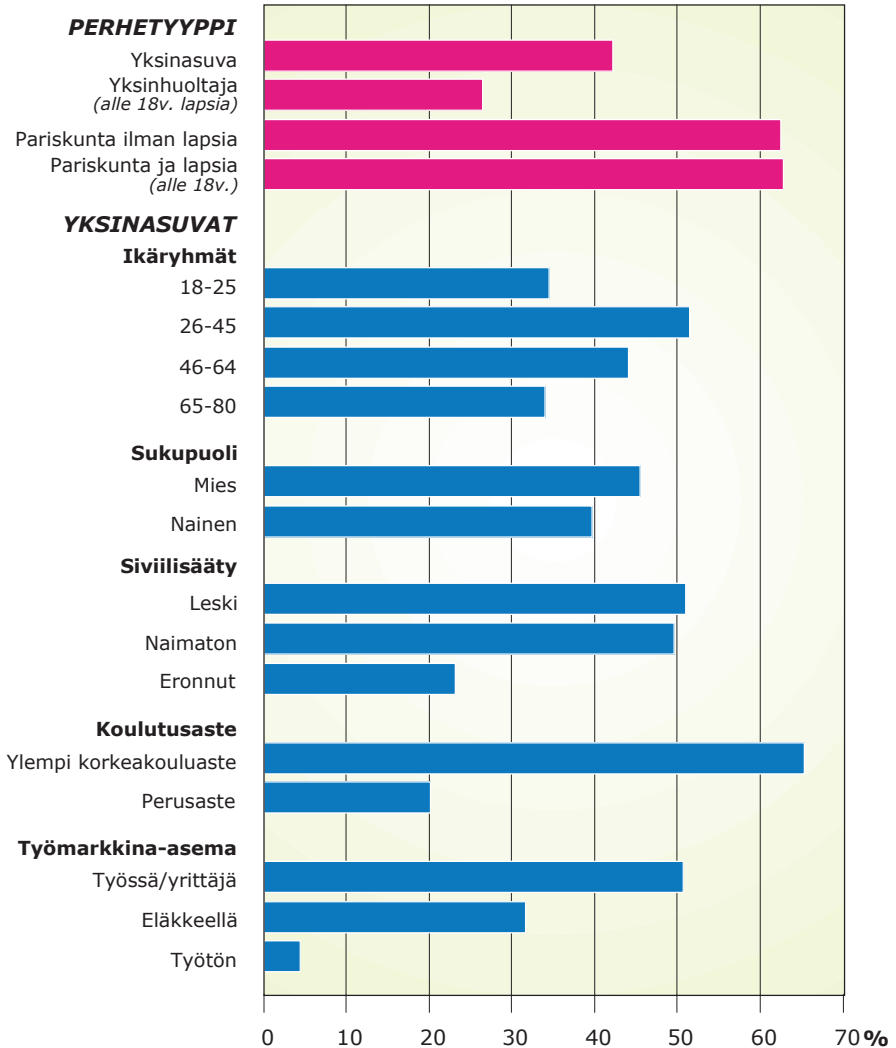
Kuvio 4. Kotitalouksien kokema toimeentulo nykyisillä tuloilla asuntokunnan tyyppin mukaan

Pearson khiin neliö arvo 74,506 $p < .001$ $df=9$

Sukupuolella ei ollut merkitsevää vaikutusta siihen, miten vastaajat keskimäärin kokivat tullessaan toimeen tuloillaan. Ikäluokista nuoret ja eläkeikäiset selviytyivät tuloillaan huonommin kuin keski-ikäiset. Eronneilla yksinasuvilla oli huomattavasti useammin (19%) vaikeuksia tulla toimeen tuloillaan kuin naimattomilla (10%) tai leskillä (9%). Kun naimattomista ja leskistä puolet tuli vähintään melko mukavasti taloudellisesti toimeen, niin eronneista heitä oli alle neljäsosa ($p < .001$). (Kuvio 5)

Kuvio 5. Nykyisillä tuloillaan melko mukavasti tai erinomaisesti toimeentulevien prosentiosuudet

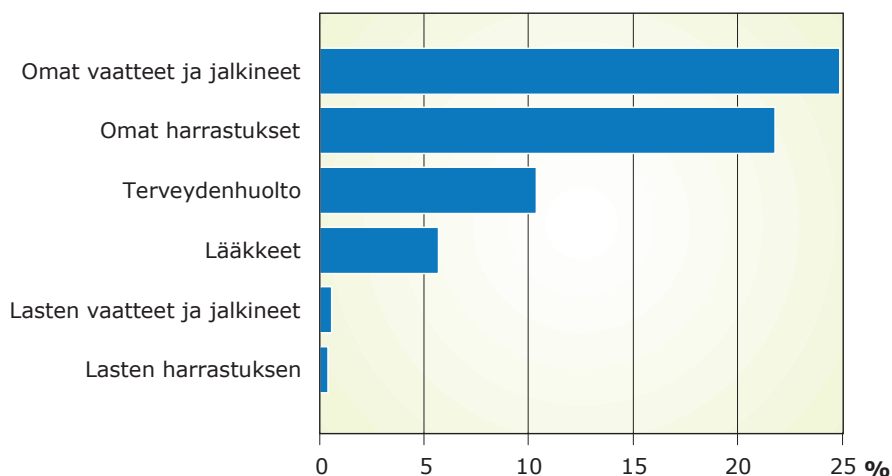
Ylemmän korkeakouluasteen suorittaneet olivat tyytyväisimpiä toimeentuloonsa (65%). Korkeakoulun suorittaneista vain 8 prosentilla oli toimeentulovaikeuksia, mutta korkeintaan perusasteen suorittaneista joka neljännellä (26%).

Pääasiallisen toiminnan mukaan ryhmät erosivat selvästi toisistaan. Työssäkäyvistä runsaat puolet tuli tuloillaan vähintään melko mukavasti toimeen ja vain 6 prosenttia koki toimeentulovaikeuksia. Kaikista huonoin asema oli työttömillä (N=20), joista vain 4 prosenttia arvioi tulevaisuuden tuloillaan toimeen ja vaikeuksia oli 61 prosentilla. Eläkeläisillä tilanne oli jakautunut siten, että kolmasosa tuli nykyisillä tuloillaan ainakin melko hyvin toimeen, puolet pärjäsikin käyttäen ja viidesosalla oli toimeentulovaikeuksia.

3.2.3 Asiat joista joutunut tinkimään

Vastaajilta kysyttiin myös, mistä asioista he ovat joutuneet rahapulan vuoksi tinkimään (Kuvio 6). Ensimmäisenä on tingitty omista vaatehankinnoista (25 %) ja harrastusmenoista (22 %). Nuorista yli kolmasosa ilmoitti joutuneensa tinkimään vaatteista ja harrastuksista, mutta iäkkäimmilläkin nämä olivat yleisimmät tinkimisen kohteet. Terveystenhoito- ja lääkemenojen suhteen eri ikäluokkien vastaukset olivat yllättävän samansuuruisia. Sukupuolten välillä ei ollut merkitseviä eroja.

Kuvio 6. Asiat, joista yksinasuva vastaaja on joutunut tinkimään rahapulan vuoksi

Työttömistä yksinasuvista yli puolet on joutunut säästämään vaate- ja harrastusmenoista ja kolmasosa myös terveystenhoollosta ja lääkkeitä. Opiskelijoistakin 40 prosenttia oli tinkinyt harrastuksista ja vaatteista ja yllättävän moni myös terveystenhoollosta (18 %). Se on enemmän kuin eläkeläisillä (12 %). Ansiotyössä käyvillä oli luonnollisesti vähiten tinkimistarpeita, mutta heistäkin 18 % sanoo rahapulan takia tinkineensä vaatemenosta.

Rahavaikeuksien tärkeimmiksi syiksi mainittiin liian pienet tulot ja korkeat vuokrat.

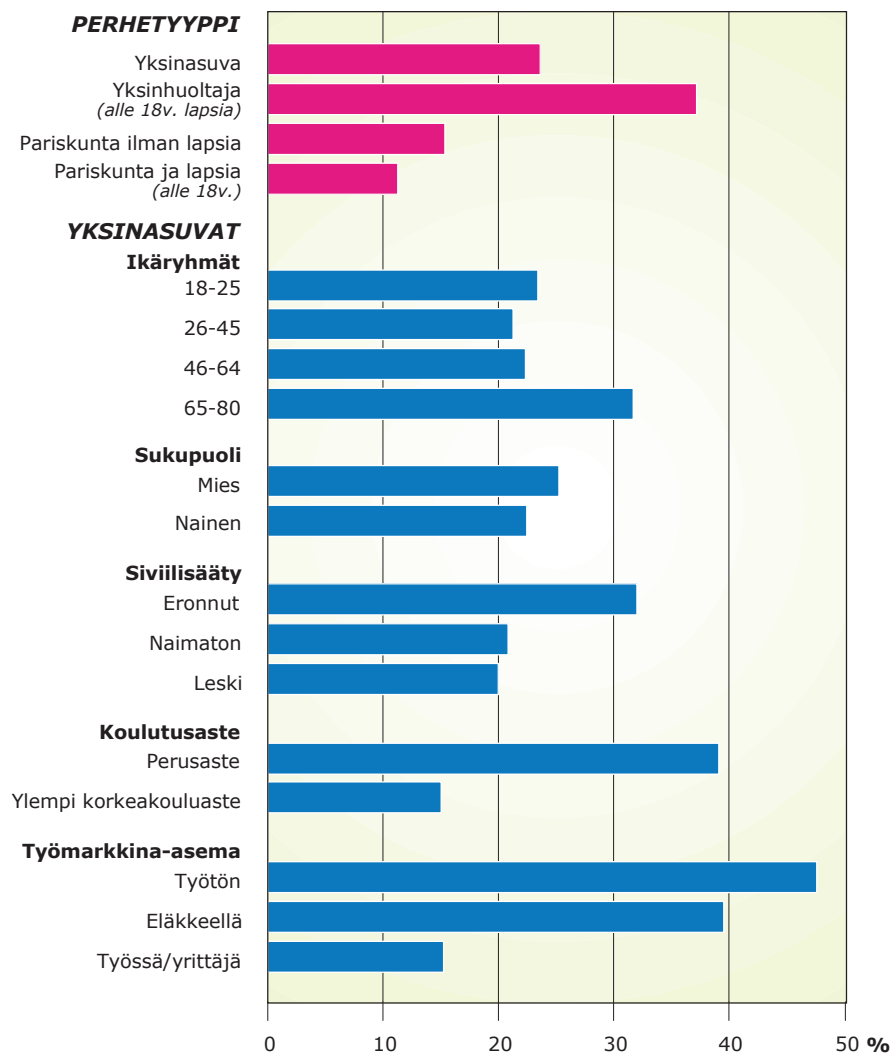
3.2.4 Pitkään jatkunut huono taloudellinen tilanne ja hyvinvointi

Kysymys nykyisillä tuloilla pärjäämisestä kuvaa hetkellistä taloudellista asemaa. On kuitenkin eri asia elää tilapäisesti vähällä kuin olla pitkään toimeentulovaiveuksissa. Hyvinvointikyselyssä pitempään jatkuvaa köyhyyttä mitattiin väitteellä ”taloudellinen tilanteeni on ollut huono jo vuosia”.

Ylivoimaisesti eniten pitkäaikaisesti huonossa taloudellisessa tilanteessa eläviä oli yksinhuoltajien keskuudessa (37 %), mutta yksinasuvistakin vastaajista neljäsosa eli

pitkäaikaisessa köyhydessä (24 %). Pariskunnilla taloudellinen tilanne oli vakaampi kuin yhden aikuisen talouksissa. (Kuvio 7)

Kuvio 7. Jo vuosia huonossa taloudellisessa tilanteessa eläneiden prosentiosuudet

Kyselyhetkellä toimeentulovaikeuksissa olevista yksinasuvista 40 prosentilla oli vuosia jatkunut huono taloudellinen tilanne. Toisinpäin tarkastellen vain yksi yksinasuva (1 %) pitkäaikaisköyhydessä eläneistä vastasi tulevansa kyselyhetkellä tuloillaan edes melko mukavasti toimeen.

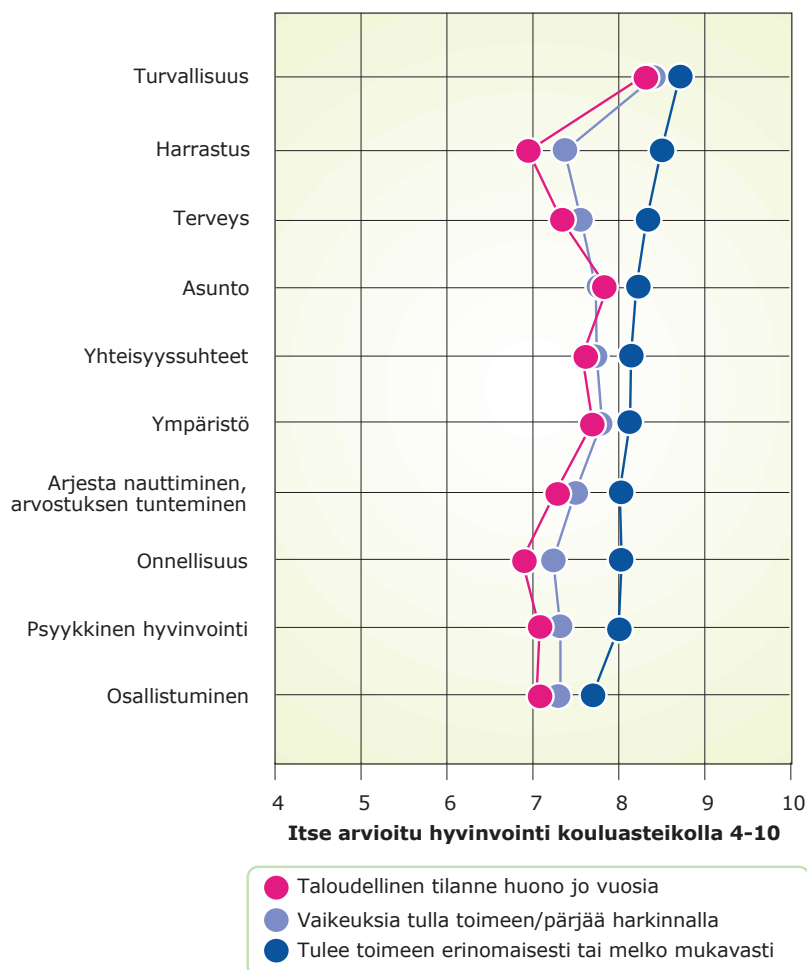
Yksinasuvilla pitkäaikaisesti köyhydessä elävien osuuksissa ei ollut sukupuolen tai iän suhteen tilastollisesti merkitseviä eroja, vaikka eläkeikäisillä osuus olikin lähes

10 prosenttiyksikköä korkeampi kuin muilla ikäryhmillä. Työttömistä puolet (48 %) eli pitkäaikaisesti huonossa taloudellisessa tilanteessa ja myös eläkeläisillä osuus oli korkea (40 %).

Koulutustasonkin mukaiset erot olivat suuria, sillä ylemmän korkeakouluasteen suorittaneista 15 prosenttia eli pitkäaikaisesti huonossa tilanteessa, kun korkeintaan perusasteen suorittaneilla osuus oli 39 prosenttia. Terveydentilalla on osaltaan vaikutusta köyhyyden ja koulutusasteen suhteeseen, sillä terveydentilan vakioiminen osittaiskorrelaatiolla pienensi tuntuvasti köyhyyden ja koulutusasteen välistä korrelaatiota ($r=.231 \rightarrow r=.151$).

Hyvin ja huonosti toimeentulevien hyvinvointi eri ulottuvuuksilla

Kuvio 8. Hyvin ja huonosti taloudellisesti toimeentulevien kokema hyvinvointi itse arvioitu hyvinvointi kouluasteikolla 4–10

Kuviossa 8 on verrattu, miten kyselyhetkellä hyvin ja huonosti taloudellisesti toimeentulevien arviot hyvinvoinnistaan eri ulottuvuuksilla poikkeavat toisistaan. Useasta kysymyksestä on muodostettu ulottuvuuskohtaiset summamuuttujat, jotka on muunnettu yhdenmukaisesti asteikolle 4–10. Summamuuttujien kysymyssiältö on esitetty liitteessä 4. Lisäksi lomakkeella kysyttiin ”Kuinka onnellinen yleisesti ottaen olette asteikolla 0–10?” Alimpana kuviossa on vastaajien arvio onnellisuudestaan.

Hyvin taloudellisesti toimeentulevat arvioivat hyvinvointinsa kaikilla ulottuvuuksilla paremmaksi kuin kyselyhetkellä huonosti toimeentulevat. Pitkäaikaisesti huonossa taloudellisessa tilanteessa elävät olivat vielä tyytymättömämpiä hyvinvointiinsa.

Joillakin ulottuvuuksilla yksinasuvien koettu hyvinvointi ei kovin paljoa riipu taloudellisesta asemasta. Läheiset ihmissuhteet ovat hyvinvoinnin lähde, vaikka taloudellinen tilanne olisi huono. Paremmin taloudellisesti toimeentulevat olivat vain hieman tyytyväisempiä yhteisyyssuhteisiinsa kuin huonommin toimeentulevat.

Toimeentulolla oli melko vähän vaikutusta siihen, kuinka tyytyväisiä vastaajat olivat asuntoonsa. Ilmeisesti vastaaja suhteuttaa tyytyväisyytään omassa viiteryhmissään totuttuun varustetasoon ja neliömääriin, kunhan asunnossa ei ole oleellisia varustetason puutteita. Asumiskustannuksiinsa pienituloiset olivat kuitenkin selkeästi tyytymättömämpiä kuin paremmin toimeentulevat. Oletettu selitys on, että pienituloiset joutuvat käyttämään suuremman osan tuloistaan asumiseen, jolloin heille jää liian vähän käyttövaroja muuhun elämiseen.

Lähiympäristöstä nauttiminen ja luonnossa liikkuminen eivät edellytä taloudellisia uhrauksia. Taloudellisesti huonosti toimeentulevat arvostivatkin luonnon tarjoamia iloja lähes yhtä paljon kuin talouteensa tyytyväiset. Sen sijaan tyytyväisyys harrastusmahdollisuuksiin oli toimeentuloryhmiä voimakkaimmin erotteleva tekijä. Toimeentulo-ongelmat rajoittavat mahdollisuuksia osallistua tavanomaiseen elämään kuuluiin toimintoihin ja valintojen tekemiseen.

Terveys on toinen keskeinen tekijä, jonka suhteen huonosti toimeentulevat yksinasuvat olivat huonommassa asemassa kuin paremmin toimeentulevat, mukaan lukien psyykinen hyvinvointi. Iän vakioiminen ei pienentänyt terveyden ja koetun toimeentulon välistä korrelaatiota.

3.3 Koettu terveys ja psyykinen hyvinvointi

Terveys on talouden ohella keskeinen elämänlaadun resurssitekijä. Usein terveyden merkitys resurssina nousee esiin vasta sitten kun terveyden puutteet haittaavat elämää. Suuri enemmistö kokee terveytensä hyväksi ja esimerkiksi vuoden 2013 alueellisen terveys- ja hyvinvointikyselyn helsinkiläisistä vastaajista 68 prosenttia koki terveydentilansa vähintään melko hyväksi (Kaikkonen ym. 2014). Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyssä osuus oli jopa 79 prosenttia.

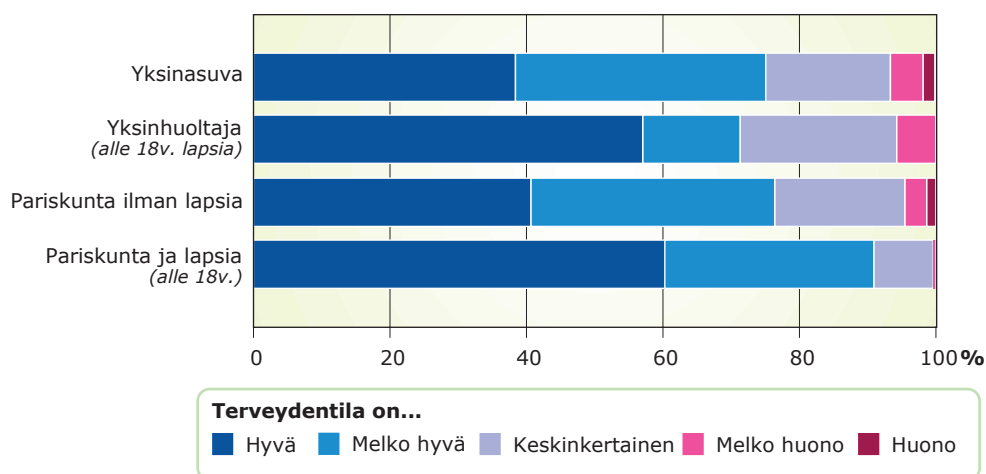
Ajallisesti verrattuna edellisiin vuosikymmeniin terveytensä hyväksi kokeneiden osuus on kasvanut, myös ikääntyneillä (Koskinen ym. 2011). Toisaalta väestön terveyserot esimerkiksi koulutustasoinn ovat kasvaneet.

3.3.1 Arvio omasta terveydentilasta

Kansainvälisesti hyvinvointi- ja terveystutkimuksissa on jo vuosikymmeniä mitattu henkilön terveydentilaa yksinkertaisesti kysymyksellä ”Onko oma terveydentilanne nykyisin mielestänne” 1.hyvä, 2.melko hyvä, 3.keskinkertainen, 4. melko huono vai 5. huono. Useimmissa tutkimuksissa terveydentilan itsearvion on todettu vastaavan hyvin muilla tavoin mitattua terveydentilaa ja ennustavan hyvin kuolleisuutta (Heistaro ym. 2001, 229). Oma arvio ennustaa hyvin myös työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen riskiä (Pietiläinen ym. 2011, 3).

Joissakin tutkimuksissa on todettu, että terveyden itsearvio ei toimi kaikissa väestöryhmissä yhtä hyvin ennusteena, mutta laajassa ruotsalaisessa tutkimuksessa itsearviomittari ennusti kuolleisuutta yhtä hyvin sekä alemmissa että ylemmissä sosiaaliluokissa. Alemmat sosiaaliluokat arvioivat terveydentilansa huomattavasti huonommaksi kuin ylemmät luokat, mutta heillä kuolleisuus myös oli suurempaa seuranta-aikana. (Burström 2001, 839)

Kuvio 9. Vastaajien kokema terveydentila asuntokunnan tyyppin mukaan

Pearson khiin neliö arvo 57,225 p <.001 df =12

Kaikista hyvinvointikyselyyn vastanneista vain viisi prosenttia koki terveydentilansa huonoksi. Lähes puolet piti terveydentilaansa hyvänä ja kolmasosa melko hyvänä. Yksinasuvat kokivat harvemmin terveydentilansa hyväksi kuin perheelliset. Kahden huoltajan lapsiperheiden vastanneista jopa 91 prosenttia piti terveydentilaansa vähintään melko hyvänä. Yksinhuoltajista 57 prosenttia arvioi terveytensä hyväksi, mutta melko hyväksi arvioineita oli vain 14 prosenttia. (Kuvio 9)

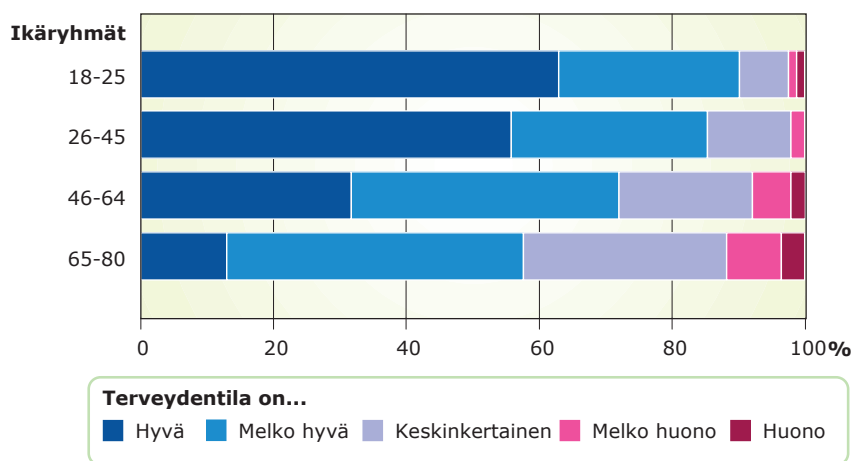
Vastaajat lapsiperheistä olivat keskimäärin nuorempia kuin yksinasuvat ja lapsettomat pariskunnat. Iän kasvaessa arvio terveydentilasta heikkeni, mutta iän vakioin-

nin jälkeenkin asuntokuntatyyppien väliset terveiserot säilyivät. Sukupuolten välillä ei ollut eroja koetussa terveydessä.

Yhdistin kolmesta terveystarkastuksesta summamuuttujan: arvio omasta terveydentilasta nykyisin sekä tyytyväisyys terveyteen ja fyysiseen kuntoon nykyisessä elämäntilanteessa. Ristiintaulukointi ja khiin neliötesti osoittivat, että ainakin joidenkin asuntokuntatyyppien välillä oli koetun terveyden eroja tilastollisesti merkitsevällä tasolla ($p < .001$). Jos halutaan tietoa siitä, minkä asuntokuntatyyppien välillä on toisistaan poikkeavia arvioita terveydentilasta, tarvitaan tilastollisia lisätestejä, kuten käyttämääni Mann-Whitney U-testiä. Tässä en tilasyistä kuvaa tarkemmin testien toteuttamista, vaan totean pelkästään oleelliset tulokset.

U-testin mukaan yksinasuvien arvio terveydentilastaan poikkesi merkitsevästi sekä lapsettomista ($p = .045$) että kahden huoltajan pariskunnista ($p < .001$) senkin jälkeen kun sukupuolen ja iän vinoutumaa aineistossa on korjattu painokertoimilla. Yksinasuvista naimattomat vastaajat kokivat keskimäärin terveytensä paremmaksi kuin eronneet ($p < .001$), mutta leskiin verrattuna ei ollut aivan tilastollisesti merkitsevää eroa ($p = .054$) eikä myöskään eronneiden ja leskien välillä ($p = .121$).

Kuvio 10. Yksinasuvien kokema terveydentila iän mukaan

Pearson khiin neliö arvo 66,945 $p < .001$, $df = 12$, 7 solussa (35 %) odotettu N on alle 5

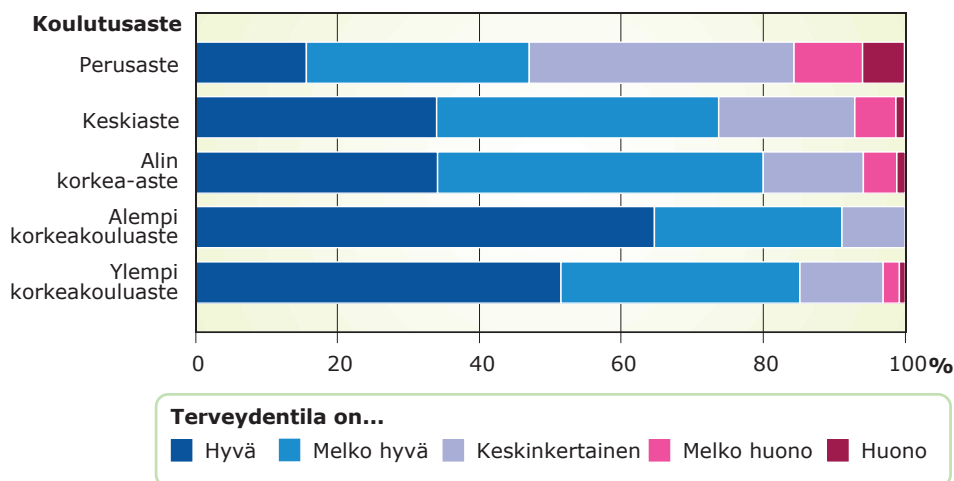
Arvio omasta terveydentilasta heikkenee suoraviivaisesti iän mukaan. Nuorista kokee terveytensä huonoksi tai keskinertaiseksi joka kymmenes, mutta eläkeikäisistä lähes joka toinen. (Kuvio 10)

Koetussa terveydentilassa oli selviä eroja koulutusasteittain (Kuvio 11). Vain perusasteen suorittaneissa oli eniten terveytensä huonoksi kokeneita ja heidän kokema terveys poikkesi tilastollisesti merkitsevästi kaikista muista koulutusasteista ($p < .001$). Myös keskiasteen koulutuksen saaneiden terveys oli heikompi kuin ylemmän korkeaa-

kouluasteen suorittaneilla ($p=.010$). Tulokset tukevat muissakin tutkimuksissa todettua koulutusasteen vahvaa yhteyttä koettuun terveyteen (esim. Talala ym. 2014, 2187).

Yksinasuvista opiskelijoista ($N=45$) 70 prosenttia koki terveydentilansa hyväksi ja neljäsosa melko hyväksi. Ansiotyössä käyvistäkin 85 prosenttia piti terveyttään vähintään melko hyvänä. Sen sijaan eläkeläisistä puolet ja työttömistä ($N= 20$) vain neljä kymmenestä piti terveyttään vähintään melko hyvänä.

Kuvio 11. Yksinasuvien kokema terveydentila koulutusasteen mukaan

Pearson khiin neliö arvo 186,846 $p < .001$ $df=16$, 8 solussa (32 %) odotettu N on alle 5

Työttömyys ja koettu terveys

Kyselyssä kysyttiin myös, onko ongelmia, jotka vaikeuttavat jokapäiväistä elämää. Ongelmiin sisältyivät myös työttömyys ja työttömyyden pelko. Työttömänä olevista vastaajista selvästi useampi (28 %) arvioi terveytensä vähintään melko huonoksi kuin ei-työttömistä (5 %). Pelkkä työttömäksi joutumisen pelko ei vielä heijastunut koettuun terveydentilaan, sillä työttömyyttä pelänneet kokivat terveytensä yhtä hyväksi kuin muut vastaajat ja huomattavasti paremmaksi kuin työttömänä olevat (Taulukko 2).

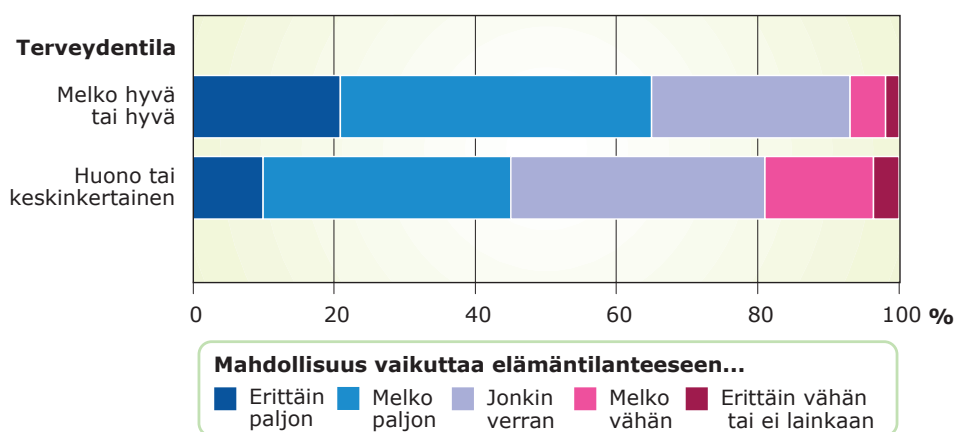
Taulukko 2. Työttömien tai työttömäksi jäämistä pelkävien kokema terveydentila

Onko ongelmia, jotka vaikeuttavat jokapäiväistä elämää?		Terveydentila					Yhteensä
		Hyvä	Melko hyvä	Keskinkertainen	Melko huono	Huono	
Työttömyys							
Ei	N	186	184	92	19	6	487
	%	38,2	37,8	18,9	3,9	1,2	100,0
Kyllä	N	7	6	8	6	2	29
	%	24,1	20,7	27,6	20,7	6,9	100,0
Työttömäksi joutumisen pelko							
Ei	N	179	174	94	25	8	480
	%	37,3	36,3	19,6	5,2	1,7	100,0
Kyllä	N	14	16	6	0	0	36
	%	38,9	44,4	16,7	0	0	100,0

3.3.2 Terveys ja mahdollisuus vaikuttaa elämäntilanteeseensa

Henkilön omalla arviolla terveydentilastaan on vaikutusta siihen, miten hän uskoo voivansa vaikuttaa elämäntilanteeseensa. Terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi arvioineista alle puolet (45 %) koki voivansa vaikuttaa elämäntilanteeseensa vähintään melko paljon ja viidesosa (19 %) korkeintaan vähän. Terveytensä vähintään melko hyväksi arvioineilla osuudet olivat 65 prosenttia ja 7 prosenttia. (Kuvio 12)

Kuvio 12. Yksinasuvien kokema mahdollisuus vaikuttaa elämäntilanteeseensa terveydentilan mukaan

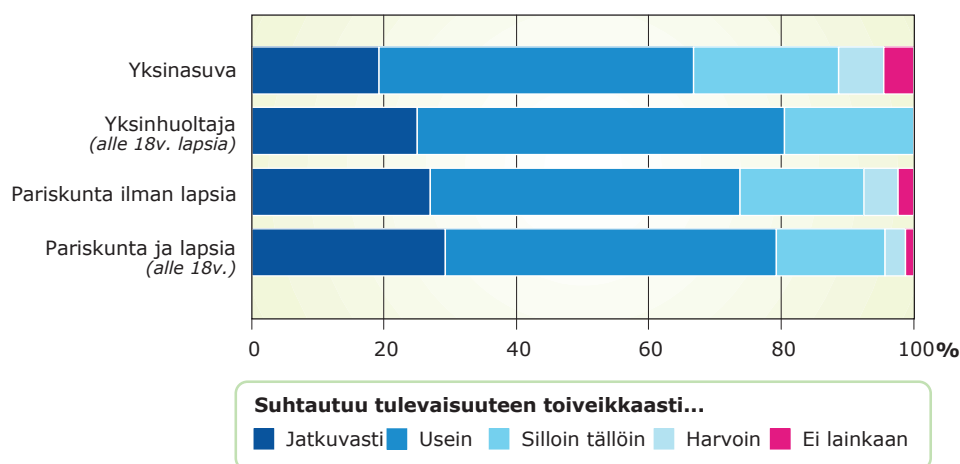

Pearson khiin neliö arvo 22,414 p <.001 df=4

3.3.3 Toiveikkuus tulevaisuuden suhteen

Positiivista elämänasennetta mitattiin muun muassa kysymällä, kuinka usein henkilö oli viimeisen kuukauden aikana suhtautunut toiveikkaasti tulevaisuuteen. Kaksi kolmasosaa yksinasuvista suhtautui tulevaisuuteensa jatkuvasti tai usein toiveikkaasti. Se oli kuitenkin vähemmän kuin lapsiperheillä, joista neljä viidestä oli toiveikkaita. Vain harvoin tai ei lainkaan toiveikkaasti tulevaisuuteen suhtautuneita oli yksinasuvista useampi (11 %) kuin yksinhuoltajista (0 %) ja kahden huoltajan pariskunnista (4 %). (Kuvio 13)

Kuvio 13. Tulevaisuuteen toiveikkaasti suhtautuminen asuntokunnan tyyppin mukaan

Pearson khiin neliö arvo 28,180 $p=.005$, $df=12$

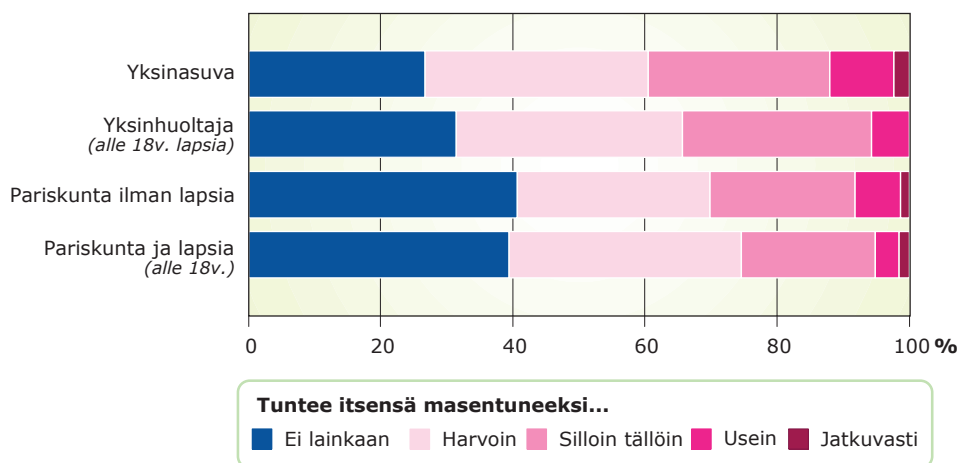
Yksinasuvien kesken ei ollut sukupuolien tai siviilisäätysten välillä eroja suhtautumisessa tulevaisuuteen. Odotusten mukaisesti nuoret suhtautuivat myönteisemmin tulevaan kuin vanhemmat ikäluokat. Yli 64-vuotiaista 15 prosenttia suhtautui harvoin tai ei lainkaan toiveikkaasti tulevaisuuteen, mutta tästäkin ikäluokasta 62 prosenttia suhtautui usein tai jatkuvasti positiivisesti tulevaan. (Kuvio 14)

Ikä sinänsä ei kuitenkaan selitä vastaajan toiveikkuutta tulevaisuuden suhteen. Kun osittaiskorrelaatiolla vakioitiin vastaajan kokemaa terveydentilaa, ei iän ja tulevaisuudenodotusten välillä enää ollut merkittävää korrelaatiota ($r=-.026$, $p=.350$). Terveystensä hyväksi kokeneet ikääntyneet vastaajat olivat yhtä toiveikkaita tulevaisuuden suhteen kuin nuoremmat itsensä terveeksi kokevat.

3.3.4 Masentuneisuus

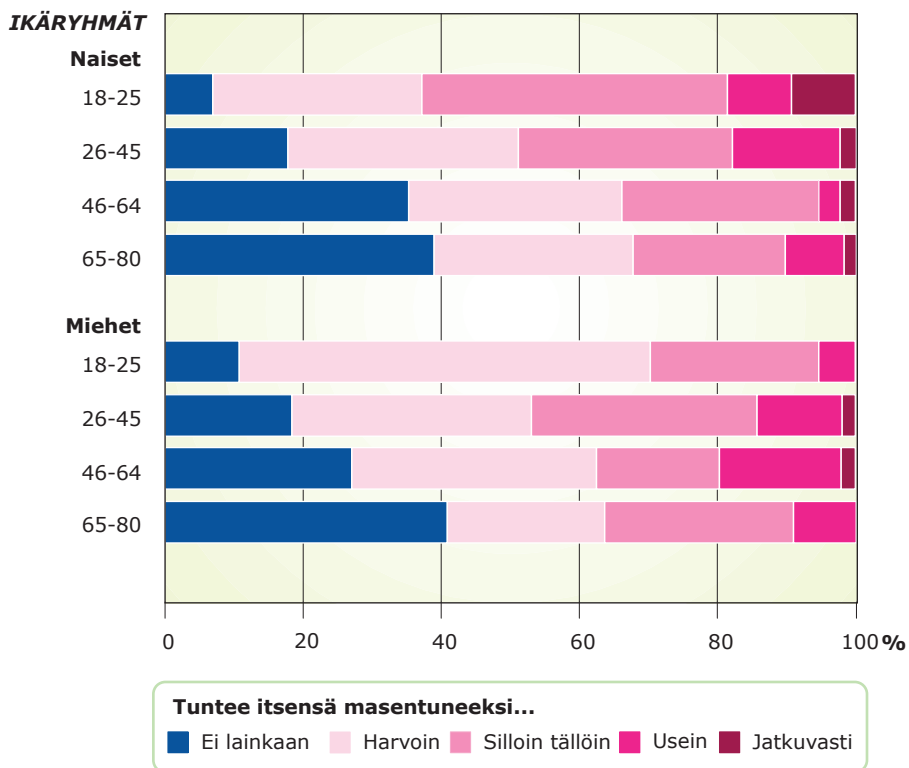
Yksinasuvat tunsivat viimeisen kuukauden aikana itsensä hieman useammin masentuneeksi kuin muunlaisten perhetyyppien vastaajat. Ainakin silloin tällöin masennusta koki 39 prosenttia yksinasuvista. Kaikista vastaajista usein tai jatkuvasti masennusta koki 9 prosenttia kun yksinasuvilla osuus oli 12 prosenttia. (Kuvio 14)

Kuvio 14. Itsensä masentuneeksi tunteminen viimeisen kuukauden aikana asutokunnan tyyppin mukaan

Pearson khiin neliö arvo 35,386 p <.001, df =12

Kuvio 15. Yksinasuvien masentuneisuuden tunne viimeisen kuukauden aikana iän ja sukupuolen mukaan

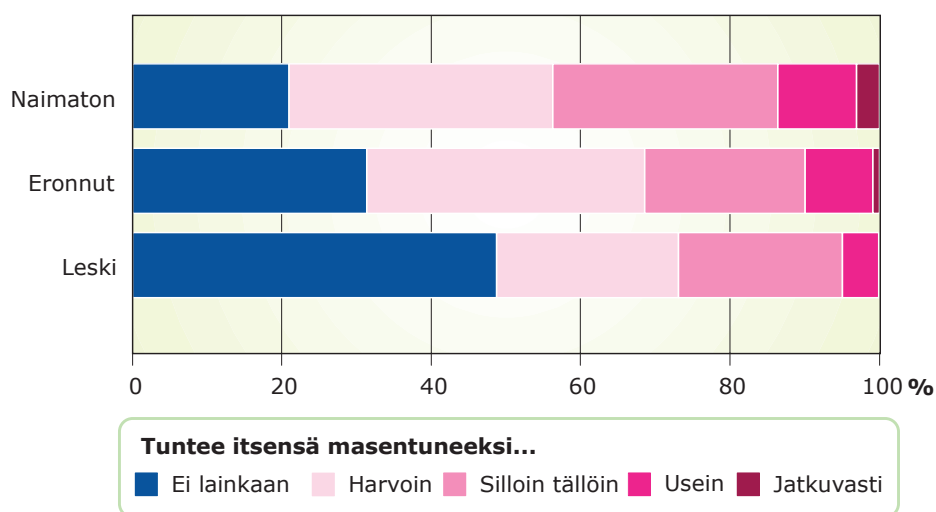

Pearson khiin neliö nainen p=.002, mies p=.058, yhteensä p=.002

Yksinasuvista nuoret kokivat enemmän masennusta kuin keski- ja eläkeikäiset. Vain 9 prosenttia alle 26-vuotiaista ei kokenut lainkaan masennusta kuukauden aikana kun yli 64-vuotiailla osuus oli 40 prosenttia. Nuorista naisista (19 %) huomattavasti useampi kärsi usein tai jatkuvasti masentuneisuudesta kuin nuorista miehistä (5 %), mutta 46–64-vuotiailla miehillä (20 %) oli masentuneisuus vastaavasti yleisempää kuin naisilla (5 %). (Kuvio 15)

Lesket olivat harvemmin masentuneita kuin eronneet tai naimattomat yksinasuvat. Leskistä puolet ei kärsinyt lainkaan masennuksesta ja yksikään vastaaja ei kokenut jatkuvaa masennusta. Masennus oli yleisintä naimattomilla yksinasujilla, joista lähes puolet (44 %) oli vähintään silloin tällöin masentunut ja vain joka viides ei kokenut lainkaan masennusta. (Kuvio 16)

Kuvio 16. Yksinasuvien itsensä masentuneeksi tunteminen viimeisen kuukauden aikana siviilisäädyn mukaan

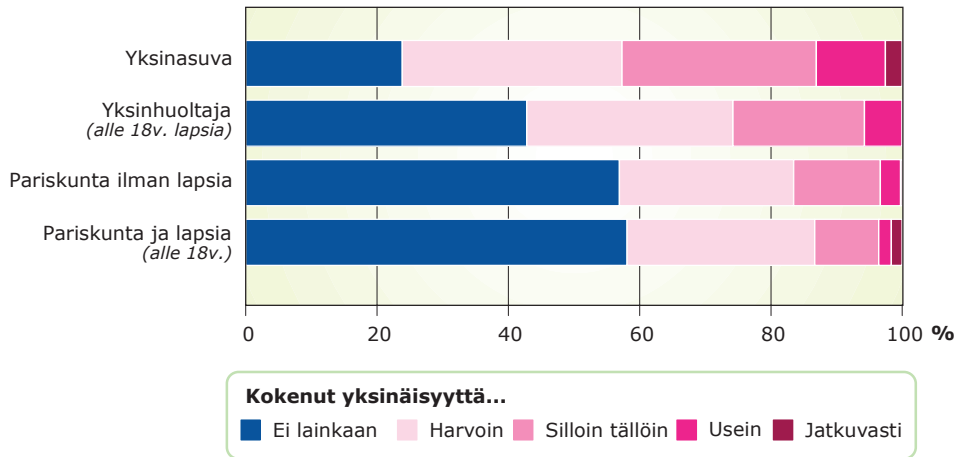
Pearson khiin neliö arvo 20,710 p=.008 df=8

3.3.5 Yksinäisyyden kokeminen

Usein yksinasumisen oletetaan tarkoittavan myös yksinäisyyttä. Tutkimusten mukaan yksinasuvat kokevat yleisemmin yksinäisyyttä kuin perheissä asuvat, mutta heistäkin vain pieni osa kokee jatkuvampaa yksinäisyyttä (esim. Saari 2009, Kauppinen 2014).

Hyvinvointikyselyssä yksinasuvista 14 prosenttia koki jatkuvasti tai usein yksinäisyyttä kun pariskunnista ilman lapsia näin vastasi alle 3 prosenttia ja kahden huoltajan lapsiperheistä 4 prosenttia. Jatkuvasti yksinäisyyttä tuntevien osuus yksinasuvista oli kuitenkin alle kolme prosenttia. Pariskunnista yli puolet ei kokenut lainkaan yksinäisyyttä kuukauden aikana, kun yksinasuvilla osuus oli neljäsosa. Suhde toiseen aikuiseen on oleellinen, sillä yksinhuoltajatkin kokivat enemmän yksinäisyyttä kuin pariskunnat. (Kuvio 17)

Kuvio 17. Vastaajien kokema yksinäisyys viimeisen kuukauden aikana asutokunnan tyyppin mukaan

Pearson khiin neliö arvo 175,609 p <.000 df =12

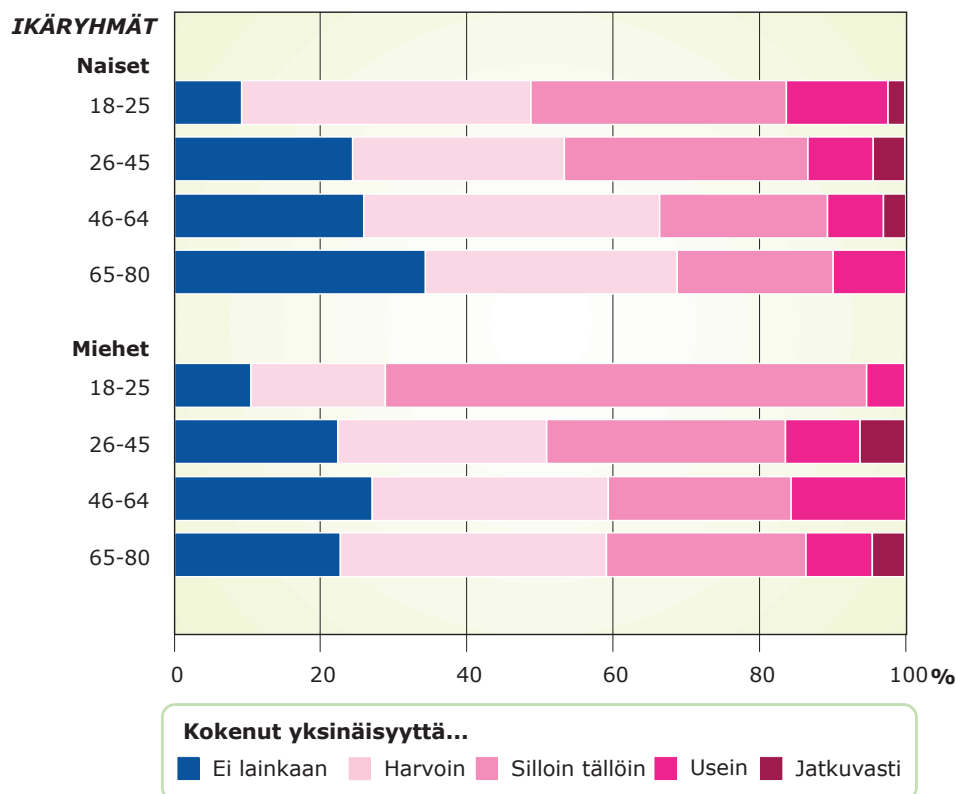
Lähes kaikki nuoret yksinasuvat kokivat ainakin joskus yksinäisyyttä. Vain kymmenesosa heistä ei kokenut kuukauden aikana lainkaan yksinäisyyttä, kun vanhemmista työikäisistä neljäsosa ja eläkeikäisistä lähes kolmasosa ei tuntenut yksinäisyyttä. Toisaalta usein toistuvan tai jatkuvan yksinäisyyden kokeminen ei ollut nuorilla yhtään sen yleisempää kuin vanhemmilla ikäryhmillä. Vähiten yksinäisiä olivat 65–80-vuotiaat vastaajat ja heistä erityisesti naiset (34 % ei lainkaan yksinäinen). Naisten ikäryhmien väliset erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. (Kuvio 18)

Valtakunnalliseen Hyvinvointi- ja palvelututkimukseen 2006 (Moisio ym. 2007, 397) vastanneista yksinasuvista koki jatkuvaa tai melko usein toistuvaa yksinäisyyttä harvempi (8 %) kuin hyvinvointikyselyn yksinasuvista (13 %). Moisio ym. tutkimuksessa (emt., 399) verrattiin myös yksinäisyyden muutosta vuodesta 1994 vuoteen 2006 ja todettiin, että yksinäisyyden tunteminen on vähentynyt. Tärkeimpinä selittävinä tekijöinä olivat koetun terveydentilan koheneminen ja työttömyyden väheneminen.

Pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyssä on kuultu vain alle 80-vuotiaiden tuntemuksia. Niin sanotussa kolmannessa iässä (n. 60–80-vuotiaat) olevien toimintakyky on vielä keskimäärin hyvä, mutta yli 80-vuotiailla terveys ja sosiaaliset suhteet useimmiten heikkenevät. Esimerkiksi terveys 2011-tutkimukseen vastanneista 65–74-vuotiaista miehistä 4 prosenttia ja naisista 6 prosenttia, mutta yli 74-vuotiaista miehistä jo 10 prosenttia ja naisista 12 prosenttia koki itsensä melko usein tai jatkuvasti yksinäiseksi (Koskinen ym. 2012, 138). Vaaraman ym. (2010, 155) tutkimuksen mukaan 85 vuotta täyttäneistä 15 prosenttia koki jatkuvasti tai melko usein yksinäisyyttä, mutta edelleen 38 prosenttia ikäluokan vastaajista ei kokenut lainkaan yksinäisyyttä.

Hyvinvointikyselyssä yksinasuvat lesket näyttivät kokeneen enemmän usein toistuvaa tai jatkuvaa yksinäisyyttä (18 %) kuin naimattomat tai eronneet. Siviilisäätyjen väliset erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 18. Yksinasuvien viimeisen kuukauden aikana tuntema yksinäisyys sukupuolen ja iän mukaan

Pearson khiin neliö nainen $p=.248$, mies $p=.003$, yhteensä $p=.002$

Työssäkäyvät vastaajat kokivat keskimääräistä vähemmän yksinäisyyttä viimeisen kuukauden aikana. Kysymykseen vastasi vain 18 työtöntä yksinasuvaa, mutta heistä 39 prosenttia tunsi yksinäisyyttä usein tai jatkuvasti ja 26 prosenttia ei lainkaan tai harvoin. Opiskelijavastaaajista vain 9 prosenttia ei kokenut lainkaan yksinäisyyttä, mutta usein tai jatkuvasti itsensä yksinäiseksi kokeneidenkin määrä jäi 10 prosenttiin.

Tutkimusten mukaan korkeammin koulutetut kokevat vähemmän yksinäisyyttä kuin vähemmän koulutetut (esim. Saari 2009, 123, 125). Yksinasuvista perus- tai keskiasteen suorittaneista 16 prosenttia tunsi vähintään usein itsensä yksinäiseksi kun korkeakoulun suorittaneista näin tunsi 9 prosenttia.

Hyvinvointikyselyssä itsensä yksinäiseksi tunteminen korreloi melko voimakkaasti kaikkien ihmissuhteen laatuun liittyvien muuttujien kanssa, kuten suhteet perheenjäseniin ($r=.358$) ja ystäviin ($r=.339$), itsensä tunteminen rakastetuksi ($r=.463$) ja arvostuksen saaminen muilta ($r=.387$). Samoin mielihyvän saaminen arkisista asioista ($r=.470$), terveys ($r=.330$), taloudellinen toimeentulo ($r=.257$) ja asumisolot ($r=.201$) suojasivat yksinäisyydeltä.

3.4 Asuminen ja turvallisuus asuinalueella

Vuonna 2008 helsinkiläisistä yksinasuvista 43 prosenttia asui omistusasunnossa ja 53 prosenttia vuokra-asunnossa. Hyvinvointikyselyn yksinasuvista omistusasujat olivat runsaan 10 prosenttiyksikön verran yliedustettuja ja vastaavasti vuokra-asujat aliedustettuja. Lähes kaikki yksinasuvat (94 %) asuivat kerrostalossa. Omistusasunnossa asuvat yksinasuvat olivat hieman tyytyväisempiä asuntoonsa kuin vuokra-asukkaat, mutta tyytyväisyydessä asuinalueeseen ei ollut asunnon hallintasuhteiden välisiä eroja.

3.4.1 Tyytyväisyys asumiseen ja asuinalueeseen

Yksinasuvien tyytyväisyys asuinalueeseen ei poikkea tilastollisesti merkitsevällä tasolla muista kotitaloustyypeistä. Ylipäätään yksinasuvat olivat erittäin tyytyväisiä, sillä vain 6 prosenttia oli tyytymättömiä asuinalueeseensa. 85 prosenttia oli vähintään jokseenkin tyytyväisiä asunnon kokoon ja varustelutasoon ja 73 prosenttia oli tyytyväisiä kustannustasoonkin. Näissä suhteissa lapsiperheet olivat tyytymättömämpiä kuin yksinasuvat tai lapsettomat pariskunnat.

Nuoremmat yksinasuvat olivat hieman tyytymättömämpiä asuinalueeseen, asunnon kokoon ja varustelutasoon kuin iäkkäämmät. Selityksenä voi olla, että nuorilla on pienemmät tulot kuin iäkkäämillä ja asumistasokin on alempi.

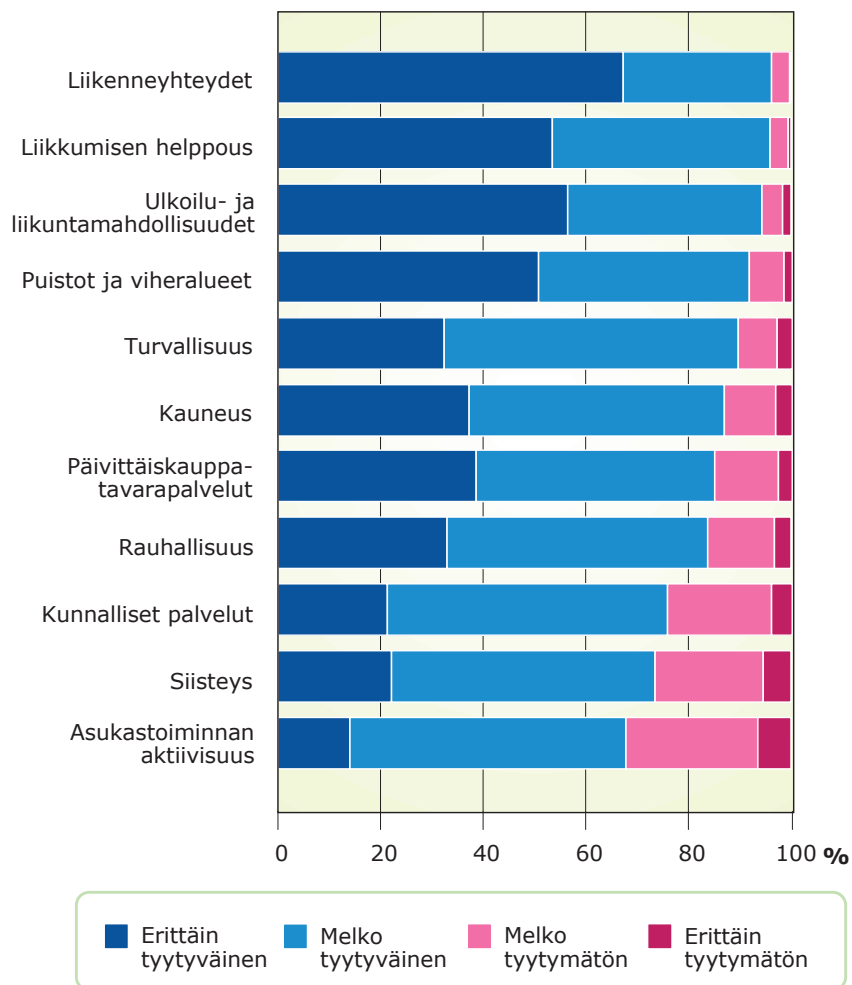
Enemmistö yksinasuvista oli erittäin tyytyväisiä alueen liikenneyhteyksiin, viheralueisiin ja liikuntamahdollisuuksiin. Yli 85 prosenttia oli myös vähintään melko tyytyväisiä alueen turvallisuuteen ja kauppapalveluihin. Verrattaessa muihin asuntokunnan tyyppeihin ainoat tilastollisesti merkitsevät erot olivat, että yksinasuvat ovat hieman muita tyytyväisempiä liikenneyhteyksiin ja muita vähemmän tyytyväisiä alueen puistoihin ja viheralueisiin. (Kuvio 19)

3.4.2 Pääkaupunkiseudun vetotekijät

Yksinasuvien vastaajien mielestä erityisesti palvelutarjonta ja harrastusmahdollisuudet lisäävät halua asua pääkaupunkiseudulla, vaikka myös työmahdollisuudet, yksityisyys ja suvaitsevaisuus olivat merkittäviä tekijöitä. Lähes kaksi kolmesta koki, että asumisen hintataso vähensi halua asua pääkaupunkiseudulla. Enemmistö piti myös muita elinkustannuksia, saastumista, ja rikollisuutta negatiivisina tekijöinä. Eläkeikäiset arvioivat useimpien tekijöiden suhteen pääkaupunkiseudun vetovoimaa vähäisemmäksi kuin nuoremmat ikäluokat. (Kuvio 20)

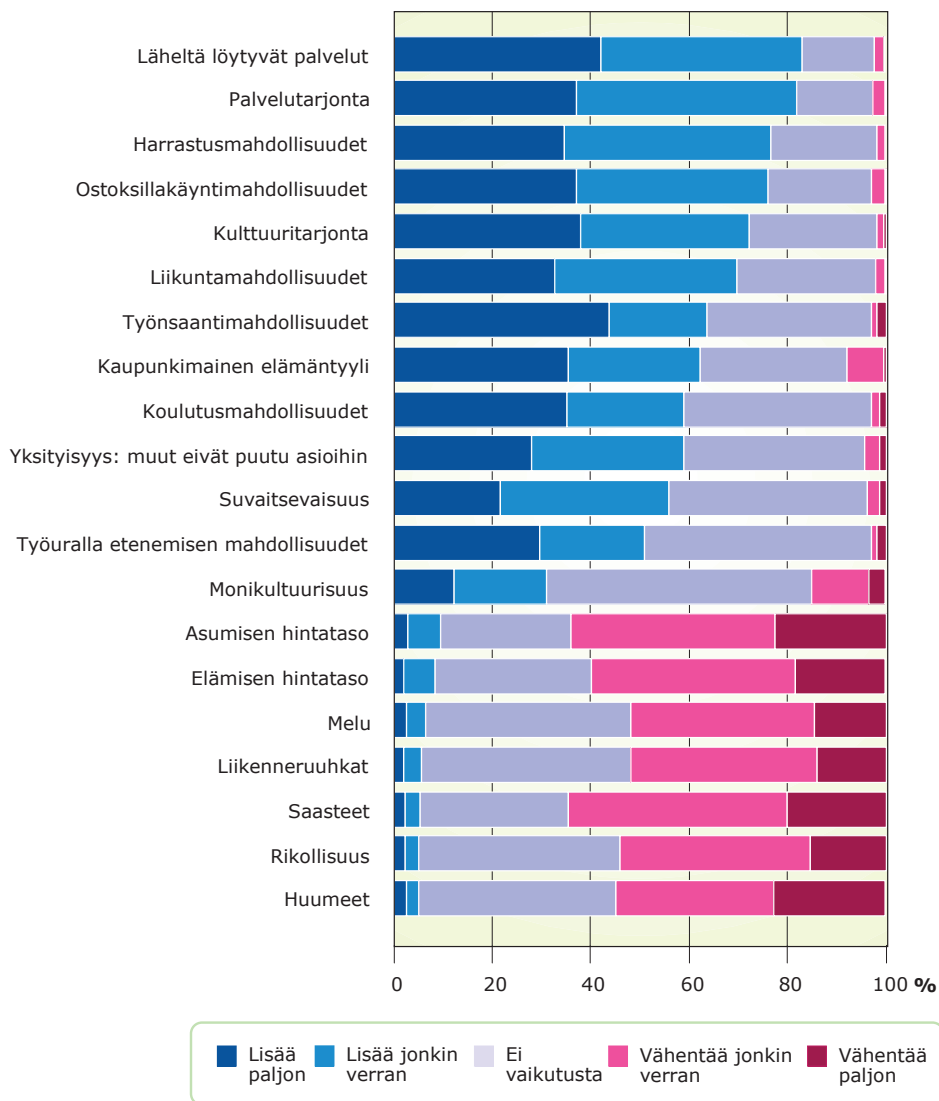
Yksinasuvien ryhmien välillä oli melko vähän tyytyväisyyseroja asuinalueensa suhteen. Nuorin ikäluokka ja naimattomat olivat tyytymättömämpiä alueen ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksiin kuin muut yksinasuvat.

Kuvio 19. Yksinasuvien tyytyväisyys asuinalueeseensa

Yksinasuvilla harrastus- ja kulttuurimahdollisuudet ja kaupunkimainen elämäntapa nousevat muihin asutokunnan tyypeihin verrattuna tärkeämmälle sijalle. Nuoret (18–25 v.) yksinasuvat vastaajat eivät pitäneet näitä urbaaniin elämään liittyviä tekijöitä sen vetovoimaisempina kuin vanhemmatkaan työikäiset. Nuorista yli 70 prosenttia on viettänyt lapsuutensa kaupungissa, erityisesti lähiöissä, joten kaupunkimaisen elämäntavan arvot voivat tuntua heille itsestäänselvyydelle. Toisaalta maaseudulla lapsuutensa ja nuoruutensa viettäneiden arviot kaupunkimaisen elämän vetovoimasta eivät paljoa poikenneet kaupungissa asuneiden arvioista.

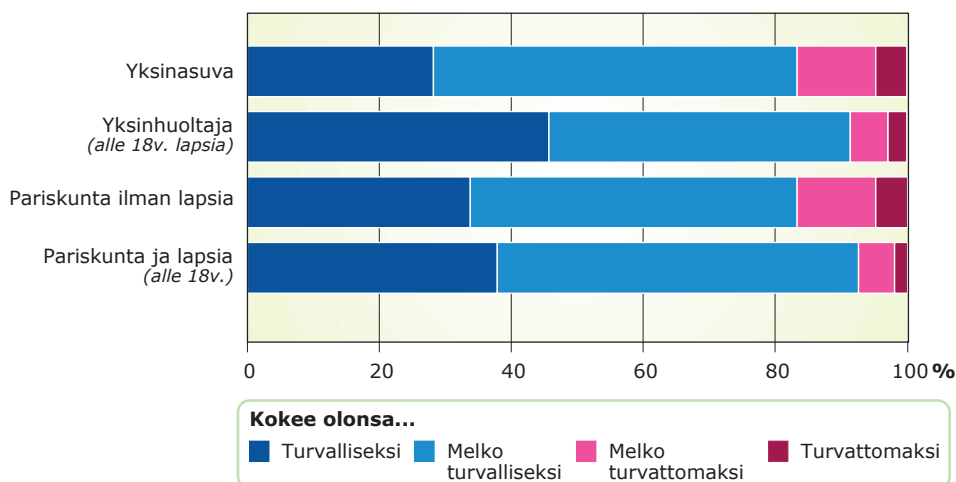
**Kuvio 20. Tekijät jotka lisäävät tai vähentävät yksinasuvien halua asua
pääkaupunkiseudulla**

3.4.3 Turvallisuus asuinalueella

Kyselyssä mitattiin turvallisuuden tunnetta kävellessä asuinalueella yksin päivällä ja pimeällä, pankkiautomaatilla asioidessa ja yksin kotona ollessa. Päivällä alueella liikkuen ja yksin kotona ollessa vain noin prosentti vastanneista koki turvattomuutta. Yksin pankkiautomaatilla asiointia pidettiin hieman turvattomampana. Pariskunnat ilman lapsia (9 %) ja yksinasuvat (6 %) tunsivat enemmän turvattomuutta kuin lapsiperheet (3 %).

Kuvio 21. Vastaajien kokema turvallisuuden tunne yksin asuinalueellanne pimeällä kävellessä

Pearson khiin neliö arvo 22,409 p =.008 df =9

Odotetusti eniten turvattomuuden tunnetta herätti liikkuminen asuinalueella yksin pimeään aikaan. Keskimäärin vastaajista 15 prosenttia tunsu pimeällä liikkumisen vähintään melko turvattomaksi ja eniten turvattomuutta kokivat yksinasuvat ja lapsettomat pariskunnat (17 %). Yksinhuoltajista vain 9 prosenttia ja kahden huoltajan lapsiperheiden vastaajista 8 prosenttia piti yöllä liikkumista turvattomana. (Kuvio 21) Osaltaan lapsiperheiden vähäisempää turvattomuuden tunnetta voi selittää se, että yksinhuoltajat liikkuvat yöllä vähemmän ulkona kuin yksinasuvat.

Taulukko 3. Yksinasuvien kokema turvallisuuden tunne yksin alueella pimeässä kävellessä sukupuolen mukaan

Sukupuoli	Kuinka turvalliseksi tunnette olonne kävellessänne yksin asuinalueellanne pimeällä, %				Yhteensä %	N
	Turvalliseksi	Melko turvalliseksi	Melko turvattomaksi	Turvattomaksi		
Nainen	21,0	57,7	14,0	7,3	100	346
Mies	37,6	51,9	9,0	1,4	100	165
Yhteensä	28,0	55,2	11,9	4,8	100	
N	135	278	65	33		511

Painokerroin iän ja sukupuolen mukaan, N=painottamattomat lukumäärät
 Pearson khiin neliö arvo 23,934 p <.001 df =3

Useimpien hyvinvointitekijöiden osalta kyselyn tuloksissa ei ole sukupuolten välisiä tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta turvallisuuden osalta on. Naisvastaajista jopa 30 prosenttia tunsikin kävellessään yksin pimeässä asuinalueella turvattomuutta, mutta kun iän vaikutus vakioidaan painokertoimella, on turvattomuutta kokevien naisten osuus 21 prosenttia. Miehistä olonsa turvattomaksi koki vain 10 prosenttia. (Taulukko 3)

Taulukko 4. Yksinasuvien kokema turvallisuuden tunne yksin alueella pimeässä kävellessä iän mukaan

Ikäryhmät	Kuinka turvalliseksi tunnette olonne kävellessänne yksin asuinalueellanne pimeällä, %				Yhteensä %	N
	Turvalliseksi	Melko turvalliseksi	Melko turvattomaksi	Turvattomaksi		
18-25	23,5	66,7	8,6	1,2	100	48
26-45	39,8	49,5	6,5	4,3	100	158
46-64	29,2	55,1	12,3	3,4	100	164
65-80	17,6	51,8	18,8	11,8	100	138
Yhteensä	28,3	55,4	11,7	4,6	100	
N	135	276	64	33		508

Painokerroin iän ja sukupuolen mukaan, N=painottamattomat lukumäärät
Pearson khiin neliö arvo 29,858 p <.001, df =9

Alle 26-vuotiaista vastaajista joka kymmenes koki turvattomuutta pimeällä liikkua, kun 65 vuotta täyttäneistä turvattomuutta koki lähes kolmasosa (Taulukko 4). Tämän lisäksi tulevat henkilöt, jotka eivät uskalla tai eivät muusta syystä liiku iltaisin ulkona. Hyvinvointikyselyssä tätä ei kysytty, mutta Helsingin turvallisuustutkimuksessa kysyttiin. Vuonna 2009 puolet 65–74-vuotiaista naisista ja lähes neljäsosa ikäluokan miehistä koki myöhään viikonloppuillain asuinalueella liikkua turvattomuutta tai ei liikkunut alueella. Turvallisuustutkimuksen mukaan iltaisin liikkumisen turvalliseksi tuntevien osuus on lisääntynyt vuodesta 2006 vuoteen 2012 kaikissa ikäluokissa sekä miehillä että naisilla. Ulkona liikkuminen iltaisin on lisääntynyt myös eläkeikäisillä. (Laihin & Tuominen 2013, 28–29)

Samoin koulutusasteen mukaan oli hyvinvointikyselyyn vastanneilla turvallisuuden tunteessa huomattavia eroja. Korkeintaan perusasteen suorittaneista jopa 32 prosenttia koki turvattomuutta pimeällä liikkua kun korkeakoulutetuista turvattomuutta tunsikin vain 6 prosenttia (p<.001). Elämäntavat voivat selittää näitä eroja, mutta sitä yhteyttä ei tässä tutkimuksessa selvitetty.

Turvallisuuden tunne korreloi melko paljon sen kanssa, kuinka tyytyväinen vastaaja on asuinalueeseensa ja sen piirteisiin. Mahdollisesti paremmin toimeentulevat valikoituvat asuinalueille, jotka he kokevat turvallisemmiksi. Kun osittaiskorrelaatiolla vakioitiin tulojen vaikutus, kasvoi turvallisuuden tunteen ja alueeseen tyytyväisyy-

den välinen korrelaatio, mutta ei kovin paljon. Siten tämän kyselyn tuloksissa tuloihin perustuvat erot selittävät vain pieneltä osin turvallisuuden tunnetta asuinalueella.

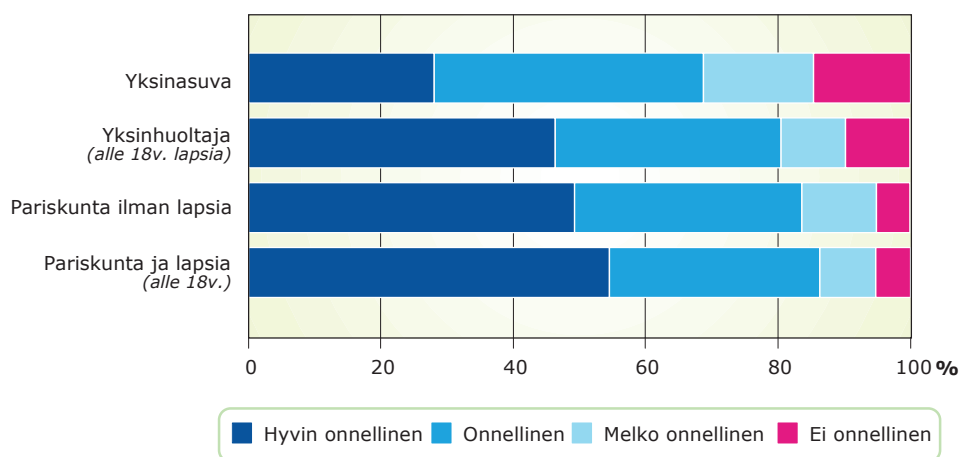
Kaupunkiseudun rikollisuus ja oletettu huumeiden käyttö korreloivat turvallisuudentunnon kanssa, mutta esimerkiksi omalla päihdeongelmalla, masennuksella tai työttömyydellä ei ollut yhteyttä turvallisuuden tunteeseen. Oman elämänsä asioihin vaikuttamisen mahdollisuus lisäsi turvallisuuden tunnetta.

3.5 Onnellisuus

Yhteiskuntapolitiikalla ei välttämättä voida suoraan tuottaa kansalaisille onnellisuuden kokemuksia, mutta monet tutkimukset osoittavat, että erilaisten yhteiskuntien välillä on eroja koetun onnellisuuden tasossa. Vaikka kansantuotteen kasvu ei vauraimmissa maissa enää lisääisikään keskimäärin koettua onnellisuutta, on hyvinvointivaltiossa mekanismeja, jotka voivat edistää onnellisuutta. Ervasti ja Saari (2011, 203) tuovat esiin neljä hyvinvointivaltiolle ominaista tekijää, jotka oletettavasti lisäävät yksilöiden onnellisuutta: sosiaalipalveluihin ja -etuuksiin liittyvä turvallisuuden tunne, tuki arkielämän järjestymiseen, tasa-arvon lisääntyminen ja sosiaalisen pääoman kehittyminen.

Hyvinvointitutkimuksessa on käytössä yksinkertainen mittari kansalaisten kokeman onnellisuuden arvioimiseksi: henkilöä pyydetään arvioimaan asteikolla nollasta kymmeneen, kuinka onnellinen hän yleisesti ottaen on. Tätä mittaria käytettiin pääkaupunkiseudun hyvinvointikyselyssäkin.

Kuvio 22. Arvio omasta onnellisuudesta

Pearson khiin neliö arvo 85,430 p <.001 df =9

Kuviossa 22 onnellisuusmittari on luokiteltu siten, että arvot 9–10 = hyvin onnellinen, 8 = onnellinen, 7 = melko onnellinen ja 0–6 = ei-onnellinen.

Hyvinvointitutkimuksen yksinasuvista oli suurempi osa ei-onnellisia (15 %) kuin yhdessä asuvista. Kuitenkin heistäkin 28 prosenttia piti itseään hyvin onnellisena ja 41 prosenttia onnellisena. Onnellisimpia olivat kahden huoltajan lapsiperheet (55 % hyvin onnellisia, 32 % onnellisia ja 5 % ei-onnellisia). Yksinhuoltajista joka kymmenes koki itsensä ei-onnelliseksi.

Yksinasuvilla ei ollut sukupuolien, ikäryhmien tai siviilisäätyjen välisiä merkitseviä onnellisuuseroja. Koulutusasteellakaan ei ollut vaikutusta. Sen sijaan pääasiallisen toiminnan mukaan työttömät (N=vain 18) olivat vähemmän onnellisia kuin muut ryhmät. Heistä vain 39 prosenttia vastasi olevansa onnellisia tai hyvin onnellisia kun kaikista vastaajista osuus oli 69 prosenttia.

Onnellisuuden kanssa korreloi vahvasti se, kuinka toiveikkaasti henkilö suhtautuu tulevaisuuteen tai toisaalta se, kuinka masentunut hän on. Tulojen kasvaessa lisääntyi myös onnellisuuden kokemus. Samoin ihmissuhteiden laatu, vaikuttamismahdollisuudet elämänsä asioihin, työstä nauttiminen ja terveydentila olivat tärkeitä. Alkoholi-ongelma heikensi onnellisuuden kokemista. Tyytyväisyys asuinalueeseen ja asuntoon korreloivat vain vähän onnellisuuden kanssa.

Onnelliset ovat odotetusti kaikilla hyvinvoinnin osa-alueilla tyytyväisempiä kuin ei-onnelliset. Onnelliset olivat myös melko tasaisesti tyytyväisiä kaikkiin hyvinvoinnin tekijöihin paitsi hieman vähemmän osallistumisen mahdollisuuksiinsa sekä tuloihinsa ja kulutusmahdollisuuksiinsa. Näissä kahdessa tekijässä onnellisten arvioissa oli suurempaa hajontaa kuin muissa tekijöissä. (Kuvio 23)

Ei-onnelliset olivat melko tyytyväisiä vain turvallisuuteen ja asumisoloihinsa. Näiden tekijöiden osalta erot onnellisten ja ei-onnellisten välillä olivat myös pieniä. Ei-onnellisilla on paljon enemmän hajontaa eri hyvinvoinnin tekijöiden välillä kuin onnellisilla. Suurimmat erot onnellisten ja ei-onnellisten välillä olivat psyykkisessä hyvinvoinnissa, arkisista asioista nauttimisen ja muilta saadun arvostuksen tunteen suhteen.

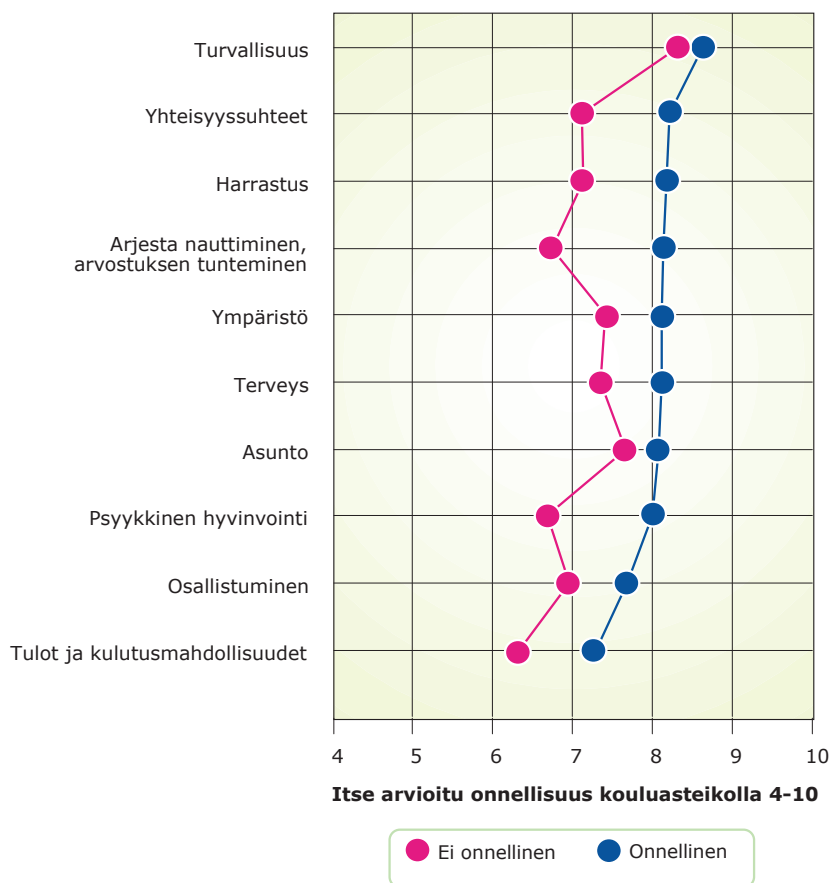
Taloudellisella toimeentulolla ei näyttänyt olevan kovin paljoa vaikutusta siihen, kuinka tyytyväisiä vastaajat olivat ihmissuhteisiinsa, mutta onnelliset henkilöt olivat selvästi tyytyväisempiä ihmissuhteisiinsa kuin ei-onnelliset. Tosin syy-seuraussuhteet saattavat kulkea ensisijaisesti niin päin, että ne, joilla on hyvät ihmissuhteet, ovat onnellisempia.

Koettu terveyskään ei niin paljoa erottanut onnellisia ei-onnellisista. Kirsi Kinnusen ym. (2011, 394) tutkimuksen tuloksena oli, että koetulla onnellisuudella on selvä positiivinen vaikutus koettuun terveyteen, mutta toisin päin, koetulla terveydellä ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta onnellisuuteen. Kinnusen ym. tutkimuksen kohteena ei ollut koko väestö, vaan kuntien ei-vakinainen henkilökunta.

Pekka Mustonen on tutkinut onnellisuuden tekijöitä samalla pääkaupunkiseudun hyvinvointitutkimuksen aineistolla. Helsinkiläisillä vastaajilla onnellisuus liittyi voimakkaimmin mielihyvän saamiseen arkisista asioista ja suhteista perheenjäseniin. Myös itsensä rakastetuksi tunteminen sekä tyytyväisyys työelämään ja sukupuolielämään olivat merkittäviä onnellisuuden tekijöitä. Sen sijaan demografiset taustatekijät eivät olleet koetun onnellisuuden kannalta merkittäviä. (Mustonen 2012, 35)

Kiinnostava tutkimuskysymys olisi, onko asuinalueen tyypillä merkitystä koetulle onnellisuudelle. Hyvinvointitutkimuksesta ei kuitenkaan saa tietoa vastaajan asuinalueesta. Ilpo Airion ja Arttu Saarisen (2014, 269) alueellisia onnellisuuseroja käsittelevän tutkimuksen tuloksena oli, että Suomessa suurten kaupunkien lähiöissä ja keskuksissa asuvat olivat vähemmän onnellisia kuin maaseudulla tai pienissä kaupungeissa asuvat.

Kuvio 23. Yksinasuvien oma arvio hyvinvointinsa tasosta onnellisuuden mukaan. Arviot kouluasteikolla 4–10

3.5.1 Taloudellisen toimeentulon suhde onnellisuuteen

Onnellisuustutkimuksessa on keskusteltu paljon taloudellisen toimeentulon ja onnellisuuden välisestä suhteesta. Tätä yhteyttä selviteltiin hyvinvointikyselyn yksinasuvien osalta taulukoimalla ristiin toimeentuloasema ja onnellisuus. Köyhäksi luokiteltiin vastaajat, jotka ilmoittivat taloudellisen tilanteensa olleen huono jo vuosia. Ei-onnelliseksi luokiteltiin ne, jotka vastasivat kysymykseen onnellisuudestaan yleisesti ottaen arvolla 0–7. Onnellisiksi luokiteltiin arvon 8–10 antaneet. (Taulukko 5)

Taulukko 5. Yksinasuvien köyhyys ja koettu onnellisuus

Köyhyys	Onnellisuus, %			N
	Ei onnellinen	Onnellinen	Yhteensä	
Ei köyhä	20,0	57,1	77,1	324
Köyhä	11,7	11,2	22,9	96
Yhteensä	31,7	68,3	100,0	420
N	133	287	420	

Painokerroin iän ja sukupuolen mukaan, N=painottamattomat lukumäärät
Pearson khiin neliö arvo 21,589 p <.001 df =1

Jos oletetaan tulojen kasvun lisäävän suoraviivaisesti onnellisuutta, tulisi väestön jakautua lähinnä ”köyhiin ja ei-onnellisiin” sekä ”ei-köyhiin ja onnellisiin”. Kaksi kolmesta sijoittuikin näihin ryhmiin ja toimeentulo korreloi selvästi koetun onnellisuuden kanssa. Neljäsosa taloudellisesti hyvin toimeentulevista ei kuitenkaan pitänyt itseään onnellisena ja puolet köyhistä piti itseään onnellisena. Onnellisuuden tuntemiseen vaikuttavat myös monet yksilökohtaiset tekijät alkaen geneeistä (esim. Ervasti & Saari 2011, 197).

Sakari Kainulainen (2014, 490) tutki Itä-Suomen yliopiston laajalla kyselyaineistolla (WEBE) rahan ja elämäntyytyväisyyden suhdetta ja tulokset olivat hyvin samansuuntaisia kuin hyvinvointikyselyssä. ”Köyhiä ja onnettomia” oli 15 prosenttia, ”rikkaita ja onnellisia” 53 prosenttia, ”köyhiä ja onnellisia” 17 prosenttia sekä ”rikkaita ja onnettomia” 14 prosenttia vastaajista (sisälsivät myös perheelliset asuntokunnat).

Kainulainen määritteli köyhiksi ne, jotka arvioivat haastatteluhetkellä taloudellisen tilanteensa niin heikoksi, etteivät selviä menoistaan. Onnellisuutta mitattiin kysymyksellä siitä, kuinka tyytyväinen henkilö oli kyselyhetkellä elämäänsä kokonaisuutena (asteikolla 0–10). Onnettomaksi määriteltiin ne, jotka antoivat tyytyväisyydelle elämäänsä arvon väliltä 0–7.

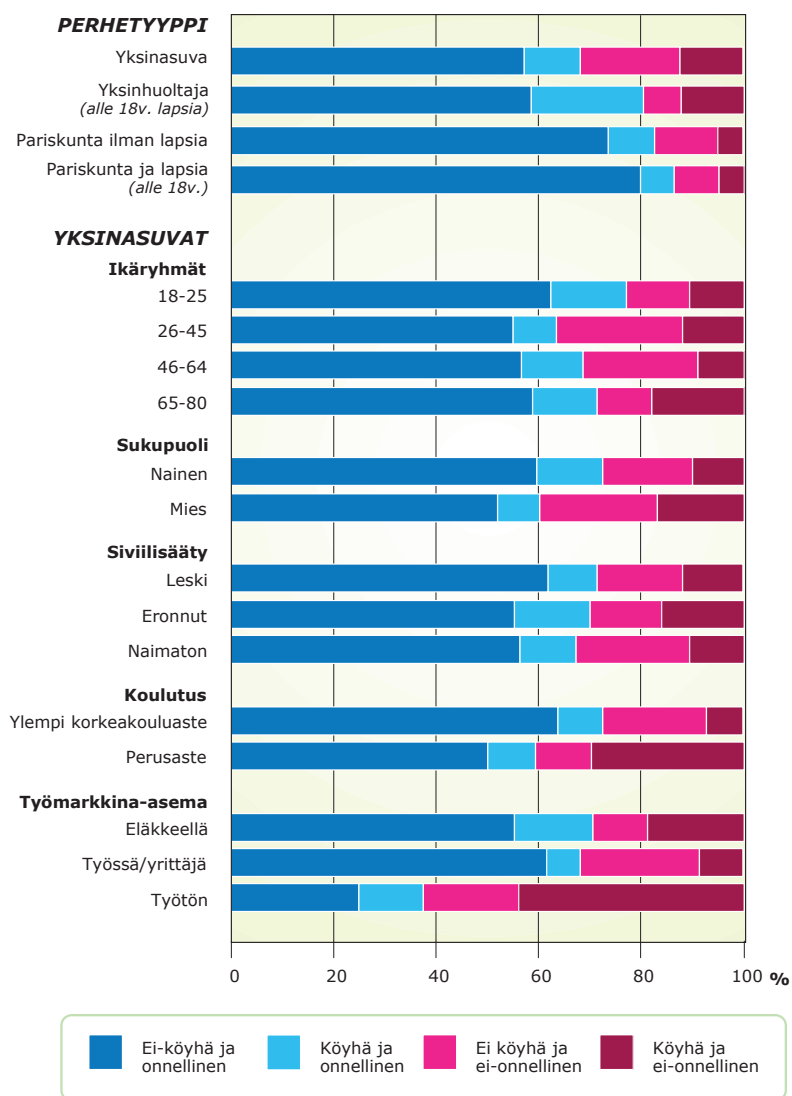
Kuviossa 24 on esitetty köyhyyden ja koetun onnellisuuden jakaumat neljään luokkaan ryhmiteltynä hyvinvointikyselyn eri vastaajaryhmissä. Pariskuntien toimeentulo oli parempi kuin yksinasuvilla ja yksinhuoltajilla ja he olivat myös keskimäärin onnellisempia. Yksinhuoltajista oli köyhiä ja onnettomia yhtä suuri osa kuin yksinasuvista, mutta lisäksi yksinasuvista oli viidesosa ei-köyhiä ja onnettomia. Yksinhuoltajista jopa 22 prosenttia oli köyhiä, mutta onnellisia.

Iän mukaan eniten itsensä onnelliseksi tuntevia oli nuorissa, myös köyhien keskuudessa. Eläkeikäisetkin olivat keskimääräistä onnellisempia, mutta toisaalta ikään-tyneissä oli eniten köyhiä ja ei-onnellisia. Keski-ikäisille tyypillistä oli taloudellisesti toimeentulevien, mutta ei-onnellisten suuri määrä. Miehistä jopa 40 prosenttia oli ei-onnellisia. Miehet olivat naisiin verrattuna onnettomampia sekä köyhien että ei-köyhien keskuudessa.

Koulutusaste myös erottelee onnellisuuden kokemista. Osittain erot selittyvät matalasti koulutettujen heikommalla tulotasolla, mutta toisaalta köyhistä perusasteen koulutetuista huomattavasti suurempi osa on onnettomia kuin köyhistä korkeakoulutetuista. Ylivoimaisesti eniten ei-onnellisia on työttömien keskuudessa (63 %). Työttö-

mät oli ainoa ryhmä, joista enemmistö oli köyhiä. Työssäkävivistä valtaosa oli taloudellisesti toimeentulevia, mutta kuitenkin lähes neljäsosa oli ei-köyhiä ja ei-onnettomia.

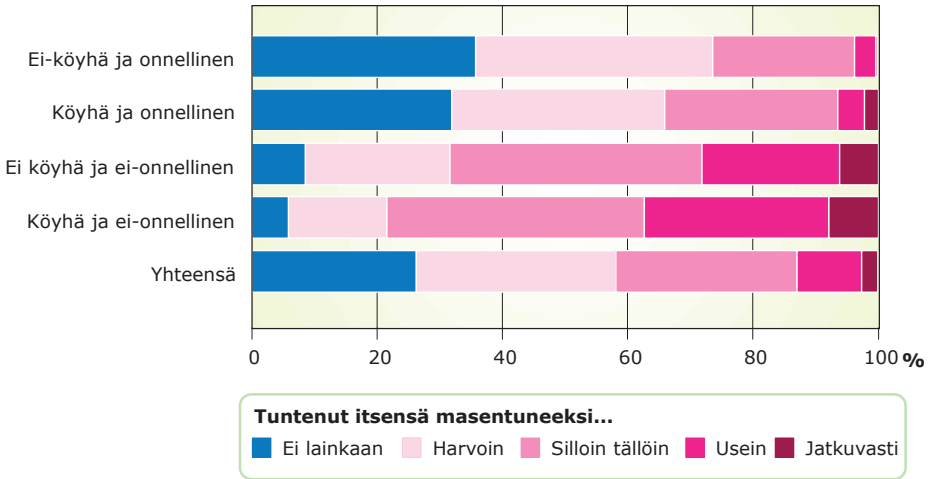
Kuvio 24. Köyhyys ja koettu onnellisuus eri vastaajaryhmissä, prosenttiosuuksina

Tutkimuksen tuloksia on, että koettu onnellisuus liittyy huomattavasti vahvemmin psyykkiseen hyvinvointiin kuin taloudellinen toimeentulo, vaikka hyvin toimeentulevat voivat keskimäärin psyykkisesti paremmin kuin köyhät. Vaikutussuhteet voivat olla kahdensuuntaisia niin että psyykinen hyvinvointi lisää onnellisuutta ja päinvastoin. Köyhistä ja onnellisista vain 6 prosenttia koki viimeisen kuukauden aikana usein tai jatkuvasti masennusta, kun taloudellisesti pärjäävistä ei-onnellisista masentuneita

oli 28 prosenttia. Yhtä jyrkät erot oli itsensä yksinäiseksi kokemisessa ja myös toiveikkaassa tulevaisuuteen suhtautumisessa. (Kuvio 25)

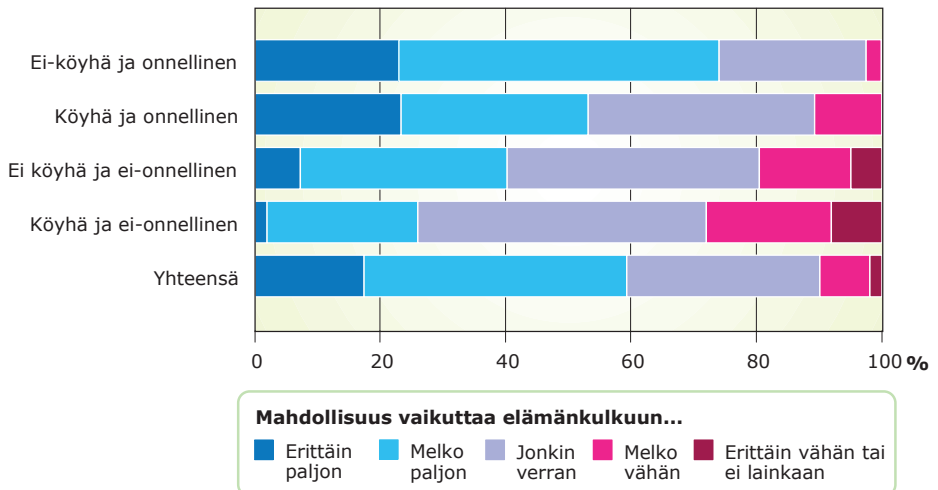
Kuvio 25. Itsensä masentuneeksi tunteneiden yksinasuvien prosenttiosuus köyhyyden ja koetun onnellisuuden mukaan

Pearson khiin neliö arvo 100,455 p <.001 df =12, 7 solussa (35 %) odotettu N on alle 5

Köyhät itseään onnellisena pitävät yksinasuvat kokivat voivansa vaikuttaa elämänsä kulkuunsa useammin kuin hyvin taloudellisesti toimeentulevat ja onnettomat. Erot eivät kuitenkaan ole yhtä suuria kuin psyykkisen hyvinvoinnin suhteen. (Kuvio 26)

Kuvio 26. Yksinasuvien mahdollisuus vaikuttaa elämänsä kulkuunsa yleensä köyhyyden ja koetun onnellisuuden mukaan

Pearson khiin neliö arvo 81,565 p <.001 df =12, 6 solussa (30 %) odotettu N on alle 5

4 POHDINTAA

Tärkeintä hyvinvoinnille ihmissuhteet ja terveys

Yksinasuvilla hyvinvointi muodostuu samoista asioista kuin perheellisillä. Ihmissuhteet ja terveys ovat merkittävimpiä hyvinvoinnin tekijöitä, mutta myös ympäristö ja luonto ovat oleellisia. Keskimäärin yksinasuvat olivat kuitenkin lähes kaikkien tekijöiden suhteen hieman tyytymättömämpiä kuin perheelliset vastaajat.

Perhesuhteet olivat yksinasuvillakin eniten tyytyväisyyttä herättävä hyvinvoinnin tekijä. Yksinasuvat olivat perheellisiin verrattuna vähemmän tyytyväisiä ihmissuhteisiinsa, paitsi ystävyysuhteet olivat yksinasuville hieman merkittävämpiä kuin yhdessä asuville.

Yksinasuvat olivat vähemmän tyytyväisiä kuin perheelliset osallistumiseen yhteisölliseen toimintaan, järjestöihin tai vapaaehtoistoimintaan. Ne, joilla oli hyviä ihmissuhteita, olivat myös aktiivisempia osallistumaan. Useimmilla ihmissuhteisiinsa tyytymättömillä nämä toiminnot eivät korvanneet läheisen ihmisen puuttumista, mutta kolmasosa ihmissuhteisiinsa tyytymättömistä oli kuitenkin tyytyväisiä mahdollisuuksiinsa osallistua yhteisöllisiin toimintoihin.

Monilla yksinasuvilla on henkisiä kynnysiksi lähteä osallistumaan tarjolla oleviin yhteisöllisiin toimintoihin. Asuinalueilla yhteisöllisen toiminnan moottoreina ovat usein lapsiperheet. Se on tärkeätä toimintaa lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta, mutta yksinelävät voivat kokea jäävänsä siinä ulkopuoliseksi.

Kyselyyn vastanneet yksinasuvat kokivat itsensä huomattavasti vähemmän rakastetuiksi ja muilta arvostusta saaviksi kuin muut vastaajat.

Pääkaupunkiseudun vetotekijät

Pääkaupunkiseudulla asumisen vetotekijöinä nousi yksinasuvilla esiin erityisesti palvelutarjonta, harrastusmahdollisuudet ja kulttuuritarjonta. Myös työnsaantimahdollisuudet oli syy asua Helsingissä. Oli myös tekijöitä, jotka vähensivät halua elää pääkaupungissa. Etenkin asumisen ja elämisen kalleus tekivät elämisen Helsingissä vaikeaksi. Myös liikenneuuhkat, saasteet ja rikollisuus vähensivät halua asua Helsingissä.

Sinänsä asuinalueeseensa ja asuntoonsa yksinasuvat olivat erittäin tyytyväisiä, yhtä tyytyväisiä kuin muutkin vastaajat. Vain asumiskustannuksiin yksinasuvat olivat tyytymättömämpiä kuin yhdessä asuvat. Ainakin avoimilla vuokra-asuntomarkkinoilla yksinasuvilla kuluu suurempi osuus tuloista asumiskustannuksiin kuin yhdessä asuvilla. Tämä selittää osittain sitä, että yksinasuvien osuus on viime vuosina jopa hieman laskenut samalla kun varsinkin nuorilla kimppa-asuminen on lisääntynyt. Yksinasuville on riittämättömästi tarjolla kohtuuhintaisia asuntoja.

Asuinalueet koettiin pääosin myös turvallisiksi. Kuitenkin naisista yli viidesosa ja eläkeikäisistä naisista lähes kolmasosa piti alueella liikkumista pimeään aikaan turvattomana.

Toimeentulo

Yksinasujissa oli yksinhuoltajien jälkeen eniten niitä, jotka eivät kokeneet tulevasa tuloillaan toimeen. Yhden henkilön kotitalouksissa tulot jäivät pienemmiksi kuin pariskunnilla ja alle puolet yksinasujista arvioi tulevasa tuloillaan vähintään melko mukavasti toimeen. Täysiaikaisessa työsuhteessa olevat yksinasuvat pärjäävät yleensä taloudellisesti yhtä hyvin kuin perheellisetkin, mutta köyhyyden ytimessä ovat yksinasuvat työttömät. Heistä puolet arvioi eläneensä jo vuosia huonossa taloudellisessa tilanteessa.

Hyvinvointikyselyyn vastanneiden yksinasuvien eläkeläisten tilanne oli kaksijakoinen. Kolmasosa heistä tuli tuloillaan hyvin toimeen, mutta 40 prosenttia eli pitkäaikaisesti köyhyydessä. Kolmasosalla eläkeläisistä käteen jäivät tulot jäivät alle tuhanteen euroon kuukaudessa. Pienituloisella eläkeläisellä ei juurikaan ole edellytyksiä parantaa ajan mittaan taloudellista tilannettaan.

Hyvinvointikyselynkin tulokset osoittavat terveys- ja hyvinvointieroja väestöryhmien kesken. Köyhyydessä elävien yksinasuvien kokeman hyvinvoinnin erot paremmin toimeentuleviin verrattuna olivat erityisen suuria terveyden ja psyykkisen hyvinvoinnin sekä harrastusmahdollisuuksien alueella. Vuosia jatkunut huono taloudellinen tilanne edistää yleensä masentuneisuutta ja vähentää toiveikkuutta tulevaisuuden suhteen. Siihen liittyy usein myös pitkäaikaista työttömyyttä. Myös fyysinen terveys on pitkään köyhyydessä eläneillä heikompi kuin muulla väestöllä.

Köyhyys näkyi erityisesti harrastusmahdollisuuksien puuttumisena. Valtaväestön yleisimmät harrastukset ovat liian kalliita niille yksinasuville, joiden pitää muutoinkin tinkiä elinkustannuksistaan. On olemassa ilmaisiaakin harrastusmahdollisuuksia kuten ulkoilu ja luonnon tarkkailu, mutta pienituloisimmat yksinasuvat joutuvat luopumaan monista normaaliin elämään kuuluvista valinnan mahdollisuuksista ja asioista, joilla olisi merkitystä heidän hyvinvoinnilleen.

Terveys ja psyykinen hyvinvointi

Kolme neljäsosaa yksinasuvista vastaajista arvioi terveydentilansa hyväksi tai melko hyväksi ja vain viisi prosenttia huonoksi. Pariskunnat kokivat terveytensä vielä paremmaksi. Yksinhuoltajien terveys oli samalla tasolla kuin yksinasuvilla, mikä ilmeisesti liittyy yksinhuoltajien suurempaan stressiin kaksinhuoltajiin verrattuna. Iän myötä kokemus terveydentilasta heikkeni.

Rakenteellisia terveys- ja hyvinvointieroja osoittaa se, että puolet vain perusasteen koulutuksen suorittaneista arvioi terveydentilansa huonoksi tai keskinkertaiseksi, kun korkeakoulun suorittaneilla osuus on 14 prosenttia. Samoin työttömistä joka toinen arvioi terveytensä korkeintaan keskinkertaiseksi. Ilmeisesti erot sekä terveydenhuollon saatavuudessa ja käytössä että väestöryhmän elintavoissa vaikuttavat näihin koettun terveyden eroihin.

Kokemus terveydentilasta on tärkeä mittari, sillä terveytensä hyväksi arvioineet kokevat myös voivansa vaikuttaa elämäntilanteeseensa selvästi enemmän kuin terveytensä huonoksi kokevat. Usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin ilmeisesti vaikuttaa

kehämäisesti hyvinvointia lisäävästi ja uskon puuttuessa heikentävästi, mikä voi entisestään lisätä hyvinvointieroja.

Psykykkisen hyvinvoinnin suhteen oli selkeitä eroja asuntokunnan tyyppien välillä. Yksinasuvista kaksi kolmasosaa suhtautui tulevaisuuteen toiveikkaasti, mutta se on vähemmän kuin yhdessä asuvilla. Yksinasuvista 12 prosenttia koki jatkuvasti tai usein masentuneisuutta, mikä on enemmän kuin perheellisillä. Sukupuolittain yleiset masentuneisuuden ikävaiheet eroavat toisistaan, sillä viidesosa sekä nuorista naisista että 46–64-vuotiaista miehistä koki usein tai jatkuvasti masennusta.

Yli puolet hyvinvointitutkimukseen vastanneista oli kokenut viimeisen kuukauden aikana ainakin joskus yksinäisyyttä. Harvoin koettuna yksinäisyys on osa normaalia tunne-elämää, myös parisuhteessa elävillä. Yksinasuvistakin enemmistö tuntee yksinäisyyttä korkeintaan harvoin, mutta yksinäisyyden kokeminen usein tai jatkuvasti on yksinasuvilla yleisempää kuin yhdessä asuvilla.

Sukupuolien ja ikäluokkien välillä oli yllättävän vähän eroja jatkuvamman yksinäisyyden tuntemisessa. Eläkeikäiset eivät kokeneet sen enempää yksinäisyyttä kuin nuoret. Yksinäisyydenkin suhteen työttömät erottuivat muista vastaajista.

Onnellisuus

Hyvinvointitutkimuksen vastaajista valtaosa piti itseään onnellisena. Yksinasuvissa on hieman enemmän kuin perheellisissä niitä, jotka eivät ole onnellisia. Onnellisuuden tunne on myös kokonaisvaltaista, sillä itseään onnellisena pitäneet olivat kaikilla elämänalueilla tyytyväisempiä hyvinvointiinsa kuin onnettomat.

Taloudellisen toimeentulon ja onnellisuuden suhde ei ole suoraviivainen. Vaikka useimmiten hyvin toimeentulevat ovat onnellisempia kuin huonosti toimeentulevat, piti kyselyyn vastanneista hyvin toimeentulevista yksinasuvista joka neljäs itseään ei-onnellisena. Toisaalta vuosia huonossa taloudellisessa tilanteessa eläneistä lähes puolet piti itseään onnellisena. Köyhät ja onnelliset olivat taloutta lukuun ottamatta kaikilla elämänalueilla tyytyväisempiä hyvinvointiinsa kuin hyvätuloiset mutta onnettomat vastaajat.

Yksinasuvien kesken suuria eroja

Yksinasuvia yhdistää se, että he asuvat yksin. Muutoin heidän tilanteensa vaihtelee suuresti esimerkiksi elämänvaiheen mukaan. Nuoret suhtautuivat pääosin toiveikkaasti tulevaan ja he olivat terveempiä ja onnellisempia kuin keski-ikään ehtineet yksinasujat. Toisaalta nuorilla oli enemmän taloudellisia toimeentulovaikeuksia ja masennuskin oli yleisempää kuin vanhemmilla.

Ikääntyneistä yksinasuvista enemmistö tuli taloudellisesti hyvin toimeen, mutta toisaalta huomattavan moni eli pitkäkestoisesti niukuudessa. Eläkeikäiset kokivat kulutuksen vähemmän tärkeäksi kuin työikäiset ja ikääntyneillä läheisten ihmissuhteiden ja lähiympäristön merkitys kasvoi. Keskimäärin kolmatta ikää elävät vastaajat olivat onnellisempia kuin työikäiset, mutta köyhyydessä elävien eläkeläisten, varsinkin miesten keskuudessa oli paljon itseään onnettomana pitäviä.

Sukupuolittain tarkasteltuna naiset olivat tyytyväisiä perhesuhteisiinsa, mutta miehistä huomattava osa oli suhteisiin tyytymättömiä. Joka neljäs mies ei kokenut itseään rakastetuksi ja varsinkin varttuneemmilla työikäisillä miehillä masentuneisuus oli yleistä. Naisilla masennusta oli erityisesti nuoruusvaiheessa.

Kyselyssä oli liian vähän työttömiä vastaajina, mutta toisaalta tulokset olivat tältä osin samansuuntaisia kuin muissa tutkimuksissa. Työttömät erottuivat selvästi yksinasuvien huonoimmin voivaksi ryhmäksi. Enemmistöllä vastanneista oli taloudellisia toimeentulovaikeuksia ja puolet eli pitkäaikaisesti köyhyydessä. Vähemmistö työttömistä piti terveyttään edes melko hyvänä ja useimmat eivät kokeneet olevansa onnellisia.

Työttömien ohella toinen huonosti voiva yksinasuvien ryhmä oli huonosta terveydestä kärsivät, mikä heijastui kautta linjan arvioihin tyytyväisyydestä hyvinvoinnin eri ulottuvuuksilla.

Tutkimuksen mukaan valtaosa helsinkiläisistä voi hyvin ja on onnellisia. Toisaalta tulokset tukevat sitä näkemystä, että yhteiskunnassa hyvinvointi on jakautunutta ja että meillä on merkittävä määrä pitkäkestoisesti huonosti voivia kansalaisia ja aika monet heistä ovat yksineläviä. Huonossa asemassa olevatkin hyötyvät koko väestöön suunnatusta hyvinvointipolitiikasta ja peruspalveluiden toimivuudesta, mutta lisäksi hyvinvoinnin lisääminen edellyttää huomion kiinnittämistä erityisesti huonoimmin voivien elinoloihin. Yksinasuvissa on sekä hyvin- että huonosti voivia, mutta yksinasuvien erityistarpeet on syytä pitää samalla lailla hyvinvointipolitiikassa esillä kuin perheellistenkin tarpeet.

DISKUSSION

Viktigaste välfärdsfaktorerna: människorelationer och hälsa

För dem som bor ensamma består välfärd av samma saker som för dem som bor i familj. Viktigast är människorelationerna och hälsan, men även miljö och natur är väsentliga. I genomsnitt är de ensamboende ändå lite missnöjdare än de som har familj beträffande nästan alla välfärdsfaktorer.

Förhållandet till familjen är även för de ensamboende den välfärdsfaktor som ger mest belåtenhet. Jämfört med familjerna är de ensamboende mindre tillfreds med sina människorelationer, samtidigt som vänskapsförhållanden var lite viktigare för ensamboende än för sammanboende.

De ensamboende var mindre nöjda än familjerna med deltagande i samfundsaktiviteter, föreningar eller frivilligverksamhet. De som hade goda människorelationer var också aktivare deltagare. För de flesta av dem som var missnöjda med sina människorelationer uppvägde aktiviteterna alltså inte bristen på en nära vän. Men likafullt var en tredjedel av dem nöjda med sina möjligheter att delta i samfundsaktiviteter.

Många ensamboende har en mental tröskel att gå med i de samfundsaktiviteter som står till buds. I bostadsområdena är det ofta barnfamiljerna som är motorer för gemensamma aktiviteter. Det är viktigt för barnens välmåga och utveckling, men samtidigt kan det hända att de ensamboende känner sig utanför.

De ensamboende som besvarat enkäten upplevde i märkbart lägre grad sig själva som älskade och uppskattade än de övriga svararna.

Huvudstadsregionens attraktionsfaktorer

Till de saker som drar folk till huvudstadsnejden hörde enligt de ensamboende i synnerhet serviceutbudet, fritidsmöjligheterna och kulturutbudet. Även möjligheterna att få jobb var en orsak att bo i Helsingfors. Men det fanns också faktorer som minskade lusten att bo i huvudstaden. I synnerhet de höga boende- och levnadskostnaderna gjorde det svårt att bo i Helsingfors. Även trafikstockningar, nedsmutsning och brottslighet minskade lusten att bo i Helsingfors.

I och för sig var de ensamboende mycket nöjda med sitt grannskap och sin bostad, lika nöjda som de övriga svararna. Det var bara boendekostnaderna som de ensamboende var missnöjdare med. Åtminstone på den fria hyresmarknaden är den andel av förtjänsten som går till boende större bland ensamboende än bland sammanboende. Detta är en delförklaring till att de ensamboendes befolkningsandel minskat något samtidigt som i synnerhet unga allt mera börjat dela lägenhet med någon. För de ensamboende är utbudet på bostäder till rimlig kostnad för litet.

Det egna grannskapet upplevdes också i huvudsak som tryggt. Ändå tyckte mer än var femte kvinna och nästan var tredje kvinna i pensionsåldern att det var otryggt att röra sig ute under dygnets mörka timmar.

Utkomsten

Andelen personer som tyckte de inte kom till rätta med sina inkomster var störst bland ensamförsörjarna, näst störst bland de ensamboende. I ensamhushåll var inkomsterna mindre än i parhushåll, och mindre än hälften av de ensamboende tyckte de klarade sig ganska bra på sina inkomster. De ensamboende som har fast heldagsanställning klarar sig i regel lika bra ekonomiskt som familjer, men de ensamboende arbetslösa är fattigdomens kärna. Hälften av dem upplevde att de i åratal haft det kärvt ekonomiskt.

För de ensamboende pensionärer som besvarat välfärdsenkäten var läget tudelat: En tredjedel kom väl tillräta med sina inkomster, medan 40 procent levde i långvarig fattigdom. För en tredjedel av de ensamboende pensionärerna var inkomsten efter skatt mindre än tusen euro i månaden. Pensionärer med låg inkomst har inga stora möjligheter att med tiden förbättra sin ekonomi.

Också välfärdsenkätens resultat visar på hälso- och välfärdsskillnader mellan olika befolkningsgrupper. Skillnaderna i upplevd välfärd mellan dels fattiga ensamboende, dels sådana ensamboende som hade det bättre ställt var särskilt stora beträffande hälsa och psykisk välfärd samt fritidsmöjligheterna. Att ha det knapert år efter år bidrar i regel till missmod och vacklande framtidstro. Ofta finns också långvarig arbetslöshet med i bilden. Även den fysiska hälsan är sämre bland dem som länge levat i fattigdom än bland den övriga befolkningen.

Fattigdomen märktes i synnerhet på att man saknade möjlighet till fritidssysselsättning. Majoritetsbefolkningens vanligaste fritidssysslor var alltför dyra för de ensamboende som annars också måste pruta på levnadskostnaderna. Det finns gratisaktiviteter, t.ex. att vara ute i friska luften och naturen, men de ensamboende som har lägsta inkomsterna måste avstå från många valmöjligheter och saker i ett normalt liv som skulle ha betydelse för deras välmåga.

Hälsa och psykisk välmåga

Två tredjedelar av de ensamboende svararna bedömde sitt hälsotillstånd som gott eller ganska gott, och bara fem procent att det var dåligt. Samboende upplevde sin hälsa som ännu bättre. Bland ensamförsörjarna var hälsan på samma nivå som bland de ensamboende, vilket uppenbarligen hänger samman med att ensamförsörjare är mera stressade än parförsörjare. Med åldern försämrades den upplevda hälsan.

På strukturella hälso- och välfärdsskillnader tyder det faktum, att andelen svarare som bedömde sin hälsa som dålig eller medelmåttig var rentav hälften bland dem som hade enbart grundskolebakgrund, och bara 14 procent bland dem som hade högskoleexamen. Även bland de arbetslösa bedömde varannan att deras hälsa var på sin höjd medelmåttig. Uppenbarligen påverkas skillnaderna i upplevd trygghet av skillnader i dels tillgång till och anlitanande av hälsovård, dels befolkningsgruppens levnadsvanor.

Upplevd hälsa är en viktig mätare, eftersom de som upplever sin hälsa som god också klart mera tycker att de kan inverka på sin livssituation än vad de som upplever sin hälsa som dålig tycker. En tro på ens egna möjligheter att påverka tycks bilda en god cirkel som ökar välmågan. En motsvarande misstro tycks bilda en ond cirkel som ytterligare kan öka välfärdsskillnaderna.

Beträffande den psykiska välfärden fanns det klara skillnader enligt typ av bostadshushåll. Av de ensamboende såg två tredjedelar hoppfullt till framtiden, men det är färre än bland sammanboende. Av de ensamboende kände sig 12 procent hela tiden eller ofta deprimerade, vilket är mera än bland familjerna. De åldrar då deppighet är vanligast är olika för män och kvinnor: bland dels unga kvinnor, dels äldre medelålders män (46-64 år) var en femtedel deprimerade hela tiden eller ofta.

Över hälften av dem som besvarat välfärdsenkäten hade under de senaste 30 dagarna känt sig ensamma åtminstone ibland. Då det sker sällan är upplevd ensamhet en del av normalt känsloliv, även i parförhållanden. Även bland de ensamboende känner sig de flesta sällan ensamma, men att ofta eller ihållande känna sig ensam är vanligare bland ensamboende än bland sammanboende.

Skillnaderna i upplevd långvarigare ensamhet var överraskande små mellan kön och åldersgrupper. Pensionärerna upplevde sig inte ensamma i högre grad än de unga. Å andra sidan avvek de arbetslösa från de övriga svararna även beträffande ensamhet.

Lycklighet

Flertalet av välfärdsenkätens svarare tyckte att de var lyckliga. Att inte vara lycklig var lite vanligare bland ensamboende än bland familjer. Känslan av lycka är övergripande, i och med att de som kände sig lyckliga var nöjdare med sin välmåga på alla livsområden än de som inte var lyckliga.

Sambandet mellan ekonomisk utkomst och lycka är inte entydigt. För trots att de mer välbärgade oftast är lyckligare än de som har en dålig utkomst var andelen icke-lyckliga bland de välbärgade ensamboende en fjärdedel. Samtidigt upplevde sig nästan hälften av dem som i flera år haft det knapert med ekonomin att de var lyckliga. De fattiga och lyckliga var lyckligare på alla livsområden - utom ekonomin - än de välbärgade och icke-lyckliga svararna.

Stora skillnader ensamboende emellan

De ensamboende förenas av att de bor ensamma. Men i övrigt varierar deras situation starkt beroende på livsskedet. De unga såg i huvudsak hoppfullt på framtiden, och de var friskare och lyckligare än medelålders ensamboenden. Å andra sidan hade de unga mera svårigheter med ekonomin, och även depression var vanligare än bland de äldre.

Av de till åren komna ensamboende klarade sig flertalet bra ekonomiskt, men samtidigt hade en betydande del länge haft det knapert. Å andra sidan tyckte pensionärerna mindre än de i arbetsålder att konsumtion var viktigt, och bland de äldre blev nära människorelationer och närmiljön allt viktigare. I medeltal var svararna i "tredje åldern" nöjdare med livet än de i arbetsålder, trots att många av de pensionärer som levde i fattigdom, i synnerhet manliga sådana, kände sig olyckliga.

Kvinnorna var nöjda med sina familjerelationer, medan en betydande del av männen inte var det. Var fjärde man kände sig inte älskad, och i synnerhet bland lite äldre arbetsföra män var depressivitet vanligt. Kvinnorna hade depression i synnerhet i ungdomen.

Enkäten hade en för liten andel arbetslösa svarare, men å andra sidan var rönen till denna del av samma slag som i andra studier. De arbetslösa framstod klart som den grupp av ensamboende som mår sämst. Flertalet arbetslösa svarare hade ekonomiska svårigheter och hälften levde i långvarig fattigdom. En minoritet av de arbetslösa tyckte att deras hälsa var en ganska bra, och de flesta upplevde inte att de var lyckliga.

En annan grupp ensamboende som inte mårde bra var de som led av dålig hälsa, vilket genomgående återspeglades på deras bedömning av nöjdheten på olika välfärdsdimensioner.

Enligt undersökningen mår merparten av helsingforsborna bra och är lyckliga. Samtidigt stöder resultaten uppfattningen att välfärden i vårt samhälle spjälkts itu och att vi har en betydande mängd medborgare som länge mått dåligt – och att ganska många av dem är ensamboende. Även de som har en dålig ställning gagnas av en välfärdspolitik som riktar sig till hela befolkningen och av att grundservicen fungerar, men dessutom förutsätter en ökning av välfärden att man fokuserar i synnerhet på dem som mår sämst. Bland de ensamboende finns det både sådana som mår bra och sådana som inte gör det, men inom välfärdspolitiken är det skäl att föra fram även de ensamboendes särbehov – liksom familjernas.

DISCUSSION

Human relationships and health essential for wellbeing

For people who live alone, welfare consists of the same things as for those living in a family. Human relationships and health are the most important factors, but also environment and nature are essential. Yet on average those living alone were slightly more dissatisfied regarding almost all factors than the respondents who lived with a family.

Family or kin relationships were the welfare factor that gave the most satisfaction also to those who lived alone. Compared with families, solo dwellers were less content with their human relationships; however, friendships were considered slightly more important by people living alone than by others.

People in single-occupant households were less satisfied than others with their participation in social pursuits, associations and voluntary activities. Those who had good human relationships were more active to participate. Thus, with most of the people not satisfied with their human relationships, such activities did not compensate for the lack of a close human relationship; nonetheless one in three were content with their opportunities to participate in social pursuits.

Many of those who live alone have a mental threshold to join the social pursuits available. In neighbourhoods, families with children are often the catalysts of communal activities. This is of course important for children's well-being and development but it can leave the solo dwellers feeling like outsiders.

Among respondents living alone, feelings of being loved and appreciated were notably less common than with other respondents.

Metropolitan area attraction factors

The pull factors attracting solo dwellers to live in the Helsinki Metropolitan Area included the good provision of services, leisure opportunities and cultural offerings. Job opportunities were another reason for living in Helsinki. However, there were also factors that reduced respondents' desire to live in the capital, notably the high cost of living and expensive housing. Likewise, traffic jams, pollution and criminality affected negatively the desirability of living in Helsinki.

Both the respondents living alone and other respondents were very satisfied with their dwellings and neighbourhoods. Housing costs were the only issue with which the solo dwellers were less satisfied. They spend a larger share of their income on residential costs - at least on the private rented housing market. This partly explains why the proportion of solo dwellers in the entire population has been slightly on the decrease in recent years, while young people in particular are more likely than before to share a flat. The provision of affordable housing for those who live alone is inadequate.

Respondents also primarily felt that their own neighbourhood was safe. Yet more than one fifth of women overall and almost one third of women over pension age felt unsafe to walk outdoors during dark hours.

Livelihood

The proportion of people who felt they could not cope on their income was largest among single parents and second largest among single-occupant households. Lone households had smaller incomes than couples, and less than half of those living alone felt they coped relatively well on their income. The solo dwellers with a steady full-time job usually cope economically just as well as families, while those who live alone and are unemployed are in a considerably worse situation. Half of the respondents in the latter group felt they had been struggling economically for many years.

For retired respondents living alone, the situation was ambiguous. While one third coped well on their income, 40 per cent lived in long-term poverty. One third of the pensioners who lived alone earned less than €1000 a month after tax. Pensioners with a low income have little if any opportunities to improve their economy over time.

The survey results analysed in the present study also point at differences of health and wellbeing between population groups. Differences in perceived wellbeing between poor and better-off solo dwellers were particularly great in terms of health, mental wellbeing and leisure opportunities. A difficult economic situation persisting over a long period of time typically also contributes to pessimism and a wavering belief in the future. Long-term unemployment is often part of the picture. Physical health, too, is worse among those who have long lived in poverty compared to the rest of the population.

Poverty manifested itself, in particular, as a lack of leisure opportunities. The most common leisure pursuits of the majority population were too expensive for those solo dwellers who had to count their pennies. Some leisure activities can of course be pursued free of charge, such as nature observation. The solo dwellers with the lowest income have to refrain from many choices and opportunities in life that would be important for their wellbeing.

Health and mental wellbeing

Three quarters of the respondents living alone rated their own health as 'good' or 'rather good' and only five per cent as 'poor'. Those living in couples felt even better about their own health. Among lone parents, health was at a similar level as with respondents living alone, which apparently relates to lone parents being under more stress than couples with children. Perceived health deteriorated with age.

Structural differences of health and welfare would seem apparent: half of the respondents with only compulsory education rated their health as poor or mediocre, versus 14 per cent of those with a university degree. Among unemployed respondents, every other felt their health was mediocre at the most. It would appear that differences in perceived security are influenced by differences in the availability and use of health care as well as lifestyle differences of the population groups.

Perceived health is an important indicator, since those perceiving their own health as good also feel they can influence their own lives more than those who feel they are in bad health. A belief in one's own power to influence the course of affairs seems to form a virtuous circle that fosters wellbeing. A corresponding disbelief seems to form a vicious circle that can further increase welfare differences.

In terms of mental wellbeing, there are clear differences between households of various types. Among people living alone, two thirds felt confident about their future, yet this was fewer than with other respondents. 12 per cent of those who live alone felt depressed 'constantly' or 'often', which is a higher percentage than with families. The ages at which depressiveness is most common are different with men and women: one fifth of young women felt depressed all the time or often, and so did middle-aged men (56–64-year-olds).

More than half of those who had answered the welfare survey had felt lonely at least occasionally during the last month. When perceived loneliness occurs seldom, it is a part of normal emotions, even with couples. Also among those who live alone, the majority seldom feel lonely, but again, feeling lonely often or continuously is more common among those living alone than others.

When asked about constant feelings of loneliness, the differences between genders and age groups were surprisingly small. Pensioners felt no more lonely than young people. The unemployed differed from other respondents also in terms of loneliness.

Happiness

The majority of the welfare survey respondents considered themselves happy. Not being happy was slightly more common among those living alone than families. The feeling of happiness is comprehensive, since those who felt happy were more content with their wellbeing across all factors than the unhappy.

The correlation between livelihood and happiness is not unambiguous. Those who do better economically consider themselves happy more often than those with insufficient income. Among the respondents in the present data, a fourth of those who lived alone but in a comfortable economic situation considered themselves unhappy. At the same time, almost half of those who had been subject to adverse economic conditions for years considered themselves happy. Those who were poor and happy were happier with all spheres of life – except economy – than those respondents who were well-to-do and non-happy.

Big differences between solo dwellers

Apart from the fact that they live alone, the solo dwellers are not a homogeneous group. In fact their situation varies strongly depending on, for example, their current phase of life. Young people who lived alone were mostly hopeful about their future, and they were healthier and happier than middle-aged solo dwellers. However, the young had more trouble with finances and they were more prone to depressiveness.

Among elderly people living alone, the majority were in a good economic situation. At the same time, a considerable proportion had lived in dire straits for a long time. Still, pensioners regarded consumption as less important compared to working-age solo dwellers, and for the elderly, close human relationships and the near environment became more important. On average, 'third age' respondents were more content with their lives than those in working age. Notwithstanding, there were many retired respondents, particularly men, who considered themselves unhappy.

While women were content with their family and kin relationships, a large proportion of the men were not. Every fourth man did not 'feel loved,' and among slightly older men of working age, depressiveness was common. Women typically experienced depressiveness at a young age.

The survey had only a small proportion of unemployed respondents, but the findings in this respect were similar to those of other studies. The unemployed clearly emerged as the group of solo dwellers with the most negative subjective experiences. The majority of the respondents in this group had economic difficulties and half of them lived in long-standing poverty. A minority of the unemployed considered their health as 'rather good' or better, and the majority felt they were not happy.

Besides the unemployed, another group of solo dwellers with negative perceptions of wellbeing were those who had poor health. This fact was reflected throughout on their feeling of satisfaction with various dimensions of wellbeing.

According to the survey, the majority of residents in Helsinki feel well and are reasonably happy. At the same time, the findings endorse the idea that welfare in our society has been divided and that we have a considerable proportion of residents who have not felt well for a long time – and that many of them are people living alone. Those in a weak position also benefit from welfare policies addressing the whole population and from well-functioning basic services. In addition, efforts to increase wellbeing need to put a particular focus on the living conditions of those who are the worst off. Solo dwellers comprise both people who have negative and positive perceptions about their lives. Importantly, welfare policies need to highlight the needs of people living alone – just as they highlight the needs of families.

LÄHTEET

- Airio, Ilpo & Saarinen, Arttu (2014)** Alueelliset onnellisuuserot Pohjoismaissa. *Sociologia* 55:3, 259–273.
- Ervasti, Heikki & Saari, Juho (2011)** Onnellisuus hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Saari, Juho (toim.) *Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta*. Helsinki: Gaudeamus.
- Eurostat (2015)** Quality of life in Europe - facts and views – overall life satisfaction. Eurostat Statistics Explained. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/extensions/EurostatPDFGenerator/getfile.php?file=137.163.145.226_1429175873_75.pdf Luettu 30.3.2015
- Kaikkonen, R. & Murto, J. % Saarsalmi, P. & Pentala, O. & Koskela, T. & Virtala, E. & Härkänen, T. & Koskeniemi, T. & Ahonen, J. & Vartiainen, E. & Koskinen S.** Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen perustulokset kaupunki-maaseutu-luokittain 2013. Verkkojulkaisu: www.thl.fi/ath Luettu 30.3.2015. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/ath-terveytta-ja-hyvinvointia-kuntalaisille>
- Kainulainen, Sakari (2014)** Raha ja rakkaus hyvinvoinnin lähteinä. *Yhteiskuntapolitiikka* 79:5, 485–497. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116878/kainulainen.pdf?sequence=2> Luettu 30.3.2015
- Kauppinen, Timo M. & Martelin, Tuija & Hannikainen-Ingman, Katri & Virtala, Esa (2014)** Yksin asuvien hyvinvointi. Mitä tällä hetkellä tiedetään? Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpäpaperi 27/2014. Helsinki. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116768/URN_ISBN_978-952-302-266-9.pdf?sequence=1 Luettu 30.3.2015
- Kinnunen, Kirsi & Virtanen, Pekka & Valtonen, Hannu (2011)** Koettu onnellisuus ja koettu terveys. Sairaus ei tee onnettomaksi, mutta onneton ei pysy terveenäkään. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (2011):4, 387–396. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102919/kinnunen.pdf?sequence=1> Luettu 30.3.2015
- Laihinen, Eija & Tuominen, Martti (2013)** ”Stadiin kuuluu pieni rosoisuus”. Helsingin turvallisuustutkimus 2012. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2013:4. http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_01_07_Tutkimuksia_4_13_Tuominen.pdf
- Mustonen Pekka (2012)** Determinants behind the happiness of residents in the Helsinki metropolitan area. *Research on Finnish Society* 5 (2012), 29–38. http://www.finnresearch.fi/rfs_Mustonen_2012.pdf Luettu 30.3.2015
- Niemelä, Mikko & Saari, Juho (2013)** Suomalaisen yhteiskunnan notkelmat. Teoksessa: Niemelä, Mikko & Saari, Juho (toim.) *Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa*. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40230/Huono-osaisten_hyvinvointi.pdf?sequence=1 Luettu 30.3.2015
- Perusturvan riittävyden II arviointiryhmä (2015)** Perusturvan riittävyden arviointiraportti 2011–2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpäpaperi 1/2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125703/TY%c3%96_2015_001_web_06032015.pdf?sequence=3 Luettu 30.3.2015

- Rotko, Tuulia & Aho, Timo & Mustonen, Niina & ja Linnanmäki, Eila (2011)** Kapeneeko kuilu? Tilannekatsaus terveyserojen kaventamiseen Suomessa 2007–2010. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Raportti 8/2011. 116 sivua. Helsinki. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80012/9073dc45-9012-4b48-8110-d0f5160a23ef.pdf?sequence=1>
- Talala, Kirsi & Härkänen, Tommi & Martelin, Tuija & Karvonen, Sakari & Mäki-Opas, Tomi & Manderbacka, Kristiina & Suvisaari, Jaana & Sainio, Päivi & Rissanen, Harri & Ruokolainen, Otto & Heloma, Antero & Koskinen, Seppo (2014)** Koulutusryhmien väliset terveys- ja hyvinvointierot ovat edelleen suuria. Suomen lääkärilehti 09/2014; 69(36):2185–2192.
- Saari, Juho (2009)** Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOY.
- Saari, Juho (toim.) (2011)** Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.
- Simpura ja Uusitalo (2011)** Hyvinvointi ja sosiaalinen kehitys. Teoksessa Saari, Juho (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.
- Stiglitz, Joseph E. & Sen, Amartya & Fitoussi, Jean-Paul (2009)** Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf
- Suomen virallinen tilasto: Perheet [verkkojulkaisu]**. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 30.3.2015. http://pxweb2.stat.fi/database/Perheet_ja_asuntokunnat/Perheet_ja_asuntokunnat_2008/Vaesto/Vaesto.fi.asp
- Turunen, Saija & Hoppania, Hanna-Kaisa & Luhtamäki, Minna & Nenonen, Tellervo & Tuomaala, Vaula (2010)** Ihmisiä ja kaupunkiluontoa. Tutkimus pääkaupunkiseudun asukkaiden hyvinvoinnista. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCAn ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 24. http://www.socca.fi/files/18/Ihmisia_ja_kaupunkiluontoa_tutkimus_paakaupunkiseudun_asukkaiden_hyvinvoinnista_2010.pdf
- Vaarama, Marja; Karvonen, Sakari; Kestilä, Laura; Moisio, Pasi; Muuri, Anu (2014)** Eriarvoisuus ja syrjäytyminen hyvinvointipolitiikan keskiöön. Teoksessa Vaarama, Marja; Karvonen, Sakari; Kestilä, Laura; Moisio, Pasi; Muuri, Anu Suomalaisten hyvinvointi 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

LIITE 1 KYSELYLOMAKE

PÄÄKAUPUNKISEUDUN HYVINVOINTITUTKIMUS 2008

Pyydämme Teitä ystävällisesti vastaamaan kysymyksiin **ympyröimällä sopiva vaihtoehto** ja/tai **kirjoittamalla vastaus** sille varattuun tilaan. Ympyröikää se vaihtoehto, joka parhaiten vastaa tilannettanne tai kokemuksianne.

Asuminen pääkaupunkiseudulla

1. Kuinka kauan olette asunut

	Koko ikäni	Yli 20 vuotta	11–20 vuotta	2–10 vuotta	Alle 2 vuotta
a) pääkaupunkiseudulla (Espoo, Helsinki, Vantaa, Kauniainen)?...	1	2	3	4	5
b) nykyisessä kunnassanne?.....	1	2	3	4	5
c) nykyisellä asuinalueella?.....	1	2	3	4	5
d) nykyisessä asunnossa?.....	1	2	3	4	5

2. Seuraava kysymys koskee asuinalueettanne. Mitä mieltä olette seuraavista väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tyytyväinen asuinalueeseeni.	1	2	3	4	5
Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni asukkaiden kanssa.....	1	2	3	4	5
Asuinalueellani asuu mukavia ihmisiä.	1	2	3	4	5
Tunnen usein ylpeyttä omasta asuinalueestani.	1	2	3	4	5
Asuinalueeni on arvostettu.	1	2	3	4	5

Seuraavat kolme väittämää on tarkoitettu niille, jotka ovat muuttaneet pääkaupunkiseudulle lapsuus- ja varhaisnuoruusiän (rajana 15 vuotta) jälkeen. Muut voivat siirtyä kysymykseen 3.

Kaipaen usein entiselle kotiseudulleni.	1	2	3	4	5
Harkitsen muuttamista takaisin entiselle kotiseudulleni viimeistään eläkepäivillä	1	2	3	4	5
Olen täysin kotiutunut pääkaupunkiseudulle.	1	2	3	4	5

3. Kuinka turvalliseksi tunnette olonne seuraavissa tilanteissa?

	Turvalliseksi	Melko turvalliseksi	Melko turvattomaksi	Turvattomaksi	En osaa sanoa
Kävellessänne yksin päivällä asuinalueellanne.	1	2	3	4	5
Kävellessänne yksin asuinalueellanne pimeällä.....	1	2	3	4	5
Asioidessanne pankkiautomaatilla	1	2	3	4	5
Ollessanne yksin kotona.	1	2	3	4	5

4. Kuinka tyytyväinen olette nykyisen asuntonne ominaisuuksiin?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön	En osaa sanoa
Asunnon koko.....	1	2	3	4	5
Asunnon varustetaso.....	1	2	3	4	5
Asumisen kustannukset.....	1	2	3	4	5
Talotyyppi (esim. kerros-, rivi- tai omakotitalo)	1	2	3	4	5
Asunnon sijainti.....	1	2	3	4	5

5. Kuinka tyytyväinen olette nykyiseen asualueeseen seuraavissa suhteissa?

	Erittäin tyytyväinen	Melko tyytyväinen	Melko tyytymätön	Erittäin tyytymätön	En osaa sanoa
Liikenneyhteydet	1	2	3	4	5
Päivittäiskauppatavarapalvelut.....	1	2	3	4	5
Kunnalliset palvelut.....	1	2	3	4	5
Ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet.....	1	2	3	4	5
Alueen puistot ja viheralueet	1	2	3	4	5
Alueen kauneus.....	1	2	3	4	5
Alueen siisteys.....	1	2	3	4	5
Alueen rauhallisuus.....	1	2	3	4	5
Alueen turvallisuus.....	1	2	3	4	5
Alueella liikkumisen helppous.....	1	2	3	4	5
Asukastoiminnan aktiivisuus.....	1	2	3	4	5

6. Seuraavaksi esitetään eräitä pääkaupunkiseutuun liitettyjä tekijöitä. Missä määrin koette niiden lisäävän tai vähentävän haluanne täällä asumiseen?

	Lisää paljon	Lisää jonkin verran	Ei vaikutusta	Vähentää jonkin verran	Vähentää paljon
Kulttuuritarjonta	1	2	3	4	5
Harrastusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
Liikuntamahdollisuudet	1	2	3	4	5
Monikulttuurisuus.....	1	2	3	4	5
Palvelutarjonta	1	2	3	4	5
Suvaitsevaisuus.....	1	2	3	4	5
Työnsaantimahdollisuudet.....	1	2	3	4	5
Työuralla etenemisen mahdollisuudet	1	2	3	4	5
Koulutusmahdollisuudet	1	2	3	4	5
Läheltä löytyvät palvelut	1	2	3	4	5
Ostosillakäyntimahdollisuudet	1	2	3	4	5
Kaupunkimainen elämäntyyli.....	1	2	3	4	5
Yksityisyys: muut eivät puutu asioihin	1	2	3	4	5
Liikennehuuhat	1	2	3	4	5
Melu	1	2	3	4	5
Saasteet	1	2	3	4	5
Elämisen hintataso.....	1	2	3	4	5
Asumisen hintataso.....	1	2	3	4	5
Rikollisuus.....	1	2	3	4	5
Huumeet.....	1	2	3	4	5
Jokin muu, mikä?	1	2	3	4	5

Terveys

7. Onko oma terveydentilanne nykyisin mielestänne

- 1 Hyvä
- 2 Melko hyvä
- 3 Keskinertainen
- 4 Melko huono
- 5 Huono

8. Onko teillä jokin pitkäaikainen sairaus, vaiva tai vamma, joka haittaa jokapäiväistä toimintaanne?

- 1 Ei → siirtykää kysymykseen 10
2 Kyllä → siirtykää kysymykseen 9

9. Jos teillä on jokin tällainen sairaus, vaiva tai vamma, missä määrin se haittaa jokapäiväistä toimintaanne?

- 1 Erittäin paljon
2 Melko paljon
3 Jonkin verran
4 Vähän
5 Ei lainkaan

10. Seuraava kysymys koskee sitä, miltä Teistä on viime aikoina tuntunut. Kuinka usein olette viimeisen kuukauden aikana ...

	En lainkaan	Harvoin	Silloin tällöin	Usein	Jatkuvasti
ollut stressaantunut?	1	2	3	4	5
tuntenut itsenne masentuneeksi?	1	2	3	4	5
tuntenut itsenne huolestuneeksi?	1	2	3	4	5
tuntenut itsenne yksinäiseksi?	1	2	3	4	5
ollut tyytyväinen elämäänne?	1	2	3	4	5
suhtautunut tulevaisuuteen toiveikkaasti?....	1	2	3	4	5

Työelämä

Seuraavat kysymykset on tarkoitettu niille, jotka ovat työelämässä. Muut voivat siirtyä kysymykseen 14.

11. Mitä mieltä olette seuraavista työhönne liittyvistä väittämistä?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Nautin työstäni.	1	2	3	4	5
Tunnen olevani omalla alallani.	1	2	3	4	5
Koulutukseni vastaa nykyistä työtäni.	1	2	3	4	5
Tunnen hallitsevani työni.	1	2	3	4	5
Minulla on hyvät vaikutusmahdollisuudet työpaikkani asioihin.	1	2	3	4	5
Työpaikallani on huono ilmapiiri.	1	2	3	4	5
Tunnen epävarmuutta työpaikkani säilymisestä.	1	2	3	4	5
Työasiat pyörivät mielessä vapaa-ajalla.	1	2	3	4	5
Minulta edellytetään kohtuutonta työmäärää.	1	2	3	4	5
Minulla on tarpeeksi aikaa saada työni tehdyksi.	1	2	3	4	5

12. Kuinka monta tuntia työskentelette keskimäärin viikossa? _____ tuntia

13. Jos voisitte valita vain yhden seuraavista vaihtoehdosta, minkä valitsisitte?

- 1 Pidentäisin työaikaani ja ansaitsisin enemmän
2 Pitäisin työaikaani ennallaan ja ansaitsisin saman verran kuin nyt.
3 Lyhentäisin työaikaani ja ansaitsisin vähemmän.
4 En osaa sanoa.

Hyvinvointi, ongelmat ja vaikuttaminen

Seuraavaksi tiedustellaan eri hyvinvointitekijöiden merkitystä ja toteutumista omassa elämässänne. Arvioikaa ensin tuttua kouluarvosana-asteikkoa (4-10) käyttäen kuinka tyytyväinen olette omaan elämäntilanteeseenne seuraavien asioiden osalta. Sen jälkeen kertokaa, mikä merkitys näillä asioilla ylipäätään on hyvinvoinnillenne.

14. Kuinka tyytyväinen seuraaviin asioihin nykyisessä elämäntilanteessanne?
(4=tyytymätön 10=tyytyväinen)

4-10

Esimerkki:

Fyysinen kunto 7

Suhteet perheenjäseniin —

Suhteet sukulaisiin —

Suhteet ystäviin —

Suhteet naapureihin —

Luottamukselliset ihmissuhteet —

Itsenne tunteminen rakastetuksi —

Arvostuksen saaminen muilta —

Mielihyvän saaminen arkisista asioista —

Fyysinen kunto —

Ulkonäkö —

Terveys —

Sukupuolielämä —

Varallisuus —

Tulot ja kulutusmahdollisuudet —

Työtilanne —

Mahdollisuus uusien asioiden oppimiseen —

Mahdollisuus matkusteluun —

Mahdollisuus liikuntaharrastuksiin —

Mahdollisuus kulttuuriharrastuksiin —

Mahdollisuus viihteeseen ja hauskanpitoon —

Luonnosta nauttiminen —

Elinympäristön puhtaus —

Palvelujen läheisyys —

Mahdollisuus kuulua johonkin yhteisöön —

Mahdollisuus osallistua järjestö- tai asukastoimintaan —

Mahdollisuus toisten auttamiseen vapaaehtoistoimintaan —

Mahdollisuus uskonnon harjoittamiseen —

Mahdollisuus elää ympäristössä, jossa tuntee olevansa kotonaan. —

15. Entä mikä merkitys näillä asioilla on omalle hyvinvoinnillenne?

Ei lainkaan merkitystä	Pieni merkitys	Kohtalainen merkitys	Suuri merkitys	Erittäin suuri merkitys
------------------------	----------------	----------------------	----------------	-------------------------

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

16. **Pienilläkin asioilla voi joskus olla suuri merkitys arkiviihtyvyydelle ja hyvinvoinnille. Tuleeko Teille mieleen sellaisia arkisia asioita, jotka tuottavat Teille todellista mielihyvää tai joilla on merkitystä hyvinvoinnillenne?**

17. **Entä tuleeko mieleenne sellaisia harmin aiheita, jotka vähentävät arkiviihtyvyyttänne ja hyvinvointianne?**

18. **Mikä oli viime vuoden kohokohta elämässänne?**

19. **Onko Teillä tai jollakulla läheisellänne ongelmia, jotka vaikeuttavat jokapäiväistä elämäännne?**
(Merkittää rastittamalla kaikki jokapäiväistä elämäännne vaikeuttavat ongelmat.)

	<i>Itsellä</i>	<i>Läheisellä</i>
Työttömyys.....	☐	☐
Pitkäaikainen lomautus.....	☐	☐
Työttömäksi joutumisen pelko.....	☐	☐
Liikaa työtä.....	☐	☐
Kiireinen elämä.....	☐	☐
Liikaa aikaa, ei tekemistä.....	☐	☐
Alkoholiongelma.....	☐	☐
Huumeongelma.....	☐	☐
Peliongelma.....	☐	☐
Huoli iäkkäistä vanhemmista.....	☐	☐
Vaikeus järjestää vanhusten hoito.....	☐	☐
Vaikeus järjestää päivähoitopaikka.....	☐	☐
Huono parisuhde.....	☐	☐
Perheväkivalta.....	☐	☐
Huoli lapsen/lasten tulevaisuudesta.....	☐	☐
Huoli omasta tulevaisuudesta.....	☐	☐
Kiusaaminen.....	☐	☐
Syrjintä.....	☐	☐
Rasismi.....	☐	☐
Ihmissuhdevaikeudet.....	☐	☐
Masennus.....	☐	☐
Pitkäaikaissairaus.....	☐	☐
Huoli omasta terveydestä.....	☐	☐
Huoli läheisen terveydestä.....	☐	☐
Muu, mikä?.....	☐	☐
Ei mitään edellä mainituista ongelmista.....	☐	☐

20. Seuraava kysymys koskee vaikuttamismahdollisuksianne oman elämänne muotoutumisessa. Kuinka paljon koette / olette kokenut voivanne vaikuttaa seuraaviin asioihin?

	Erittäin paljon	Melko paljon	Jonkin verran	Melko vähän	Erittäin vähän tai ei lainkaan	En osaa sanoa
Oma terveys.....	1	2	3	4	5	6
Elämänkulku yleensä.....	1	2	3	4	5	6
Oman koulutuksen valinta.....	1	2	3	4	5	6
Oman työpaikan valinta.....	1	2	3	4	5	6
Asuinalueen valinta.....	1	2	3	4	5	6
Arjen hallinta ja sujuvuus.....	1	2	3	4	5	6
Ihmissuhteiden luominen.....	1	2	3	4	5	6

21. Kuinka onnellinen yleisesti ottaen olette asteikolla 0-10?

(0=onneton; 10=onnellinen):

Taloudellinen tilanne

22. Jos laskette yhteen kotitaloutenne kaikki tulot, mikä on niiden käteen jäävä määrä kuukaudessa?

(Laskekaa yhteen verojen jälkeen käteen jäävät ansio-/pääomatulot ja kotitaloutenne saamat tuet. Jos ette tiedä tulojen tarkkaa määrää, voitte arvioida tulonne.)

- 1 - 500 €
- 2 501–1 000 €
- 3 1 001–2 000 €
- 4 2 001–3 000 €
- 5 3 001–4 000 €
- 6 4 001–5 000 €
- 7 5 001–6 000 €
- 8 6 001–8 000 €
- 9 8 001– €

23. Kuinka hyvin kotitaloutenne tulee toimeen nykyisillä tuloilla?

- 1 Erinomaisesti
- 2 Melko mukavasti
- 3 Pärjää kun käyttää rahaa harkiten
- 4 On vaikeuksia tulla toimeen

24. Missä määrin seuraavat väittämät kuvaavat Teidän taloudellista tilannettanne?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Rahani riittävät hyvin elämiseen ja rahaa jää jopa säästöön.....	1	2	3	4
Joudun kokopäivätyön lisäksi tekemään ainakin ajoittain toista työtä, jotta rahat riittäisivät. (Jos ette ole kokopäivätyössä, voitte siirtyä seuraavaan väitteeseen.)	1	2	3	4
Olen rahapulan vuoksi joutunut viime aikoina olemaan nälässä kokonaisen päivän tai pidempään.....	1	2	3	4
Taloudellinen tilanteeni on ollut huono jo vuosia.....	1	2	3	4
Uskon taloudellisen tilanteeni paranevan tulevaisuudessa.....	1	2	3	4

Seuraavat kysymykset on tarkoitettu niille, joilla on ollut vaikeuksia saada rahat riittämään. Jos Teillä tai perheellänne ei ole ollut näitä vaikeuksia, voitte siirtyä suoraan kysymykseen 27.

25. Oletteko rahapulan vuoksi joutunut viime aikoina tinkimään seuraavista asioista?

(Ympyröikää ne asiat, joista olette joutunut tinkimään.)

- 1 Lääkkeet
- 2 Terveydenhuolto
- 3 Omat vaatteet tai jalkineet
- 4 Lasten vaatteet tai jalkineet
- 5 Omat harrastukset
- 6 Lasten harrastukset

26. Mitkä seikat ovat vaikuttaneet siihen, että Teillä on ollut viime aikoina vaikeuksia saada rahat riittämään, esimerkiksi on ollut vaikeuksia laskujen maksamisessa tai rahat eivät ole riittäneet ruokaan. (Ympyröikää ne seikat, jotka ovat aiheuttaneet vaikeuksia.)

1 Ei tuloja	14 Rahapeliä pelaaminen
2 Pieni palkka	15 Oman yrityksen talousvaikeudet
3 Pieni eläke	16 Toisen henkilön lainan maksaminen takaajana
4 Liian pieni opintotuki	17 Yli varojen eläminen
5 Liian pienet tulot pakollisiin menoihin nähden	18 Onnettomuus (kolari, tulipalo tms.)
6 Korkea vuokra	19 Itse valittu elämäntapa pienine tuloineen
7 Korkea yhtiövastike	20 Koulutuksen puute
8 Suuret asuntolainan hoitokustannukset	21 Avioero
9 Suuret muun lainan hoitokustannukset	22 Puolison kuolema
10 Työttömyys tai lomautus	23 Lapsen syntymä
11 Osa-aikatyö	24 Muutto
12 Sairaus tai vamma	25 Muu syy, mikä? _____
13 Päihtet	_____

27. Mikä on seuraava, tavanomaisista arkimenoihin poikkeava menokohde, johon olette ajatellut käyttäen rahaa lähitulevaisuudessa?

28. Kuinka monta autoa on kotitaloutenne käytössä?

- 1 Ei yhtään
- 2 Yksi
- 3 Kaksi
- 4 Kolme tai useampia

Kysymme lopuksi vielä joitakin taustatietoja Teistä ja perheestänne. Perheellä tarkoitetaan tällöin niitä perheenjäseniä, jotka asuvat kanssanne samassa kotitaloudessa. Taustatietoja käytetään tulosten tilastolliseen analysoimiseen.

29. Oletteko

- 1 Nainen
- 2 Mies

30. Minä vuonna olette syntyneet?

Vuonna 19 ____.

31. Mikä on syntymäkuntanne?

32. Oletteko

- 1 Naimaton
- 2 Avioliitossa
- 3 Avoliitossa
- 4 Eronnut
- 5 Leski

33. Keitä talouteenne kuuluu itsenne lisäksi?

(Voitte valita useamman vaihtoehdon.)

- 1 Avio- tai avopuoliso
- 2 Puolison kanssa yhteisiä lapsia
- 3 Muita omia lapsia
- 4 Puolison omia lapsia
- 5 Sisaruksia
- 6 Oma isä ja / tai äiti
- 7 Puolison isä ja / tai äiti
- 8 Muita henkilöitä
- 9 Asun yksin

34. Montako henkilöä perheessänne asuu?

Henkilöitä yhteensä _____
0-6-vuotiaiden lasten lukumäärä _____
7-17-vuotiaiden lasten lukumäärä _____
kotona asuvien yli 17-vuotiaiden
lasten lukumäärä _____

35. Missä maassa olette syntyneet?

- 1 Suomessa
- 2 Muussa pohjoismaassa
- 3 Muualla Euroopassa
- 4 Pohjois-Amerikassa
- 5 Keski- tai Etelä-Amerikassa
- 6 Australiassa / Oseaniassa
- 7 Afrikassa
- 8 Aasiassa

36. Missä maassa vanhempanne ovat syntyneet?

	Äiti	Isä
Suomessa	1	1
Muussa pohjoismaassa	2	2
Muualla Euroopassa	3	3
Pohjois-Amerikassa	4	4
Keski- tai Etelä-Amerikassa	5	5
Australiassa / Oseaniassa	6	6
Afrikassa	7	7
Aasiassa	8	8

37. Mitä kieltä / kieliä puhutte kotonanne?

(Voitte valita useamman vaihtoehdon.)

- 1 Suomi
- 2 Ruotsi
- 3 Venäjä
- 4 Viro
- 5 Englanti
- 6 Somali
- 7 Muu, mikä? _____

38. Millaisessa ympäristössä vietitte suurimman osan lapsuudestanne ja nuoruudestanne?

- 1 Kaupungin keskustassa
- 2 Esikaupunkialueella tai lähiössä
- 3 Kuntakeskuksessa tai muussa taajamassa
- 4 Maaseudun haja-asutusalueella

39. Mikä on korkein koulutuksenne?

- 1 Kansakoulu/keskikoulu/peruskoulu
- 2 Ammattikurssi/työn ohessa saatu koulutus
- 3 Ammattikoulu tai -kurssi
- 4 Lukio/ylioppilastutkinto
- 5 Opistotason tutkinto
- 6 Ammattikorkeakoulututkinto
- 7 Yliopisto/korkeakoulututkinto
- 8 Jokin muu, mikä? _____

40. Mitä teette päätoimisesti tällä hetkellä?

- 1 Ansiotyössä
- 2 Yrittäjä
- 3 Opiskelija
- 4 Työtön
- 5 Eläkkeellä
- 6 Äitiys-/vanhempainvapaa tai hoitovapaalla
- 7 Kotiäiti tai -isä
- 8 Muu, mitä _____

41. Mikä on asuinkuntanne?

- 1 Espoo
- 2 Helsinki
- 3 Kaunainen
- 4 Vantaa

42. Onko asuintalonne

- 1 Kerrostalo
- 2 Rivitalo
- 3 Paritalo
- 4 Omakotitalo
- 5 Muu

43. Mikä on asuntonne hallintamuoto?

- 1 Omistusasunto
- 2 Asumisoikeus- tai osuomistusasunto
- 3 Kunnan vuokra-asunto
- 4 Yksityinen vuokra-asunto
- 5 Muu arava-asunto (esim. VVO, Sato)
- 6 Muu, mikä? _____

Onko vielä jotain mitä haluaisitte lisätä?

LIITE 2 VASTAAJAKUNNAN KUVAUS

Asuntokunnan tyypit

Tutkimuksen kannalta merkittävää on, että yksinasuvien vastaajien osuus (32,6 %) on lähellä Tilastokeskuksen perheasematilaston mukaista yksinasuvien osuutta (32,1 %) 15–79-vuotiaasta väestöstä vuonna 2008. Myös kahden huoltajan lapsiperheiden osuus aineistossa on vain 0,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin väestössä. Yksinhuoltajia on vastaajissa 1,3 prosenttiyksikköä alle väestöosuuden. Kyselyaineiston suurimmat poikkeamat väestöjakaumasta ovat 3,2 prosenttiyksikön yliedustus pariskunnilla ilman lapsia ja 2,1 prosenttiyksikön aliedustus muun kuin ydinperheeseen kuuluvan henkilön kanssa asuvilla. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Asuntokunnan tyyppi

Asuntokunnan tyyppi	Kysymykseen vastanneet	
	N	%
Yksinasuva	523	32,6
Yksinhuoltaja	63	3,9
Pariskunta ilman lapsia	577	36,0
Pariskunta ja lapsia	349	21,8
Vanhempien ja/tai sisarusten kanssa	61	3,8
Muun henkilön kanssa	30	1,9
Yhteensä	1 603	100,0

Analyseissä sekä yksinhuoltaja- että kaksinhuoltajaperheeksi on luokiteltu vain ne, jotka asuvat alle 18-vuotiaan lapsen kanssa. Alle 18-vuotiaan lapsen kaksinhuoltajaperheitä oli 285 ja yksinhuoltajia vain 44.

Jatkossa täysi-ikäisten lasten kanssa asuvat yksinhuoltaja- ja kaksinhuoltajaperheet, sisarusten, kavereiden ja muiden henkilöiden kanssa asuvat on luokiteltu muuksi kotitaloudeksi. Nuorista kolmasosa kuuluu muihin kotitalouksiin.

Ikä

Yksinasuvista vastaajista on sekä nuorten (18–25 vuotta) että eläkeikäisten osuus suurempi kuin perheellisillä. Lapsiperheiden ikärakenne eroaa täysin yksinasuvista, sillä

lähes kaksi kolmannelle on 26–45-vuotiaita, kolmannekselle 46–64-vuotiaita ja nuoria sekä eläkeikäisiä vastaajia on vain muutama.

Siviilisääty

Yksinasuvista vastaajista enemmistö (61 %) on naimattomia, 24 % on eronneita ja 12 % leskiä. Koska yksinasuvista vastaajista vain 10 on avio- tai avoliitossa, ei heitä ole ryhmän pienuuden takia jatkossa otettu mukaan siviilisäätykohtaisiin analyysihin.

Taulukko 2. Yksinasuvien siviilisääty iän mukaan

Siviilisääty	Ikäryhmät, %				Yhteensä, %	N yhteensä
	18-25	26-45	46-64	65-80		
Naimaton	15,1	45,6	28,2	11,1	100,0	305
Eronnut	0,0	12,4	52,1	35,5	100,0	121
Leski	0,0	0,0	16,4	83,6	100,0	61
Yhteensä	9,4	31,6	32,6	26,3	100,0	487
N	46	154	159	128	487	

Naimattomista yksinasuvista lähes puolet on 26–45-vuotiaita, mutta yli neljäsosa on 46–64-vuotiaita. Alle 26-vuotiaita on vain 15 %, mikä johtuu nuorten alhaisesta vastausprosentista. Eronneista puolet on 46–64-vuotiaita ja kolmasosa yli 64-vuotiaita. Leskistä 84 % on yli 64-vuotiaita ja loput 46–64-vuotiaita. (Taulukko 2)

Koulutusaste

Hyvinvointikyselyyn vastanneet ovat korkeammin koulutettuja kuin Helsingin aikuisväestö keskimäärin. Vastaajista perusasteen koulutuksen suorittaneita oli 16 % kun yli 15-vuotiaista helsinkiläisistä heidän osuutensa oli 30 % vuonna 2008. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osalta ero oli vielä suurempi – helsinkiläisistä 39 prosentilla, mutta vastaajista jopa 59 prosentilla oli korkea-asteen tutkinto. Yliopistotutkinto oli 31 prosentilla vastanneista.

Yksinasuvat erosivat muista kyselyyn vastanneista siten, että yksinasuvien keskuudessa oli enemmän perus- ja keskiasteen koulutuksen suorittaneita ja yhdessä asuivissa oli enemmän korkea-asteen koulutettuja. Yksinasuvilla naimattomilla koulutustaso on korkeampi kuin eronneilla tai leskillä.

Pääasiallinen toiminta

Kaikista kyselyyn vastanneista puolet oli ansiotyössä tai yrittäjänä, niin myös yksinasuvista. Sekä yhden että kahden huoltajan kotitalouksissa yli kolme neljäsosaa oli työssä tai yrittäjänä, kun yksinasuvista työssä oli puolet.

Eläkeläiset olivat työssäkävien jälkeen toiseksi suurin vastaajaryhmä (26 %). Keskimääräistä enemmän eläkeläisiä oli yksinasuvissa (34 %) ja lapsettomissa pariskunnissa (36 %). Opiskelijoiden osuus oli korkein vanhempien tai sisarusten kanssa asuvilla (42 %). Yksinasuvista oli työttömänä 4 %, kuten keskimäärin kaikista vastaajistakin.

Helsingissä asuminen

Kyselyyn vastanneista paljasjalkaisia helsinkiläisiä oli kuudesosa ja pääkaupunkiseudulla syntyneitä lähes kolmasosa. Lisäksi 39 prosenttia yksinasuvista on asunut Helsingissä yli 20 vuotta. Joka kymmenes oli asunut alle 2 vuotta Helsingissä.

Taulukko 3. Asumisen kesto Helsingissä ja lapsuudenaikainen asumisympäristö

Kuinka kauan olet asunut Helsingissä	Minkälaisessa ympäristössä vietitte suurimman osan lapsuudestanne ja nuoruudestanne? (%)				Yhteensä, %	N
	Kaupungin keskustassa	Esikaupunkialueella tai lähiössä	Kuntakeskuksessa tai muussa taajamassa	Maaseudun haja-asutusalueella		
Koko ikäni	35,1	63,5	0	1,4	100,0	74
Yli 20 vuotta	22,0	20,1	12,2	45,7	100,0	164
11–20 vuotta	7,3	45,5	16,4	30,9	100,0	55
2–10 vuotta	6,6	40,7	28,6	24,2	100,0	91
Alle 2 vuotta	12,8	53,8	20,5	12,8	100,0	39
Yhteensä	18,2	38,5	14,9	28,4	100,0	423
N	77	163	63	120	423	

Hyvinvointitutkimuksessa ei kysytty, minkälaisessa ympäristössä vastaaja asuu. Sen sijaan kysyttiin tietoa lapsuuden asumisympäristöstä. Helsingissä syntyneistä kolmasosa asui lapsena lähinnä keskustassa ja kaksi kolmasosaa esikaupunkialueella. Yli 20 vuotta sitten Helsinkiin muuttaneista suurin ryhmä tuli maaseudun haja-asutusalueilta, mutta tuorempien muuttajien tausta on useimmin kaupunkien lähiöissä tai maaseudun taajamissa. (Taulukko 3)

LIITE 3

Hyvinvoinnin tekijöihin tyytymättömien yksinasuvien prosenttiosuus vastaajista (arvosana 4–6 kouluasteikolta 4–10)

Hyvinvoinnin tekijät	Kaikki vastajat, %	Kaikki yksinasuvat %	Yksinasuvat, %									
			Naiset	Miehet	Naimattomat	Eronneet	Lesket	Ikäryhmät				
								18-25	26-45	46-64	65-80	
Suhteet ystäviin	6,2	6,0	4,6	9,1	6,5	5,7	3,6	8,9	4,1	8,5	3,5	
Palvelujen läheisyys	6,4	6,7	7,4	5,0	4,4	7,9	12,1	0,0	3,8	6,4	13,2	
Elää ympäristössä, jossa tuntee olevansa kotonaan	7,1	8,1	5,4	13,9	8,8	8,0	3,6	14,6	8,8	7,7	5,6	
Luottamukselliset ihmissuhteet	6,4	8,2	7,1	10,6	8,5	11,4	1,9	11,4	9,7	7,2	6,3	
Suhteet perheenjäseniin	4,9	8,4	5,9	13,5	8,9	8,7	6,0	4,4	8,3	10,8	6,1	
Luonnosta nauttiminen	6,0	8,4	6,8	11,9	11,1	6,2	3,4	22,9	13,3	3,8	2,3	
Mielihyvän saaminen arkisista asioista	8,0	10,1	9,2	12,1	10,5	11,4	5,5	11,1	15,2	7,9	6,1	
Mahdollisuus liikuntaharrastuksiin	10,2	10,7	9,8	11,9	8,0	15,5	9,1	8,3	7,5	9,7	16,4	
Terveys	8,9	10,8	10,1	11,9	7,0	15,7	17,2	10,4	3,1	13,4	16,8	
Arvostuksen saaminen muilta	7,8	10,8	9,2	14,3	9,9	14,4	8,9	6,7	10,3	12,9	9,9	
Mahdollisuus kulttuuriharrastuksiin	11,9	11,1	10,3	12,2	7,5	19,4	10,9	6,4	8,8	10,5	16,2	
Mahdollisuus viihteeseen ja hauskanpitoon	12,7	12,7	12,1	13,4	8,8	21,1	13,5	10,4	5,7	12,4	22,4	
Mahdollisuus uusien asioiden oppimiseen	11,1	13,3	12,3	14,9	10,2	19,0	17,3	8,3	8,8	11,3	24,3	
Mahdollisuus kuulua johonkin yhteisöön	13,7	14,2	12,7	16,8	14,0	15,9	11,3	17,0	12,2	11,4	18,8	
Fyysinen kunto	13,0	14,2	14,2	13,8	11,7	17,4	15,5	12,5	8,8	19,1	15,3	
Ulkonäkö	11,9	14,3	13,9	15,1	11,7	22,3	12,7	6,3	10,7	17,1	18,7	
Mahdollisuus uskonnon harjoittamiseen	16,0	16,9	14,2	21,9	16,5	18,4	11,3	20,5	13,2	22,3	13,5	
Elinympäristön puhtaus	11,4	17,2	16,2	19,5	19,5	12,4	19,3	31,3	18,9	12,2	15,9	
Suhteet sukulaisiin	14,6	18,8	17,1	22,5	20,4	17,9	10,5	28,9	19,6	17,0	15,7	

Hyvinvoinnin tekijät	Kaikki vastajat, %	Kaikki yksinasuvat %	Yksinasuvat, %								
			Naiset	Miehet	Naimattomat	Eronneet	Lesket	Ikäryhmät			
								18-25	26-45	46-64	65-80
Työtilanne	16,2	19,1	16,0	24,2	17,2	16,2	38,1	14,9	19,0	14,5	45,2
Mahdollisuus toisten auttamiseen ja vapaaehtoistoimintaan	18,1	20,1	19,5	20,8	20,1	22,6	14,3	27,7	14,8	24,0	18,8
Mahdollisuus osallistua järjestö- tai asukastoi- mintaan	19,2	22,5	21,2	24,5	23,0	24,5	14,0	28,9	21,9	18,9	24,8
Suhteet naapureihin	20,8	22,7	22,2	23,8	25,1	22,9	12,3	28,9	30,1	19,4	13,8
Mahdollisuus matkusteluun	22,6	27,1	28,1	24,5	22,1	35,1	27,8	31,3	23,9	20,6	37,8
Tulot ja kulutusmahdollisuudet	23,8	28,5	29,0	27,0	24,6	38,9	21,8	25,5	27,0	23,7	37,4
Varallisuus	24,7	30,3	29,1	32,5	27,1	38,1	29,1	31,3	30,2	26,1	35,0
Sukupuolielämä	27,0	42,1	43,6	39,0	38,8	48,5	48,7	31,3	35,9	46,3	50,6

LIITE 4 HYVINVOINNIN SUMMAMUUTTUJAT

Hyvinvoinnin eri ulottuvuuksille muodostettiin useasta kysymyksestä koostuvat summamuuttujat. Vertailun helpottamiseksi summamuuttujat skaalattiin yhdenmukaisesti kouluasteikolle 4-10. Alla on esitetty, mistä kysymyksistä summamuuttujat on tehty.

Yhteisyssuhteet = Kuinka tyytyväinen on nykyisessä elämäntilanteessa: a) Suhteet perheenjäseniin b) Suhteet sukulaisiin c) Suhteet ystäviin d) Suhteet naapureihin e) Luottamukselliset ihmissuhteet

Asumisolot = Kuinka tyytyväinen olette nykyisen asunnon ominaisuuksiin: a) Asunnon koko b) Asunnon varustetaso

Ympäristö = Kuinka tyytyväinen on nykyisen asuinalueen kauneuteen, Kuinka tyytyväinen on nykyisessä elämäntilanteessa: a) Luonnosta nauttiminen b) Elinympäristön puhtaus c) Mahdollisuus elää ympäristössä, jossa tuntee olevansa kotonaan

Turvallisuus = Kuinka turvalliseksi tuntee olon: a) Kävellessä yksin päivällä asuinalueella b) Kävellessä yksin asuinalueellanne pimeällä c) Asioidessa pankkiautomaatilla d) Ollessa yksin kotona

Terveys = Oma arvio nykyisestä terveydentilasta, Kuinka tyytyväinen on nykyisessä elämäntilanteessa: a) Terveysteen b) Fyysiseen kuntoon

Arjesta nauttiminen ja arvostuksen tunteminen = Kuinka tyytyväinen on nykyisessä elämäntilanteessa: a) Itsensä tunteminen rakastetuksi b) Arvostuksen saaminen muilta c) Mielihyvän saaminen arkisista asioista

Psyykinen hyvinvointi = Kuinka usein on viimeisen kuukauden aikana a) ollut stressaantunut b) tuntenut itsensä masentuneeksi c) huolestuneeksi d) yksinäiseksi

Harrastus = Kuinka tyytyväinen on nykyisessä elämäntilanteessa: a) Mahdollisuus matkusteluun b) Mahdollisuus liikuntaharrastuksiin c) Mahdollisuus kulttuuriharrastuksiin d) Mahdollisuus viihteeseen ja hauskanpitoon

Osallistuminen = Kuinka tyytyväinen on nykyisessä elämäntilanteessa: a) Mahdollisuus kuulua johonkin yhteisöön b) Mahdollisuus osallistua järjestö- tai asukastointimintaan c) Mahdollisuus toisten auttamiseen ja vapaaehtoistoimintaan

Tekijä(t)

Borg, Pekka

Nimike

Yksinasuvien helsinkiläisten kokema hyvinvointi

Julkaisija (virasto tai laitos)

Helsingin kaupungin tietokeskus

Julkaisuaika

2015

Sivumäärä, liitteet

73

Sarjan nimike

Tutkimuksia - Helsingin kaupungin tietokeskus

Osan numero

2015:3

ISSN(painettu) 1455-724X ISBN(painettu) 978-952-272-946-0
ISSN(verkossa) 1796-7228 ISBN(verkossa) 978-952-272-947-7

Kieli

fin, swe, eng

Tiivistelmä

Yksinasuvien hyvinvointi on viime aikoina noussut vahvasti keskusteluun mediassa. Hyvinvoinnin tutkimisessa perinteisenä lähtökohtana on ollut väestön objektiivisten elinolojen tutkimus. Hyvät taloudelliset ja sosiaaliset resurssit eivät kuitenkaan takaa hyvinvointia. Oleellista on myös se, kokeeko henkilö itse voivansa hyvin.

Tämä tutkimus käsittelee yksinasuvien helsinkiläisten kokemaa hyvinvointia. Tutkimuksen aineistona on Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan vuonna 2008 tekemä hyvinvointikysely pääkaupunkiseudun asukkailla. Kyselyyn vastasi 1 677 helsinkiläistä, joista 523 oli yksinasuvia.

Yksinasuville merkittävimmät ja eniten tyytyväisyyttä omaan elämään lisäävät tekijät olivat perhe- ja ystäväsuhteet sekä lähiympäristö ja luonto. Samoin ilo arkisista asioista ja arvostuksen saaminen muilta olivat oleellisia tekijöitä. Kaikista merkittävien hyvinvoinnin tekijä oli terveys, mutta yksinasuvat olivat terveyteensä vähemmän tyytyväisiä kuin perheelliset. Yksinasuvat kokivat hyvinvointinsa lähes kaikissa suhteissa heikommaksi kuin perheelliset.

Alle puolet yksinasuvista koki tulewansa taloudellisesti vähintään melko hyvin toimeen. Tosin yksinhuoltajilla köyhyys oli vielä yleisempää kuin yksinasuvilla. Huonosti taloudellisesti toimeentulevat ja varsinkin vuosia köyhyydessä eläneet kokivat hyvinvointinsa kaikilla ulottuvuuksilla huonommaksi kuin hyvin toimeentulevat. Köyhyys näkyi erityisesti huonompana fyysisenä ja psyykkisenä terveytenä sekä koettuna harrastusmahdollisuuksien puuttumisena.

Kolme neljäsosaa yksinasuvista arvioi terveydentilansa hyväksi tai melko hyväksi. Pariskunnat kokivat terveytensä vielä paremmaksi ja yksinhuoltajat yhtä hyväksi kuin yksinasuvat. Oma arvio terveydentilasta on sikäläkin merkittävää, että terveytensä hyväksi arvioineet kokivat myös voivansa vaikuttaa elämäntilanteeseensa enemmän kuin terveytensä huonoksi kokivat.

Kaksi kolmasosaa yksinasuvista vastaajista koki olevansa onnellisia kun perheellisistä onnellisia oli yli neljä viidesosaa. Hyvin taloudellisesti toimeentulevat olivat keskimäärin onnellisempia kuin huonosti toimeentulevat. Kuitenkin köyhä ja onnellinen oli lähes kaikilla hyvinvoinnin ulottuvuuksilla tyytyväisempi kuin hyvin toimeentuleva ja onneton.

Myös yksinasuvien kesken oli havaittavissa koetun hyvinvoinnin eroja. Etenkin matala koulutusaste ja työttömyys merkitsivät huomattavasti keskimääräistä heikompaa koettua hyvinvointia. Sen sijaan ikä ja sukupuoli vaikuttivat vain joihinkin hyvinvoinnin tekijöihin kuten turvallisuuden tunteeseen.

Asiasanat

hyvinvointi, yksinasuva, toimeentulo, koettu terveys, yksinäisyys, asumistyytyväisyys, onnellisuus

Hinta

hinnaston mukaan

Jakelu

puh. 09 310 36293

Myynti

Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18-20 A, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 09 310 36377 ja Verkkokauppa: <http://granum.uta.fi>

YKSINASUVIEN HELSINKILÄISTEN KOKEMA HYVINVOINTI

Yksinasuvien määrän kasvu on viime vuosikymmeninä mullistanut Helsingin väestörakenteen. Kun 1970-luvun alussa neljäsosassa asunnoista oli vain yksi asukas ja noin 45 prosentissa vähintään kolme asukasta, on nyt joka toisessa helsinkiläisasunnossa yksi asukas ja enää joka viidennessä asunnossa on kolme tai useampia asukkaita.

Yksinasuvat eivät kuitenkaan ole yhdenmukainen ryhmä. Nuoret yksinasuvat ovat eri elämänvaiheissa kuin ikääntyneet. Yhdet ovat eläneet aikuisikänsä yksin ja toiset ovat aiemmin eläneet pari- tai perhesuhteissa. Jotkut elävät parisuhteessa, mutta asuvat erillään. Monille yksin eläminen on oma valinta ja mahdollisuus, mutta toiset ovat vain ajautuneet siihen.

Elinolotutkimukset ovat tilastollisesti osoittaneet, että keskimäärin yksinasuvat ovat pienituloisempia, sosiaalityövariskeille alttiimpia, sairaampia ja useammin työttömänä kuin perheelliset. Nämä tiedot kuvaavat yhtä puolta hyvinvoinnista, mutta asialla on myös subjektiivinen puolensa: on oleellista, millaiseksi henkilö kokee hyvinvointinsa.

Tässä tutkimuksessa on selvitetty yksinasuvien helsinkiläisten kokema hyvinvointia ja sitä, miten yksinasuvien kokemus poikkeaa yhdessä asuvien kokemasta hyvinvoinnista. Vertailun kohteena ovat olleet myös yksinasuvien eri ryhmien väliset erot. Tutkimuksen aineistona on ollut pääkaupunkiseudun asukkaalle tehty hyvinvointikysely. Vastaajia on pyydetty arvioimaan, mitkä tekijät ovat yksinasuvien hyvinvoinnin kannalta merkittäviä ja kuinka tyytyväisiä he ovat olleet näiden tekijöiden toteutumiseen elämässään.

Yksinasuvillekin vastaajille merkittävimmät hyvinvoinnin tekijät olivat perhe- ja ystäväsuhteet sekä lähiympäristö ja luonto. Samoin itsensä arvostetuksi tunteminen oli oleellista. Huono terveys ja pitkäkestoinen köyhyys olivat keskeisimpiä hyvinvointia heikentäviä tekijöitä.

Julkaisutilaukset

p. 09 310 36293

Internet

www.hel.fi/tietokeskus